

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav bohemistiky pro cizince a komunikace
neslyšících

Diplomová práce

Bc. Ding Meng

**Česká předložková spojení se statickým lokálním
významem a jejich ekvivalenty v čínštině**

Praha 2023

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Hudousková, Ph.D.

Zde bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Andree Hudouskové, Ph.D.
za laskavé vedení mé práce, za její vstřícnost, ochotu a cenné rady.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 15. prosince 2023

Ding Meng

Klíčová slova:

předložková spojení, statická lokalizace, místní určení, čeština, čínština,
kontrastivní lingvistika

Key words:

prepositional phrases, static localization, spatial expressions, Czech, Chinese,
contrastive linguistics

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na česká předložková spojení se statickým místním významem a jejich ekvivalenty v čínštině. Cílem práce je prozkoumat způsoby vyjádření statické lokalizace v obou jazycích na základě porovnání českých předložkových spojení s jejich překladovými ekvivalenty v čínštině.

Výzkum byl založen na analýze jazykového materiálu excerpovaného z literárních děl *Povídky* a *Nové povídky* od Zdeňka Svěráka a jejich překladů do čínštiny. V českém textu byla identifikována předložková spojení se statickým místním významem, která byla následně porovnána s překlady do čínštiny. V teoretické části jsou představeny základní charakteristiky místních předložek v obou jazycích. Dále jsou popsána česká předložková spojení vyjadřující statické prostorové významy (*na + 6. pád, v + 6. pád, nad + 7. pád, pod + 7. pád, za + 7. pád, před + 7. pád, u + 2. pád*) a vysvětleny různé způsoby vyjádření statické lokalizace v čínštině. Praktická část je založena na zkoumání konkrétních příkladů excerpovaných z literárního textu, jejich srovnání s čínskými překlady a důkladné analýze získaných dat. Výsledky ukazují, že každému českému předložkovému spojení odpovídají v čínštině minimálně dva způsoby vyjádření, způsob předložkový a bezpředložkový. V případě předložkových způsobů se v čínštině vyskytuje více ekvivalentů, mezi kterými lze volit.

Výsledky zkoumání ukazují, že způsoby vyjádření statického lokálního významu v češtině a čínštině se liší. V češtině je důležitá role předložek a gramatických pádů, zatímco v čínštině se využívají předložky a lokativy. Mezi českými předložkovými spojeními a jejich čínskými ekvivalenty existují komplexní vztahy, a to zejména v případě předložkových spojení *na + 6. pád, v + 6. pád* a *u + 2. pád*. Vztahy mezi českými předložkovými spojeními *nad + 7. pád, pod + 7. pád, za + 7. pád* a *před + 7. pád* a jejich čínskými ekvivalenty jsou výraznější a specifitější. Celkově lze konstatovat, že srovnání těchto jazykových struktur přináší podrobný pohled na rozdíly ve vyjadřování místního významu v obou jazycích a zdůrazňuje potřebu zkoumat vyjádření statické lokalizace v obou jazycích v závislosti na kontextu a specifitě připojených podstatných jmen.

Abstract

The thesis focuses on Czech prepositional phrases with static local meaning and their equivalents in Chinese. The aim of the thesis is to investigate the ways of expressing static localization in both languages by comparing Czech prepositional phrases with their translated equivalents in Chinese.

The research was based on the analysis of linguistic material excerpted from the literary works *Povídky* and *Nové povídky* by Zdeněk Svěrák and their translations into Chinese. Prepositional phrases with static spatial meaning were identified in the Czech text and then compared with the Chinese translations. In the theoretical part, the basic characteristics of local prepositions in both languages are presented. Then, Czech prepositional phrases expressing static spatial meanings (*na + locative*, *v + locative*, *nad + instrumental*, *pod + instrumental*, *za + instrumental*, *před + instrumental*, *u + genitive*) are described and the different ways of expressing static localization in Chinese are explained. The practical part is based on the examination of concrete examples excerpted from the literary text, their comparison with Chinese translations and a thorough analysis of the data obtained. The results show that for every Czech prepositional phrase there are at least two ways of expression in Chinese, i. e. the prepositional and the nonprepositional expressions. In the former case, there are multiple equivalents to choose between in Chinese.

The research leads to the conclusion that the ways of expressing static local meaning in Czech and Chinese are different. In Czech, the role of prepositions and grammatical case is important, while in Chinese, prepositions and position words are used. There are complex relationships between Czech prepositional phrases and their Chinese equivalents, especially in the case of prepositional phrases *na + locative*, *v + locative* and *u + genitive*, where the relationships with possible Chinese equivalents are complicated. The relationships between the Czech prepositions *nad + instrumental*, *pod + instrumental*, *za + instrumental*, *před + instrumental* and their Chinese equivalents are more pronounced and specific. Overall, the comparison of these linguistic structures provides a detailed insight into the differences in the expression of local meaning in the two languages and points out the need to investigate the expression of static local meaning in both languages depending on the context and specificity of the attached nouns.

OBSAH

I Úvod	9
II Teoretická část	11
1. Popis českých předložek v odborné literatuře	11
1.1 Pojetí předložek v českých mluvnicích	11
1.2 Kritéria klasifikace předložek	12
1.2.1 České předložky podle původu.....	13
1.2.2 České předložky podle spojitelnosti s pády substantiva	13
1.3 Předložková spojení v češtině	14
1.4 Předložková spojení se statickým místním významem	17
2. Vyjadřování lokalizace v čínštině	20
2.1 Všeobecná charakteristika jazyka	20
2.2 Čínské předložky a jejich charakteristiky	22
2.3 Způsoby vyjadřování prostorového vztahu	24
2.4 Bezpředložkové způsoby	27
2.4.1 Zájmenná příslovce ukazovací.....	27
2.4.2 Jména označující místa	27
2.4.3 Lokální spojení: substantivum + lokativ	28
2.5 Předložkové způsoby	34
2.5.1 Předložková spojení: předložka + substantivum	34
2.5.2 Předložkové konstrukce: předložka + substantivum + lokativ	36
3. Srovnání jazykových prostředků pro vyjádření statické lokalizace v češtině a čínštině	37
III Praktická část	43
4. Metoda	43
5. Analýzy a výsledky	44
5.1 Na + 6. pád	45
5.1.1 Jména označující aktivity.....	47

5.1.2 Jména označující instituce	48
5.1.3 Jména označující části těla.....	50
5.1.4 Propria.....	52
5.1.5 Apelativa.....	54
5.1.6 Shrnutí.....	56
5.2 V + 6. pád.....	57
5.2.1 Propria.....	60
5.2.2 Jména označující dopravní prostředky	62
5.2.3 Jména označující nositele informace	64
5.2.4 Jména označující části těla.....	65
5.2.5 Apelativa.....	67
5.2.6 Shrnutí.....	70
5.3 Nad + 7. pád.....	70
5.4 Pod + 7. pád	72
5.5 Před + 7. pád	74
5.6 Za + 7. pád	76
5.7 U + 2. pád.....	78
6. Shrnutí	82
IV Závěr.....	85
V Seznam použité literatury	89
VI Seznam grafů	92
VII Seznam tabulek	94

I Úvod

Tématem diplomové práce jsou česká předložková spojení se statickým lokálním významem a jejich ekvivalenty v čínštině. V práci se zaměříme pouze na české primární předložky, které ve spojení se substantivem mají místní statický význam, ačkoliv mnohé z nich mohou vyjadřovat i další významy. Důvodem k napsání této práce je skutečnost, že ve výuce nerodilých mluvčích je předložkám věnována malá pozornost. Výklad v průběhu studia se zaměřuje zejména na jejich gramatické vlastnosti a pádové formy připojených substantiv. Rodilí mluvčí čínštiny nemají k dispozici srovnání českých a čínských předložek, a proto je naším cílem prozkoumat je z hlediska sémantiky a překladu. Pozornost bude věnována statickým místním předložkovým spojení v češtině a jejich překladovým ekvivalentům v čínštině, které mohou být buď předložkové, nebo mít jinou podobu. Jazykový materiál ke zkoumání budeme čerpat z literární tvorby Zdeňka Svěráka.

Magisterská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje tři kapitoly. První kapitola představí české primární předložky na základě dostupných českých gramatik a odborných textů a dále se zabývá popisem předložkových spojení z hlediska sémantiky a syntaxe. Druhá kapitola podává popis čínštiny a způsoby vyjádření statické lokalizace v čínských mluvnicích. Třetí kapitola se věnuje porovnání českých a čínských předložek a uvádí jejich ekvivalenty z hlediska sémantiky. Na těchto teoretických základech jsou předloženy následující hypotézy: 1. České předložkové vazby mohou být v čínštině vyjádřeny předložkou nebo jiným způsobem. 2. V případě, že české předložce odpovídá v čínštině také předložka, nabízí čínština více ekvivalentů, mezi kterými lze volit.

Praktická část práce bude založena na excerpici jazykového materiálu z literární tvorby Zdeňka Svěráka.¹ Tato část obsahuje také tři kapitoly. V první kapitole je představena metodika výzkumu a způsob excerpce dat. V dalších dvou kapitolách jsou uvedeny

---

¹ Jedná se o následující dvě sbírky povídek a jejich překlady do čínštiny:

SVĚRÁK, Zdeněk. *Nové povídky*. Praha: Fragment, 2011.

SVĚRÁK, Zdeněk. *Povídky*. Praha: Fragment, 2008.

SVĚRÁK, Zdeněk. *女观众 (Povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Ťiang: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019.

SVĚRÁK, Zdeněk. *错失之爱 (Nové povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Ťiang: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019.

všechny typy předložkových spojení se statickým místním významem zjištěné ve zvolených literárních dílech spolu s jejich čínskými překlady. Výsledky výzkumu jsou nejprve roztrženy do skupin podle českých předložek a následně jsou provedeny analýzy dat a statistické vyhodnocení výsledků. Na příkladech vyexcerpovaných českých předložkových spojení a jejich ekvivalentů v čínském překladu jsou ověřeny poznatky uvedené v teoretické části.

V závěru práce jsou shrnuty výsledky jazykové analýzy a uvedeny závěry provedeného výzkumu.

II Teoretická část

1. Popis českých předložek v odborné literatuře

1.1 Pojetí předložek v českých mluvnicích

Jak již bylo zmíněno v úvodu, tato práce se zaměřuje výhradně na zkoumání předložkových spojení se statickým lokálním významem, avšak než se dostaneme k jejich konkrétním realizacím, je nutné předložky vymežit obecně. Jak uvádí Kroupová: „*Problematika slovních druhů patří k živým a otevřeným otázkám dnešního dynamického rozvoje češtiny. Na předložkách se velmi dobře ukazuje i složitost těchto otázek.*”² Z tohoto důvodu různé příručky poskytují různé definice.

České mluvnice se shodují v tom, že z hlediska formální morfologie jsou předložky neohebný slovní druh a spoluutvářejí syntaktické i nesyntaktické významy jmen jakožto součást jejich pádových podob.³ Vyjadřují především povahu vztahu jména ke slovesu nebo jinému jménu ve větě. Akademická gramatika spisovné češtiny navíc zdůrazňuje jejich syntaktickou funkci, totiž že předložky nejsou samostatným větným členem, ale tvoří syntaktický celek s následujícím jménem, a jsou tedy součástí pádových podob jmen.⁴

Spojení s podstatnými jmény zdůrazňuje také Mluvnice češtiny 2. Předložky jsou v ní považovány za nezákladní slovní druh, který je tvořen třídami funkčně i sémanticky nesamostatných morfémových útvarů, které specifikují a modifikují pád substantiva a jeho funkčních ekvivalentů (tj. zpodstatnělých přídavných jmen, zájmen a číslovek) a spolu s ním se podílejí na výstavbě věty a textu.⁵

Zřejmě nejkomplexnější definici uvádí Kroupová, podle níž jsou předložky v komplexním morfologicko-syntakticko-lexikálním pohledu slovnědruhovou kategorií, jež zahrnuje slova neohebná (příp. ustálené víceslovné lexikální jednotky), která jsou charakterizována jako relační, synsyntagmatická, větně nesamostatná, synsyntaktická a

---

² KROUPOVÁ, Libuše. K diskusi o slovnědruhové povaze předložek a jejich klasifikaci. *Slovo a slovesnost*, 35, 1974, s. 265.

³ KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek; RUSÍNOVÁ, Zdenka a GREPL, Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 341–342.

⁴ ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, s. 508.

⁵ KOMÁREK, Miroslav; KOŘENSKÝ, Jan; PETR, Jan a VESELKOVÁ, Jarmila. *Mluvnice češtiny 2, Tvarosloví*. Praha: Academia, 1986, s. 197.

jejichž lexikální význam se realizuje v jejich gramatické funkci. Předložky jsou tedy chápány jako slova, nikoli jako pouhé morfémy.⁶

Kroupová zdůrazňuje, že předložky jsou v současnosti považovány za slovnědruhovou kategorii, přestože v minulosti to nebylo samozřejmostí. Dnes jsou již ve většině případů uváděny v příručkách jako samostatný slovní druh, nicméně jsou často konfrontovány s jinými slovními druhy, např. s příslovci. To je způsobeno skutečností, že většina sekundárních předložek, jejichž počet mnohokrát převyšuje množství primárních předložek, vznikla právě z příslovcí.

Kroupová upozorňuje na to, že předložkám nebyla vždy přiznávána kategoriální platnost, a proto byly řazeny do různých kategorií, např. do jedné kategorie s částicemi, s adverbii a spojky, se zájmeny apod. Předložky bývaly označovány jako pomocná slova uplatňující se při realizaci syntaktických i lexikálně vztahových významů jmen, nebo jako gramatická slova, vztahová slova atd.⁷

Na základě výše uvedených definic lze říci, že předložky jsou slovním druhem neohebným z hlediska morfologické formy a neplnovýznamovým z hlediska sémantiky, a proto se musí pojít s podstatnými pády v určitém pádě, případně s jinými, funkčně ekvivalentními slovními druhy.

1.2 Kritéria klasifikace předložek

Encyklopedický slovník češtiny uvádí čtyři kritéria pro třídění předložek:⁸

- spojitelnost s pády substantiva;
- původ;
- počet slov, která tvoří předložku;
- frekvence (podle Čermáka).

Většina českých mluvnic využívá při klasifikaci více než jedno z těchto kritérií.

Budeme se zde podrobněji věnovat pouze prvním dvěma kritériím. V oddíle 1.2.1 popíšeme české předložky na základě jejich původu, v oddíle 1.2.2 se poté zaměříme na

---

⁶ KROUPOVÁ, Libuše. K diskusi o slovnědruhové povaze předložek a jejich klasifikaci. *Slovo a slovesnost*, 35, 1974, s. 265.

⁷ Tamtéž, s. 265.

⁸ BISKUP, Petr: Předložka. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (ed.). *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PŘEDLOŽKA>. [citováno 2. 12. 2023]

výklad primárních předložek s významem statické lokalizace s ohledem na jejich spojitelnost s různými pády.

1.2.1 České předložky podle původu

České předložky podle původu se dělí na původní (primární/vlastní) a nepůvodní (sekundární/nevlastní). Problematikou klasifikace předložek podle původu se zabývá Kroupová, která upouští od běžného označení předložky vlastní a nevlastní a používá termíny *primární* a *sekundární*, které jsou podle ní vhodnější.⁹ Stejné termíny užívá i Hrdlička¹⁰ a Mluvnice češtiny 2, a proto se jich budeme držet také v této práci.

- předložky primární (též vlastní, původní, pravé)

Tyto předložky jsou jednoslovné, nejsou odvozené od jiných slovních druhů. Primární předložky plní funkci pouze předložkovou a nemají analogie v jiných slovních druzích. Na rozdíl od sekundárních předložek je „*množina primárních předložek uzavřená a početně poměrně dosti omezená – primárních předložek je 19 (bez, do, k, na, nad, o, ob, od, po, pod, pro, před, přes, při, s, u, v, z, za) a jejich počet se dále nezvyšuje [...].*”¹¹

- předložky sekundární (též nevlastní, nepůvodní, druhotné)

Sekundární předložky mohou být jak jednoslovné, tak víceslovné. Předložky sekundární vznikly z různých slovních druhů (často ze substantiva, adverbia, zájmena aj.) v průběhu jazykového vývoje a plní funkcí nejenom předložkovou, ale i jiného slovního druhu, např. *kvůli, vinou, v souladu s, s ohledem na* atd. Počet sekundárních předložek se stále zvyšuje (dnes je jich více než 500) z důvodu intelektualizace spisovného jazyka, jejíž příčinou je snaha mluvčích o přesnější, explicitnější, významově diferencovanější a odstíněnější vyjádření.¹²

1.2.2 České předložky podle spojitelnosti s pády substantiva

Předložky se v češtině mohou pojít se různými pády, jak ukazuje následující přehled:¹³

- nominativ

⁹ KROUPOVÁ, Libuše. K diskusi o slovnědruhovém povaze předložek a jejich klasifikaci. *Slovo a slovesnost*, 35, 1974, s. 265.

¹⁰ HRDLÍČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 169.

¹¹ Tamtéž, s. 169.

¹² Tamtéž, s. 169.

¹³ GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 1995, s. 342–345.

Čeština nemá primární předložky, které se pojí s 1. pádem. S českými substantivy v nominativu se však váží některé předložky cizího původu, např. *versus, anti, kontra/contra* atd.: *Sparta versus Slavia, idealismus versus pragmatismus*.

- genitiv

S druhým pádem se pojí většinou nepůvodní předložky jako *během, kolem, okolo, blízko, kromě, vedle, podle, následkem, v rámci* atd. Genitivní tvary substantiv následují po primárních předložkách *do, bez, od/ode, u, z/ze, s/se, za*.

- dativ

Dativní tvary substantiv se pojí s předložkami jako *k, proti, naproti, vůči, navzdory, vzhledem k, se zřetelem k* atd. Z nich jen předložka *k* je primární.

- akuzativ

Akuzativní tvary substantiv následují po sekundárních předložkách *mimo, skrz* atd. a po primárních předložkách *na, ob, nad, o, po, pod, pro, před, s/se, v/ve, za, přes*.

- lokál

Lokálové tvary substantiv se pojí se sekundárními předložkami *nemluvě o, v závislosti na* atd. a s primárními předložkami *na, v/ve, o, po, při*.

- instrumentál

Instrumentálový tvar substantiva vyžadují sekundární předložky *napříč, počínaje, spolu s, v rozporu s* atd. a primární předložky *pod, před, za, nad, s/se*.

Primární předložky se statickým lokálním významem na základě jejich spojitelnosti s pády jsou:¹⁴

- s genitivem: *u*;
- s lokálem: *na, v, po, při*;
- s instrumentálem: *pod, před, za, nad*.

1.3 Předložková spojení v češtině

Jak bylo uvedeno v podkapitole 1.1, předložky jsou synsémantická slova, která je třeba spojit s autosémantikou, aby společně vytvořily významový celek. Nutným doplněním předložek jsou substantiva nebo jejich funkční ekvivalenty. V této souvislosti vyvstává otázka, zda tento významový celek zahrnuje také sloveso. Hladká uvádí příklad, který ukazuje významovou neúplnost předložky *na* v izolované pozici a významovou hodnotu

---

¹⁴ Jejich sémantice se věnujeme v podkapitole 1.4.

jejího spojení se substantivem a slovesem, tj. *pověsit na věšák*.¹⁵ Z tohoto příkladu je patrné, že i sloveso je zde vnímáno jako součást významového celku, takže nelze při zkoumání předložkových spojení zcela odhlédnout od slovesné sémantiky a valenční struktury. Tuto problematiku je třeba vyjasnit dříve, než se budeme věnovat postavení tzv. předložkových spojení ve větě a jejich srovnání s čínštinou.

Čermák uvádí tři základní funkce předložky na základě vzorové věty „*V létě si vždycky vzpomene na své první prázdniny u moře*.”¹⁶

1. adverbální funkce typu V–S: Jedná se o vyjádření relace mezi verbem a substantivem, a tedy typicky valenční funkci, tj. *vzpomene si na prázdniny*. V tomto případě předložky dotvářejí význam slovesa a lze je považovat za pevnou součást verba.

2. adnominální funkce S–S: Jedná se o vyjádření relace mezi dvěma substantivy, tj. *prázdniny u moře*.

3. adverbialní funkce PROP–S: Není valenční, jedná se o vyjádření vztahu adverbiale k větě, tj. *v létě*.

Dříve, než přistoupíme ke zkoumání českých předložkových spojení a jejich překladových ekvivalentů v čínštině, je třeba určit, které z výše uvedených typů budou předmětem našeho výzkumu. V první variantě, tedy u adverbální funkce typu V–S, se předložka považuje za pevnou část slovesa. Předložkové spojení zde plní funkci valenčního doplnění a neoznačuje statický prostorový význam. Otázka, zda jsou předložková spojení obligatorní u sloves, pokud je chceme použít k vyjádření statického prostorového významu, se týče valence.

Panevová poukazuje na složitost pojmu *valence* tím, že upozorňuje na dva základní směry v oblasti teoretického popisu – přístup sémantický a přístup syntaktizující.¹⁷ V MŠC 2 definuje valenci jako „*sémanticko-syntaktickou vlastnost lexikální jednotky, která je u každého slovníkového hesla (autosémantických slov) uvedena ve slovníku v podobě valenčního rámce*.”¹⁸ Zde se věnujeme vztahu mezi předložkovým spojením a slovesem, proto se dále zabýváme pouze slovesnou valencí.

¹⁵ GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995, s. 74.

¹⁶ ČERMÁK, František. Systém, funkce, forma a sémantika českých předložek. *Slovo a slovesnost*, 57, 1996, s. 31–32.

¹⁷ PANEVOVÁ, Jarmila. Valence a její univerzální a specifické projevy. *Studie z české morfologie a syntaxe: vybrané stati*. Praha: Karolinum, 2019, s. 109.

¹⁸ PANEVOVÁ, Jarmila. *Mluvnice současné češtiny 2*. Praha: Karolinum. 2014, s. 32.

Panevová dělí slovesná doplnění jednak na aktanty (participanty) – Aktor (Konatel/Nositel), Patiens, Adresát, Origo (Původ), Efekt (Výsledek), jednak na volná doplnění.¹⁹ Podle ní jsou aktanty vždy členem valenčního rámce, a jsou tedy vždy valenční, ať už obligatorní, nebo fakultativní. Naproti tomu volné doplnění je členem valenčního rámce, pouze když je u dané lexie sémanticky obligatorní. Naopak pokud je volně spojitelné, ve valenčním rámci uváděno být nemusí.²⁰

Podle Panevové je aktantem takové doplnění, pro které platí, že: a) může rozvíjet své řídicí slovo pouze jednou; b) seznam řídicích slov pro toto určení je konečný a může být zadán seznamem. Volná doplnění se naopak mohou: a) opakovat u jednoho slova; b) pojit s libovolným řídicím slovem.²¹

Panevová v MSC 2 na tektogramatické rovině dále rozlišuje funktoři pro aktanty a funktoři pro volná doplnění. K funktořům pro volná doplnění řadí subfunktor *LOC* (*místo*), který je doprovázen jedním ze subfunktorů: *basic, above, along, around, behind, below*,²² jak ukazují následující příklady z MSC 2:

(1) Pracuje v Praze. **LOC.basic.**

(2) Bydlím v Plzni. **LOC.basic.**

Na sémantickou obligatornost doplnění se statickým místním významem u některých predikátorů upozorňují Grepl a Karlík ve Skladbě češtiny. V jejich pojetí jsou slovesa jako žít, nacházet se, bydlet, parkovat, zůstat, zdržovat se jsou stavové elementární predikátory,²³ které implikují dva aktanty:²⁴

(3) Kavárna se nachází tam.

(3a) Kavárna se nachází v Praze.

V těchto případech ovšem nelze říci, že předložka je pevnou součástí predikátorů. Místní určení je sice pro sloveso sémanticky obligatorní, ale může být vyjádřeno různými způsoby, z nichž jedním je předložka ve spojení se substantivem. Do této skupiny dále patří slovesa jako *ležet, sedět, ležet, stát, viset* atd.²⁵ Naproti tomu u

---

¹⁹ PANEVOVÁ, Jarmila. Sloveso: centrum věty; valence: centrální pojem syntaxe. *Studie z české morfologie a syntaxe: vybrané stati*. Praha: Karolinum, 2019, s. 132.

²⁰ PANEVOVÁ, Jarmila. Valence a její univerzální a specifické projevy. *Studie z české morfologie a syntaxe: vybrané stati*. Praha: Karolinum, 2019, s. 114–115.

²¹ PANEVOVÁ, Jarmila. Valence a její univerzální a specifické projevy. *Studie z české morfologie a syntaxe: vybrané stati*. Praha: Karolinum, 2019, s. 114.

²² PANEVOVÁ, Jarmila. *Mluvnice současné češtiny 2*. Praha: Karolinum, 2014, s. 29, 83.

²³ GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 113.

²⁴ Pojetí aktantů u Panevové a Karlíka se liší. Panevová připouští existenci pouze pěti základních aktantů. Naproti tomu Karlík jich rozlišuje více a odpovídají v podstatě sémantickým participantům slovesa. V Karlíkově pojetí jsou tedy za aktanty považována i některá volná doplnění.

²⁵ Tamtéž, s. 114.

adverbální funkce typu V–S jako například ve spojení *vyzná se v biologii = rozumí biologii* se sice jedná o spojení *v + 6. pád*, ale místní určení to není, neboť předložka zde není nahraditelná, srov. *vyzná se *před / nad biologii*. Naopak ve spojení *vyznat se v Praze = orientovat se* o místní určení jde.

Na základě výše uvedeného lze vymezit předmět našeho zkoumání, kterým je předložka ve spojení s určitým pádem, v adverbální funkci PROS–S a adnominální funkci S–S. Je tomu tak z následujících důvodů:

1. V rámci adverbální funkce V–S jsou předložka a k ní připojené substantivum valenčně obligatorním doplněním daného slovesa, nemají však prostorový význam. Kdybychom je nahradili jiným předložkovým spojením jako např. *vzpomene si *v Praze / *na škole / *před dveřmi*, bylo by takové vyjádření nepřijatelné na rovině významové i gramatické. Předložková spojení se statickým prostorovým významem, i když jsou obligatorním participantem sloves jako *stát, sedět, viset, nacházet se* atd., lze nahradit jinými výrazy, například *na čem, za čím, před čím* nebo i příslovci *tady, tam, doma* atd.
2. Předložková spojení sama už zcela jasně vyjadřují statický prostorový význam, a sloveso se tudíž nestane prvkem, který by tento prostorový význam měnil, jako např. *stát před dveřmi – sedět před dveřmi, stát na židli – sedět na židli*.

Údaje našeho zkoumání vychází nejen z českého textu, ale i z textu čínského, který nabízí pouze významové ekvivalenty. Při překladu literárního textu předkladatelka přistupuje k adaptacím kvůli jazykovým konvencím cílového jazyka. Tyto změny vedou k tomu, že je obtížné najít dokonale odpovídající syntaktické varianty v obou jazycích. Z toho důvodu se tématem budeme zabývat pouze z hlediska významu a východiskem našeho zkoumání budou česká předložková spojení čili předložky ve spojení s určitým pádem se statickým místním významem.

1.4 Předložková spojení se statickým místním významem

Primární předložky se pojí s různými pády s výjimkou nominativu a vokativu. Je otázkou, zda mají izolované předložky vlastní význam. Izolované primární předložky jsou významově závislé a plný význam získávají až ve spojení s autosémantikou. Jak uvádí Hrdlička, „*přikláníme se k názoru, že o významu předložek není možné uvažovat*

bez respektování systému pádů (jejich významů).”²⁶ Podobný názor zastává Konečná, podle níž „*různé významy jedné předložky tvoří propojený celek.*”²⁷

V závislosti na pádu a podstatném jménu mohou mít předložková spojení mnoho různých významů. V následujícím přehledu se budeme zabývat pouze předložkovými spojeními s prostorovým významem.

Z významového hlediska lze prostorový význam podle Hrdličky rozdělit na dva základní typy:²⁸

- 1) statická určení: Odpovídají na otázku KDE? Dále je lze rozdělit do dvou skupin:
  - 1.1) statická místní určení v rámci prostorového orientátoru;
  - 1.2) statická místní určení mimo rámec prostorového orientátoru.
- 2) dynamická určení: V tomto případě lze ještě rozlišit následující skupiny:
  - 2.1) směrové určení odpovídající na otázku KAM?
    - 2.1.1) směrové určení (KAM) v rámci prostorového orientátoru;
    - 2.1.2) směrové určení (KAM) mimo rámec prostorového orientátoru;
  - 2.2) směrové určení odpovídající na otázku ODKUD?
    - 2.2.1) směrové určení (ODKUD) v rámci prostorového orientátoru;
    - 2.2.2) směrové určení (ODKUD) mimo rámec prostorového orientátoru;
  - 2.3) nedirektivní určení odpovídající na otázku KUDY?

S ohledem na téma práce se v následujícím textu budeme věnovat pouze předložkovým spojeními, která obsahují primární předložky a vyjadřují statický prostorový význam.²⁹

- **místní určení statická v rámci prostorového orientátoru**

- 1. v + 6. pád:**

Jedná o jedno z nejfrekventovanějších předložkových spojení vyjadřujících lokalizaci. Spojení *v + 6. pád* se užívá často ve významu *uvnitř / v rámci něčeho*. V tomto případě statická předložka *v + 6. pád* koreluje s dynamickou směrovou předložkou *do + 2. pád* (na otázku KAM?), která se podle Hrdličky užívá ve spojení s objekty/prostory, jež nesou rysy „*uzavřenost, ohraničenost, centrálnost, zakrytost, situovanost na nižší pozici než okolí.*”³⁰ Předložka *v + 6. pád* se tedy pojí se jmény v lokálu a určuje lokaci v

²⁶ HRDLIČKA, Milan. *Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Karolinum, 2000, s.51.

²⁷ KONEČNÁ, Dana. O významech českých pravých předložek. *Slovo a slovesnost*, 30, 1974, s. 261.

²⁸ HRDLIČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 177–189.

²⁹ HRDLIČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 178–182.

³⁰ Tamtéž, s. 172

prostoru, který může být libovolně rozsáhlý, ale musí být vždy určitým způsobem uzavřen a ohraničen. Subjekt se tedy nachází uvnitř něčeho na libovolném místě, např: *v kině, ve skříni, v centru Prahy* atd.

2. na + 6. pád:

Předložka *na* je nejfrekventovanější předložkou v češtině, expanduje a konkuruje dalším předložkám. Jestliže vyjadřuje prostorový význam, má předložka *na* podobné vlastnosti jako předložka *v*. Je potřeba rozlišovat vnitřek nebo povrch věci a *na + 6. pád* se užívá často ve významu *lokalice nahoře, na povrchu*, např. *na stole, na střeše, na židli*. V těchto případech jsou subjekty umístěny v přímém kontaktu. Může se ale také pojít s místními názvy, které označují instituce, jako např. *na ministerstvu, na univerzitě, na velvyslanectví*, nebo s objekty/prostory, které nesou opačné rysy než v případě předložky *v + 6. pád*, tj. otevřenost, nezakrytost, okrajovost, např. *na náměstí, na nádraží*.³¹

Jak poukazuje Skladba češtiny, předložkové spojení *na + 6. pád* však může lokalizovat také bez specifikace povrchu místa, tj. vyjadřovat pouze to, že děj probíhá v rámci udaného místa, např. *na poště, na fakultě, na univerzitě, na nádraží*. V takovém případě nelze vlastně určit, zda se jedná o význam *na povrchu* nebo *uvnitř* a záleží na kontextu a znalosti světa, srov. *Složenko vyplním až na poště (uvnitř) / Na poště (na povrchu) visela vlajka*.³²

• místní určení statická mimo rámeček prostorového orientátoru

Existuje řada dalších předložek, které ve spojení s určitými pády mohou označovat statická místní určení mimo prostorový orientátor. Jejich užití je jednodušší než u předložek *na* a *v* a jejich významy jsou specifitější, ačkoliv se i v tomto případě jedná o předložky neplnovýznamové. Podle Hrdličky se tyto předložky užívají ve významu *pohyb / lokalizace mimo určitý prostor*. V následujícím přehledu je stručně popíšeme konkrétněji.³³

1. **u + 2. pád:** předložka *u* se pojí s genitivem ve významu *blízko, vedle*, např. *u okna, u stolu, u řeky*;
2. **nad + 7. pád:** předložka *nad* se pojí s instrumentálem ve významu *nahoře, ve vyšší pozici*, přičemž dva objekty mezi sebou zpravidla nemají přímý kontakt, a tím se odlišuje od předložky *na*, např. *nad vodou, nad postelí, nad vchodem*;

³¹ Tamtéž, s. 179.

³² GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 263.

³³ GREPL, Miroslav; KARLÍK, Petr a kol. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995, s. 242.

3. **pod + 7. pád:** předložka *pod* se pojí s instrumentálem ve významu *dole, v nižší pozici*, např. *pod stolem, pod postelí*;
4. **před + 7. pád:** předložka *před* se pojí s instrumentálem ve významu *předek*, např. *před domem, před dveřmi*;
5. **za + 7. pád:** předložka *za* se pojí s instrumentálem ve významu *vzadu*, např. *za dveřmi, za domem*.

Výše uvedená předložková spojení mohou vyjadřovat statický místní význam, ale je třeba připomenout, že tomu tak nemusí být vždy. Jak jsme zmínili na začátku, primární předložky jsou významově závislé a musí se spojit s určitými autosémantikami, aby byly smysluplné. U předložkových spojení, která vyjadřují statický místní význam, je tedy kromě toho, že se musí pojit s určitými pády, stejně důležitý význam podstatného jména, ke kterému jsou připojeny. Například předložkové spojení *na + 6. pád* může vyjadřovat nejen statické místní určení, ale také i určení času, způsobu, účelu, míry atd. Podobně spojení *v + 6. pád* může vyjádřit řadu dalších významů. V mnoha případech lze použít výrazy *na + 6. pád* a *v + 6. pád* bez významového rozdílu jako *na zahradě – v zahradě, na koleji – v koleji* apod.³⁴ Hrdlička považuje také spojení *po + 6. pád* a *při + 6. pád* za statický lokální význam.³⁵ Avšak zde se těmito předložkovými spojeními nebudeme zabývat jednak z toho důvodu, že popis jejich užití je nedostatečný, jednak proto, že tyto případy nejsou doloženy ani v excerptech v praktické části.

2. Vyjadřování lokalizace v čínštině

2.1 Všeobecná charakteristika jazyka

Čínština je v čínštině označována jako 汉语 (chan ju). V širším smyslu označuje jazyk národa 汉 (Chanů) a zahrnuje různé dialekty, kterými mluví současní Chanové. Čínské dialekty lze zjednodušeně rozdělit do sedmi kategorií – severní, wu, siang, gan, hakka, min a kantonština. Každá z těchto nářečních oblastí může obsahovat desítky různých subdialektů v závislosti na své zeměpisné poloze. Na čínštinu lze tedy pohlížet jako na skupinu příbuzných, ale v mnoha případech vzájemně nesrozumitelných jazyků. Proto se v reakci na společenský vývoj vyvinula standardní čínština čili mandarínština. Čínština se zapisuje čínskými znaky, které mohou být přečteny v jakékoli výslovnosti,

³⁴ GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 263.

³⁵ HRDLIČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Zaočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 183.

tj. v kterémkoli dialektu. Bez ohledu na jednotlivé čínské dialekty se většina textů píše současným spisovným jazykem – mandarínštinou.³⁶ V českém jazykovém kontextu se slovo čínština obvykle používá pro označení standardní čínštiny, proto budeme ve své diplomové práci v tomto významu používat vždy slovo *čínština*.

Čínština patří do sinotibetské jazykové rodiny. Z typologického hlediska je analytickým neboli izolačním jazykem a má tři hlavní charakteristiky:³⁷

1. V čínštině neexistuje žádná flexe a mluvnické významy jsou většinou vyjadřovány pomocí sémantických slov a určitého slovosledu, např:

(4) 我 (Já) 学习 (studovat) 捷克语 (čeština): Studuji češtinu.

(5) 我 (Já) 们 (pomocné slovo označující množné číslo osoby) 学习 (studovat) 捷克语 (čeština): Studujeme češtinu.

(6) 我 (Já) 学习 (studovat) 了 (pomocné slovo označující minulý čas) 捷克语 (čeština): Studoval/a jsem češtinu.

(7) 我 (Já) 将 (pomocné slovo označující budoucí čas) 学习 (studovat) 捷克语 (čeština): Budu studovat češtinu.

(8) 我 (Já) 爱 (milovat) 你 (ty): Miluji tě.

(9) 你 (Ty) 爱 (milovat) 我 (já): Miluješ mě.

2. Čínština je tónový jazyk a rozlišuje čtyři tóny. V pchin-jinu se označují diakritickým znaménkem nad samohláskou. Každý tón nese význam a spolu s určitou slabikou vytváří výslovnost jednotlivého znaku. Jedna výslovnost zpravidla odpovídá různým znakům, např:

(10) shī: 失 (ztratit), 师 (učitel), 尸 (zdechlina) apod;

(11) shí: 石 (pramen), 食 (jíst/jídlo), 十 (deset), 时 (čas) apod;

(12) shǐ: 始 (začátek), 使 (nechat), 史 (historie), 屎 (hovno) apod;

(13) shì: 势 (tendence), 市 (město), 誓 (přísaha/přísahat), 是 (být), 事 (věc), 试 (zkusit) apod.

3. Čínské znakové písmo je morfemosylabografické. Čínský morfém je většinou jednoslabičný s určitou formou, tj. foneticko-grafická kombinace, např. 手 (ruka), 洗 (prát), 民 (lidstvo), 失 (ztratit). Morfémy mohou být i víceslabičné, v takovém případě

³⁶ WANG, Li Āia a kol. *现代汉语 (Současná čínština)*. Peking: The Commercial Press, 2006, s. 1–5.

³⁷ Tamtéž, s. 15–21, 145–147, 195–207, 264–265.

slabika žádný význam nenesí a funguje pouze jako figura, ze kterých se morfém skládá.³⁸ Např:

(14) 马 (kůň) + 路 (ulice) = 马路 (silnice)

(15) 开 (zapnout) + 关 (vypnout) = 开关 (vypínač)

(16) 布 (látka) + 拉 (táhnout) + 格 (pád) = 布拉格 (Praha).

Slovo 布拉格 (Praha) je složeno ze tří slabik, z nichž každá se píše specifickým známkem, ale morfém tvoří teprve společně jako celek.

2.2 Čínské předložky a jejich charakteristiky

Předložky jsou synsémantické a většina čínských předložek je odvozena od sloves. Proto jejich gramatické vlastnosti vykazují určité podobnosti se slovesy. Celkový počet předložek v moderní čínštině je přibližně 150 a předložky jsou důležitou kategorií v systému čínské gramatiky. Předložky jsou z hlediska významu, funkce, původu, užití a distribuce velmi složité. V čínském gramatickém systému mají jedinečnou úlohu, a proto se studiu předložek v čínské gramatice tradičně věnuje pozornost. 马氏文通 (Maův text)³⁹ zahajuje systematické a podrobné studium předložek v gramatickém smyslu. Tento text ustanovil čínské předložky jako samostatný slovní druh a objasnil jejich úlohu, použití, význam a syntaktické postavení.⁴⁰ V následujícím období byli Maovým textem ovlivněni někteří lingvisté zabývající se předložkami, všechny jejich studie se však týkaly předložek ve staročínštině. Později byla postupně studována také současná čínština a přitom byla rovněž provedena důkladná analýza předložek. V souvislosti s tím se objevuje názor, že předložky jsou kvazisloveso. Český sinolog Pavlík je vnímá jako předložková slovesa.⁴¹

Počet čínských předložek je velký, ale pouze některé z nich se používají velmi často a každá předložka má obvykle více užití. V následujícím přehledu jsou představeny pouze nejfrekventovanější předložky, protože klasifikace čínských předložek není předmětem tohoto výzkumu; jsou zde uvedeny pouze pro úplnost. Čínské předložky se dělí na:⁴²

³⁸ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 13.

³⁹ Jedná se o první systematickou gramatiku čínštiny založenou na západních lingvistických teoriích, která poprvé vyšla roku 1898. S odkazem na latinský gramatický systém a s ohledem na starou čínštinu jako předmět studia autor do Číny úspěšně zavedl západní lingvistické disciplíny a vytvořil první úplný čínský gramatický systém. Protože tradiční studium jazyka v Číně se omezovalo pouze fonologií, filologií a nauku o čínských znacích.

⁴⁰ MA, Tian Zhong. *马氏文通 (Maův text)*. Peking: The Commercial Press. 2010, s. 248–271.

⁴¹ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 13.

⁴² LIU, Yue Chua. *实用现代汉语语法 (Mluvnice současné čínštiny)*. Peking: The Commercial Press. 2003, s. 264–268.

1. předložky určení času: 从 (od, z), 自 (od, z), 在 (na, v, u) atd.;
2. předložky určení místa či směru: 在 (být / nacházet se), 于 (být / nacházet se), 从 (od, z), 朝 (směřovat na), 到 (na, do) atd.;
3. předložky určení způsobu a instrumentu: 按照 (podle), 经过 (přes), 根据 (podle) atd.;
4. předložky určení účelu a důvodu: 为 (pro, za), 由于 (kvůli, díky) atd.;
5. ostatní: předložky nefrekventované, např. předložky určení trpitele a činitele děje, účastníka děje nebo členů srovnání, tématu, adresáta, předložky vyjadřující vyloučení, zdůraznění,⁴³ např. 连 (dokonce i), 除了 (kromě) atd.

Čínské předložky jsou obvykle jednoslabičné nebo dvouslabičné. Některé předložky v současné čínštině navazují na staročínské předložky, zatímco jiné se vyvinuly ze staročínských sloves. Předložky, které se nevyvinuly ze staročínských předložek a sloves, se používají převážně jako předložky, ale zachovávají si některé slovesné vlastnosti užití a tím se řadí do skupiny mezi předložkami a slovesy, tj. 在 (být / nacházet se), 朝 (směřovat na), 到 (na, do) atd., např:

(17) 妈妈 (máma) 在 (být / nacházet se) 家 (doma): Máma **je** doma.

(18) 书 (kniha) 在 (na) 桌子 (stůl) 上 (nahore) 放着 (položít): Kniha je položená **na** stole.

(19) 我 (já) 家 (doma) 的 (strukturní částice)⁴⁴ 大门 (dveře) 朝 (směřovat na) 南 (jih): Dveře mého domu **směřují na** jih.

(20) 妈妈 (maminka) 朝 (na) 我 (já) 笑 (smát se): Maminka se **na** mě usmála.

V příkladu (17) je znak 在 sloveso ve významu *být, nacházet se*, avšak v příkladu (18) se jedná o předložku, jež společně s lokativem 上 (nahore) vytváří předložkovou konstrukci, která má zde význam *na povrchu*.⁴⁵ Podobně v příkladu (19) má znak 朝 význam *směřovat na*, avšak v příkladu (20) jde o dynamickou předložku ve významu *k, na*. Podobně jako v češtině je jádrem čínské věty sloveso. Nejjednodušším způsobem, jak určit, zda se u takových znaků jedná o sloveso nebo předložku, je vyhledání

⁴³ Tamtéž, s. 13–14.

⁴⁴ Podle Pavlíka je znak 的 strukturní částice. Nemá žádný význam a je jenom příznakem pro adjektiva. Lze ho chápat jako ekvivalent genitivu ve funkci neshodného přívlastku jako v příkladu (19), nebo také jako sufix přídavných jmen v češtině, např. 美丽 (krása) — 美丽-的 (krás-**ný**).

⁴⁵ Viz oddíl 2.5.2.

explicitního slovesa ve větě. Vzhledem k tomu, že tyto znaky jsou vlastně předložky a označují se jako tzv. kvazislovesa, nikdy nejsou první volbou pro predikát věty. Avšak v případě absence explicitního slovesa v dané větě mohou tyto předložky roli slovesa převzít.

Vzhledem k tomu, že předložky a slovesa spolu v čínštině velmi úzce souvisejí, zaměříme se na gramatické charakteristiky čínských předložek především z hlediska rozdílů mezi předložkami a slovesy:

1. Předložky jsou synsémantické a nelze je použít samostatně ani jako větný člen, ani jako samostatnou odpověď na otázku, jak ukazují příklady (21)–(22b).

(21) — 妈妈 (maminka) 在 (být / nacházet se) 家 (doma) 吗 (pomocné slovo pro tázací větu): Je maminka doma?

(21a) — 在 (být / nacházet se): Je (doma).

(22) — 他 (On) 在 (v) 教室 (místnost) 等 (čekat) 我 (já) 吗 (pomocné slovo pro tázací větu): Čeká na mě v místnosti?

(22a) — *在 (v): *V.

(22b) — 在 (v) 教室 (místnost) 等 (čekat) 你 (ty): Čeká na tebe v místnosti.

Jednoslovná odpověď je tedy možná v příkladu (21a), protože zde je 在 (být / nacházet se) sloveso, zatímco ji nelze použít v příkladu (22a), kde je 在 předložkou, a nemůže se tedy použít izolovaně. Možná odpověď je uvedena v příkladu (22b).

2. Za předložkou musí následovat jmenný člen, a to ve formě podstatného jména, zájmena nebo jmenné fráze, aby společně vytvořily předložkové spojení. Předložky nelze použít ve spojení s jinými předložkami ani s pomocným slovesem.

2.3 Způsoby vyjadřování prostorového vztahu

Ze sémantického hlediska lze prostorový vztah v čínštině rozdělit do dvou relativních stavů: statické prostorové polohy a dynamické prostorové polohy.⁴⁶ Věta se statickým významem vyjadřuje vztah, při němž se poloha cílového objektu vůči referenčnímu objektu nezměnila. Jestliže význam věty označuje objektivní existenci objektu v prostoru bez jakéhokoli prostorového posunu, pak se jedná o absolutní statickou polohu

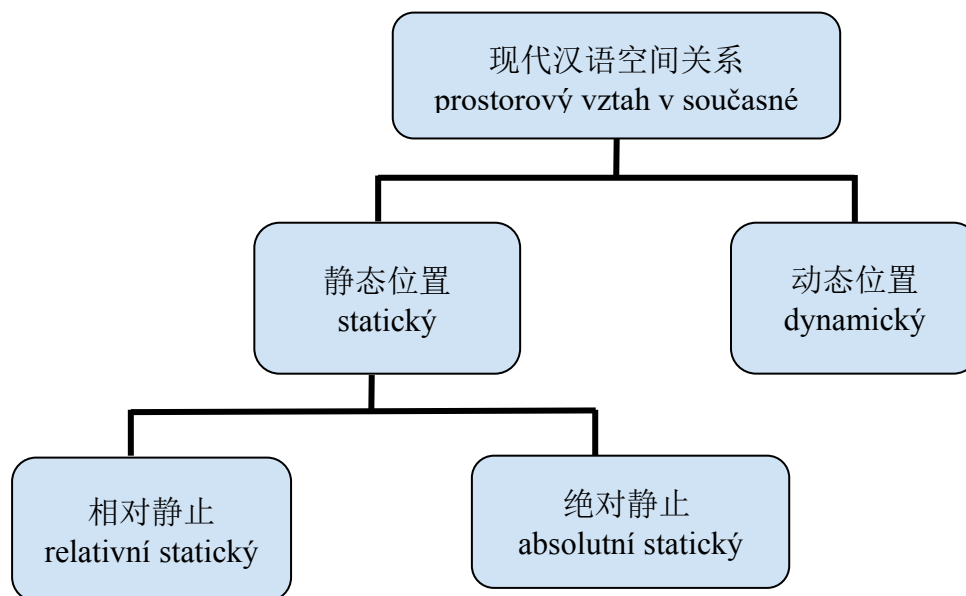
---

⁴⁶ YANG, Mei Li. *Modern Chinese Verbs in the Expression of Spatial Location*. Čchong Qin: Southwest University, 2016, s. 9–10.

v prostorovém vztahu. V případě, že se místo mezi cílovým a referenčním objektem⁴⁷ nemění, ale cílový objekt sám je v pohybu, hovoříme o relativní statické poloze.⁴⁸

Celkově lze prostorový vztah v čínštině shrnout pomocí následujícího schématu:

49

Mezi věty vyjadřující absolutní statický prostorový vztah patří věty existenční,⁵⁰ které obsahují slova jako 在 (být / nacházet se), 有 (mít), 存在 (existovat) atd., a také věty se stavovými slovesy, jako *sedět, stát, ležet, viset, položit* atd, např:

(23) 教室里 (ve třídě) 有 (být/mít/existovat) 很多 (mnoho) 学生 (student).

(24) 墙上 (na zdi) 挂着 (viset/být) 一幅画 (jeden obraz).

Mezi věty vyjadřující relativní statický prostorový vztah patří věty obsahující především akční slovesa nebo slovesa pohybu, např:

(25) 他 (on) 在舞台上 (na jevišti) 表演 (představovat) 话剧 (divadlo).

(26) 他们 (oni) 在公园 (v parku) 散步 (procházet se).

U příkladech (25) a (26) se poloha cílového objektu (on/oni) vůči referenčnímu objektu (jeviště/park) nemění, cílový objekt je však v pohybu (představovat / procházet se), takže tyto případy považujeme za relativní statický prostorový vztah.⁵¹

⁴⁷ Podle Yang je cílový objekt předmětem/objektem, jehož umístění se snažíme určit v daném kontextu, a referenčním objektem jsou jiné předměty/objekty, které při určování umístění cílového objektu slouží jako pomůcka. Např. ve větě *kniha je na stole* se popisuje poloha *knihy* vůči *stolu*, v tomto případě je tedy *kniha* cílovým objektem a *stůl* referenčním objektem.

⁴⁸ YANG, Mei Li. *Modern Chinese Verbs in the Expression of Spatial Location*. Čchong Qin: Southwest University, 2016, s. 10.

⁴⁹ Tamtéž, s. 14.

⁵⁰ Viz oddíl 1.3.1.

⁵¹ YANG, Mei Li. *Modern Chinese Verbs in the Expression of Spatial Location*. Čchong Qin: Southwest University, 2016, s. 22.

V současné čínštině můžeme prostorový vztah vyjádřit pomocí jazykových prostředků ze dvou jazykových rovin – slovní zásoby a syntaxe.⁵²

Z hlediska slovní zásoby jde o:

1. lokativy:⁵³ jména označující polohu, jako jsou 上 (nahore), 下 (dole), 左 (vlevo), 右 (vpravo), 前 (vpředu), 后 (vzadu), 外 (vně), 里 (uvnitř), 内 (uvnitř), 中 (uprostřed), 间 (mezi), 旁 (vedle), 东 (východ), 西 (západ), 南 (jih), 北 (sever);⁵⁴
2. jména označující místa: např. 布拉格 (Praha), 捷克 (Česko), 大学 (univerzita);
3. zájmenná příslovce ukazovací:⁵⁵ 这里 (tady), 那里 (tam).⁵⁶

Z hlediska syntaxe se jedná o:

1. předložková spojení: předložka + substantivum;
2. lokální spojení: (předložka) + substantivum + lokativ.

Výše je uvedeno všech pět způsobů vyjádření prostorového statického významu v čínštině. Vzhledem k tomu, že naším cílem je provést srovnání mezi češtinou a čínštinou, musí náš popis být v souladu s vymezením předmětu našeho zkoumání v 1. kapitole této práce, tj. zaměříme se na předložková spojení v češtině se statickým lokálním významem (předložka ve spojení s určitým pádem) a jejich ekvivalenty v čínštině, kterými jsou předložkové a bezpředložkové způsoby vyjádření prostorového vztahu:

1. předložkové způsoby:

- a. předložková spojení:⁵⁷ předložka + substantivum;

---

⁵² LI, Su Ning. 俄汉语空间关系表达形式和手段的对比研究 (*Srovnávací studie forem a prostředků vyjadřování prostorových vztahů v ruštině a čínštině*). Chei Long Ĺiang: Cheilongjiang University, 2001, s. 5.

⁵³ Lokativy v čínštině jsou slova označující směr nebo umístění. Zde používáme termín českého sinologa Pavlíka.

⁵⁴ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 4.

⁵⁵ Podle Pavlíka jsou slova *tady* a *tam* v čínštině *ukazovací zájmena*, mohou však fungovat také jako příslovce, takže zde užíváme termín *zájmenná příslovce ukazovací*.

⁵⁶ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 7.

⁵⁷ Za předložkou v čínštině, stejně jako za českou předložkou, musí následovat jmenný člen (obvykle podstatné jméno nebo fráze) a tímto způsobem vzniká tzv. předložkové spojení. Velké množství předložek v čínštině může fungovat také jako slovesa, takže podstatné jméno, které za nimi následuje, plní funkci předmětnou. Proto se kombinace předmětu a předložky nazývá *předložkovo-předmětná fráze* nebo *předložková konstrukce*. Český sinolog Pavlík považuje takové spojení za *předložkovou vazbu*. Je zřejmé, že pro označení takového spojení se používají různá pojmenování. V našem textu budeme užívat termín *předložkové spojení*, který je ve shodě s českým označením pro spojení předložky a substantiva.

b. předložkové konstrukce:⁵⁸ předložka + substantivum + lokativ;

2. bezpředložkové způsoby:

a. zájmenná příslovce ukazovací;

b. jména označující místa;

c. lokální spojení: substantivum + lokativ.

2.4 Bepředložkové způsoby

2.4.1 Zájmenná příslovce ukazovací

Zájmenná příslovce ukazovací patří v čínštině mezi zástupná slova, která zastupují jmenné nebo slovesné výrazy či fráze. Ve významu statické polohy existují dvě zájmenná příslovce ukazovací – *tady a tam*. Mohou být vyjadřována jednoslabičnými nebo dvojslabičnými výrazy, mezi nimiž není žádný významový rozdíl, pouze se liší počtem slabik:

这 (žzhe) = 这里 (žzhe li) = 这儿 (žzhe er) = tady

那 (na) = 那里 (na li) = 那儿 (na er) = tam

Znaky 儿 (er), 里 (li) zde fungují pouze jako postfixy a nenesou žádný význam.

2.4.2 Jména označující místa

Jména označující místa se dělí na dva typy:

1. vlastní jména označující místa: 北京 (Peking), 布拉格 (Praha), 捷克共和国 (Česká republika), 查理大学 (Karlova Univerzita) atd.;

2. obecná jména označující místa: 图书馆 (knihovna), 车站 (stanice, nádraží), 宿舍 (kolej), 桌子 (stůl) atd.

Jména vlastní a část jmen obecných označujících konkrétní budovy mají zcela výrazný místní význam a užívá se jich obvykle izolovaně ve větě existenciální. Ostatní obecná jména jako stůl, židle, okno se musí ještě spojit s určitým sufixem.⁵⁹

2.4.3 Lokální spojení: substantivum + lokativ

Lokativy jsou slova označující polohu. Mezi čínskými lingvisty existuje řada různých názorů na jejich slovnědruhové zařazení, např. že lokativy patří mezi substantiva,

⁵⁸ Předložková konstrukce se v čínštině nazývá 框式 (rámový, konstrukční) 介词 (předložka), a proto považujeme předložkové konstrukce také za předložkový způsob.

⁵⁹ Viz oddíl 2.4.3.

příslovce, postfixy podstatných jmen, pomocná slova, a dokonce i zájmena, a podle Pavlíka jsou lokativy podstatná jména.⁶⁰

Lokativy se dělí na jednoslabičná a dvouslabičná slova. Jednoslabičná slova se také nazývají primární lokativy a jsou základní, jádrovou slovní zásobou současné čínštiny. V publikaci *处所、时间、方位 (Místo, čas, lokace)*⁶¹ se uvádí šestnáct primárních lokativů: 上 (nahore), 下 (dole), 左 (vlevo), 右 (vpravo), 前 (vpředu), 后 (vzadu), 外 (vně), 里 (uvnitř), 内 (uvnitř), 中 (uprostřed), 间 (mezi), 旁 (vedle), 东 (východ), 西 (západ), 南 (jih), 北 (sever).

Dvouslabičné lokativy, které se nazývají také složené lokativy, vznikají kombinací jednoslabičných lokativů s prefixy 以 (yi), 之 (žzhi)⁶² nebo sufixy 边 (bian), 面 (mian), 头 (tou), 方 (fang). V tomto případě jsou všechny přípony a předpony synsémantické a žádný význam nemají, a proto je význam složených lokativů často shodný s lokativy základními, např.:

(27) 上 = 之上 = 上面 = 上边 = 上头 = 上方 = nahore

(28) 下 = 之下 = 下面 = 下边 = 下头 = 下方 = dole

(29) 里 = 里面 = 里边 = 里头 = uvnitř

Jednoslabičné lokativy nelze používat samostatně s výjimkou ustálených spojení, např.:

(30) 上 (nahore) 有 (být/mít) 天堂 (ráj), 下 (dole) 有 (být/mít) 苏 (Su Žzhou) 杭 (Chang Žzhou): Města Su Žzhou a Chang Žzhou jsou hezká jako ráj.

Většinou však fungují ve spojení se substantivem coby záložky, dohromady s ním tvoří určení místa a vystupují ve funkci podmětu v konstrukcích se slovesem 有 (být, mít).⁶³

(31) 桌子 (stůl) 上 (nahore) 有 (být/mít) 书 (kniha): Kniha je na stole.

Ze všech jednoslabičných lokativů jsou nejfrekventovanější lokativy 上 (nahore) a 里 (uvnitř). Naznačují to i výsledky lingvisty Wu, který nasbíral jazykový materiál v rozsahu zhruba 100 000 znaků, v němž má 上 (nahore) 146 výskytů a 里 (uvnitř) 157

⁶⁰ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 4.

⁶¹ Lian, Wen. *处所、时间、方位 (Místo, čas, lokace)*. Šanghaj: Šanghajské vzdělávací nakladatelství, 1984, s. 8.

⁶² Znak 之 (žzhi) se obvykle vyskytuje ve staré čínštině a kombinuje se s ostatními jednoslabičnými lokativy kromě 上 (nahore) a 下 (dole).

⁶³ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 4.

výskytů, zatímco 下 (dole) jen 37 výskytů a 外 (vně) 40 výskytů.⁶⁴ Hlavními důvody je to, že oba lokativy mohou označovat různé prostorové orientace a významově blízké lokativy jako 内 (uvnitř) a 中 (uprostřed) mají určité rysy staročínské.⁶⁵

Použití dvojslabičných lokativů je poměrně volnější a lze je používat samostatně na začátku věty nebo ve spojení se substantivem jako u jednoslabičných lokativů.

Lokalitní spojení, tj. *jméno označující místa + lokativ* může označovat čas, místo, rozsah, abstraktní význam atd. Zde se budeme zabývat pouze lokalitními spojeními se statickým místním významem.

Následně popíšeme dva nejfrekventovanější lokativy 上 (nahore), 里 (uvnitř) a také lokativy odpovídající českým předložkám *pod, před, za, u* tj. 下 (xia), 前 (qian), 后 (chou), 旁 (pang)/边 (bian).

- lokativ 上 (šshang – nahore)

Lokativ 上 (nahore) ve spojení s různými substantivy může vyjádřit mnoho významů jako např. místní význam, časový význam i abstraktní význam. V případě statických lokálních významů vyjadřuje dvě základní varianty prostorového vztahu:⁶⁶ místní statická určení v rámci prostorového orientátoru, místní statická určení mimo rámec prostorového orientátoru.

1. místní statická určení v rámci prostorového orientátoru

Lokalitní spojení X + 上 (nahore) označuje horní část nebo povrch objektu a v tomto případě je lokativ 上 (nahore) podobný české předložce *na*: 房顶上 (na střeše), 草地上 (na trávníku), 操场上 (na hřišti), 广场上 (na náměstí), 石头上 (na kamenu).

2. místní statická určení mimo rámec prostorového orientátoru

Lokalitní spojení X + 上 (nahore) označuje rozšířenou prostorovou orientaci objektu a v tomto případě je lokativ 上 (nahore) podobný české předložce *kolem, u, nad*, např.

---

⁶⁴ WU, Žzhi Han. 方位词使用情况的初步考查 (Předběžné zkoumání používání lokativů). *Studies of The Chinese Language*, 3, s. 206–210.

⁶⁵ ŠSHAN, Bao Šshun. 论现代汉语空间方位概念的表达与单纯方位词 (K vyjadřování pojmů prostorové orientace a slov pro orientaci v současné čínštině). Peking: Capital Normal University, 2006, s. 24–26.

⁶⁶ ŠSHAN, Bao Šshun. 论现代汉语空间方位概念的表达与单纯方位词 (K vyjadřování pojmů prostorové orientace a slov pro orientaci v současné čínštině). Peking: Capital Normal University, 2006, s. 26.

- (32) 头顶上 (hlava + 上) 有 (být/mít) 只 (jeden) 鸟 (pták).
- (32a) Nad hlavou letěla vlaštovka.
- (33) 西湖上 (Západní jezero + 上) 有 (být/mít) 座 (jeden) 寺庙 (chrám).
- (33a) U Západního jezera je chrám.
- (34) 桌子上 (stůl + 上) 坐着 (sedět) 几个 (několik) 醉汉 (opilec).
- (34a) U/Kolem stolu sedí několik opilců.
- (35) 杯子上 (sklenice + 上) 有 (být/mít) 只 (jeden) 苍蝇 (moucha).
- (35a) Na stěně/okraji sklenice je moucha.

Jedná se o dvě nejzákladnější použití a významy lokativu 上 (nahore), u nichž se obecně vyžaduje, aby podstatné jméno, s nímž se pojí, mělo určitý prostorový tvar. Věci mají zpravidla dva druhy vlastností, vnitřní a vnější. Vnitřní vlastnost odráží podstatu věci a používá se k jejímu odlišení od ostatních, zatímco vnější vlastnost se používá především k popisu věci.⁶⁷ Lokativ 上 (nahore) v uvedených významech vyžaduje zpravidla vyjádření vnější charakteristiky věci, např. sklenice z hlediska funkce nádoby, jež úzce souvisí s vnějšími vlastnostmi sklenice, tj. s tvarem. Funkce sklenice tedy spočívá ve zdůraznění jejích vnějších vlastností, a proto se snadno kombinuje s lokativem 上 (nahore).

3. Lokální spojení X + 上 (nahore) může také označit vztah kontaktu a vazby uvnitř věci, tj. příslušnost částí k celku, což čínští lingvisté označují jako vnitřní vztahy prostorové orientace:⁶⁸

- (36) 眼镜上 (brýle + 上) 的 (strukturní částice) 螺丝 (šroubek) 松了 (uvolnit).
- (36a) Šroubek na brýlích je uvolněný.

Kromě výše uvedených základních variant se 上 (nahore) vyskytuje ve spojení s určitými druhy substantiv:

4. Lokativ 上 (nahore) ve spojení se jmény označujícími dopravní prostředek odpovídá české variantě v + *dopravní prostředky* a vyjadřuje význam *vnitřek*, např. 火车上 (vlak + 上) – ve vlaku, 公交上 (autobus + 上) – v autobusu, 电车上 (tramvaj +

⁶⁷ ŠSHAN, Bao Šshun. 论现代汉语空间方位概念的表达与单纯方位词 (K vyjadřování pojmů prostorové orientace a slov pro orientaci v současné čínštině). Peking: Capital Normal University, 2006, s. 27.

⁶⁸ Tamtéž, s. 27.

上) – v tramvaji, 地铁上 (metro + 上) – v metru. V tomto případě je v čínštině někdy možné lokativ 上 (nahore) nahradit lokativem 里 (uvnitř) ve významu *něco/někdo je ve vlaku/autobusu* atd, spojení 上 (nahore) + dopravní prostředky je však mnohem frekventovanější.

5. 上 (nahore) ve spojení se jmény označujícími nositele nějaké informace nebo obsahu, např:

(37) 书上 (kniha + 上) 的 (strukturní částice) 知识 (poznatky).

(37a) Poznatky v knize.

(38) 报纸上 (kniha + 上) / 网络上 (internet + 上) 的 (strukturní částice) 新闻 (zprávy).

(38a) Zprávy v novinách / na internetu.

(39) 电视上 (televize + 上) / 电脑上 (počítač + 上) 的 (strukturní částice) 新闻 (zprávy).

(39a) Zprávy v televizi, na počítači.

6. Lokální spojení X + 上 (nahore) může označit aktivity, činnosti nebo úsek průběhu činnosti, např:

(40) 他 (On) 在 (nacházet se) 会上 (schůzka + 上) 做了 (dělat) 简短的 (krátký) 发言 (projev).⁶⁹

(40a) Měl krátký projev na schůzce.

(41) 他 (On) 在 (být / nacházet se) 朋友 (kamarád) 的 (strukturní částice) 婚礼上 (svatba + 上).

(41a) Je na svatbě kamaráda.

(42) 我们 (My) 在 (nacházet se) 派对上 (party + 上) 认识的 (seznámit se).

(42a) Seznámili jsme se na party.

7. Lokální spojení X + 上 (nahore) může označit také rozsah a substantiva jsou pak zpravidla jmény označujícími obecné prostředí jako *svět, společnost, nebe, Země* apod.,⁷⁰ např: 世界上 (svět + 上) – na světě, 社会上 (společnost + 上) – ve společnosti, 天上 (obloha + 上) – na obloze, 地球上 (Země + 上) – na Zemi atd.

⁶⁹ V tomto případě se jedná o předložkovou konstrukci, viz oddíl 2.5.2.

⁷⁰ ŠSHAN, Bao Šshun. *论现代汉语空间方位概念的表达与单纯方位词 (K vyjadřování pojmů prostorové orientace a slov pro orientaci v současné čínštině)*. Peking: Capital Normal University, 2006, s. 32.

- lokativ 里 (li – uvnitř)

Lokativ 里 (uvnitř) ve spojení s různými substantivy může také vyjádřit různé významy jako např. místní význam, časový význam nebo stavový význam a řadu dalších významů. Stejně jako u lokativu 上 (nahore) se zde budeme zabývat pouze statickým lokálním významem. K vyjádření statických lokálních významů dochází pouze v případech základní varianty – místního určení statického v rámci prostorového orientátoru. Základní význam lokativu 里 (uvnitř) je vnitřek něčeho a lokální spojení X + 里 (uvnitř) vyjadřuje význam *uvnitř / v rámci udaného místa*, který je velmi podobný českému předložkovému spojení *v + 6. pád*. V čínštině se však dělí na podrobnější případy, například na označení vnitřního prostoru konkrétních budov nebo místností, např. 房子里 (dům + 里) – v domě, 办公室里 (kancelář + 里) – v kanceláři, 房间里 (pokoj/místnost + 里) – v pokoji, v místnosti; vnitřku samotného objektu, např. 木头里 (dřevo + 里) – ve dřevě; vnitřku určité hranice např. 门里 (dveře + 里) – na vnitřní straně dveří, 墙里 (zeď + 里) – na vnitřní straně zdi, přičemž *dveře* a *zeď* zde označují nějakou hranici. Tyto případy zcela korelují s českou variantou *v + 6. pád* ve významu *uvnitř* nebo *v rámci udaného místa*. Některé příklady se však od češtiny liší, např:

1. Lokativ 里 (uvnitř) ve spojení se jmény institucí:

- (43) 大学里 (univerzita + 里) – na univerzitě
 (44) 教育部里 (ministerstvo školství + 里) – na ministerstvu školství
 (45) 学院里 (fakulta + 里) – na fakultě
 (46) 邮局里 (pošta + 里) – na poště

2. Lokativ 里 (uvnitř) si v některých oblastech může ještě konkurovat s lokativem 上 (nahore), například ve spojení se jmény dopravních prostředků nebo jmény nositele informace:

- (47) 公交车上 (autobus + 上) = 公交车里 (autobus + 里) = v autobusu
 (48) 地铁上 (metro + 上) = 地铁里 (metro + 里) = v metru
 (49) 电视上 (televize + 上) = 电视里 (televize + 里) = v televizi
 (50) 报纸上 (noviny + 上) = 报纸里 (noviny + 里) = v novinách

Znamenají totéž, ale lokativ 上 (nahore) se v těchto kontextech používá mnohem častěji.

- lokativ 下 (xia – dole)

1. Základním významem lokativu 下 (dole) je opak 上 (nahore). Označuje, že objekt se nachází pod jiným objektem a koreluje s českou předložkou *pod*. Například 桌子下 (stůl + 下) – pod stolem, 床下 (postel + 下) – pod postelí.

2. Lokální spojení X + 下 (dole) se může vztahovat také k oblasti kolem kořene nebo dolní části objektu, např.

(51) 他 (On) 在 (nacházet se) 山下 (kopec + 下) 迷路了 (ztratit se).

(51a) Ztratil se na úpatí kopce.

(52) 他 (On) 去 (jít) 楼下 (budova + 下) 散步了 (procházet se).

(52a) Šel dolů se procházet.

Podstatná jména, která se s lokativem 下 spojují, mají zpravidla vysoký, vzpřímený vnější tvar, zdůrazňující jednu nebo více rovin nad horizontálou, které mohou být využity pro lidskou činnost. Toto spojení obecně označuje okolí nějakého objektu, např. 山下 (kopec + 下) označuje prostor kolem úpatí kopce a spojení 楼下 (budova + 下) obecně zahrnuje celé okolí místa, kde bydlíte.

- lokativ 前 (qian – vpředu)

Lokální spojení X + 前 (vpředu) může vyjadřovat místní, časový význam nebo pořadí, přičemž zde se budeme zabývat pouze místním významem. Při vyjadřování místního významu je lokativ 前 (vpředu) významově shodný s českou předložkou *před*, obvykle se však používá dvojslabičný lokativ 前面 (vpředu). Mezi oběma variantami je pouze slabičný rozdíl, např:

(53) 他 (On) 坐 (sedět) 在 (nacházet se) 我前面 (já + 前面).

(53a) Sedí přede mnou.

(54) 教堂前 (kostel + 前) 有 (být/mít) 棵树 (jeden strom).

(54a) Před kostelem je strom.

- lokativ 后 (chou – vzadu)

Lokální spojení X + 后 (vzadu) má opačný význam a stejně jako lokální spojení X + 前 (vpředu) může vyjadřovat nejen význam místní, ale i časový a pořadí. Používá se také obvykle ve formě dvojslabičného lokativu: 后面 (vzadu), např. 房子后面 (dům + 后面) – za domem, 桌子后面 (stůl + 后面) – za stolem.

- lokativ 旁 (pang – u, vedle), 边 (bian – u, vedle)

Oba lokativy vyjadřují místní význam a jejich užití je shodné s českými ekvivalenty. Užívají se buď každý izolovaně, nebo v kombinaci ve formě dvojslabičné 旁边 (u, vedle), např:

(55) 他们 (Oni) 住 (bydlet) 在 (nacházet se) 老城广场旁边 / 旁 / 边 (Staroměstské náměstí + 旁边 / 旁 / 边).

(55a) Bydlí vedle/u Staroměstského náměstí.

2.5 Předložkové způsoby

Předložkové způsoby jsou způsoby vyjadřující místní statický význam pomocí předložky, tj. předložková spojení (předložka + substantivum) a předložkové konstrukce (předložka + substantivum + lokativ).

2.5.1 Předložková spojení: předložka + substantivum

Podobně jako české předložky nemohou izolované předložky v čínštině být větným členem. Předložková spojení vyjadřují různé významy, jako je čas, místo, způsob, míra a obsah. Zde se budeme zabývat pouze předložkovými spojeními se statickým místním významem.

Předložková spojení se statickým významem mohou plnit funkci příslovečného určení místa a přívlastku.⁷¹

Mezi větami, v nichž má předložkové spojení funkci příslovečného určení, lze vydělit zvláštní větné vzorce – existenciální věty, které vyjadřují existenci něčeho na konkrétním místě.⁷² Předložková spojení v těchto větách označují místo a zpravidla se nachází na začátku věty. Základní struktura existenciální věty v čínštině je *podmět / příslovečné určení místa (jméno / předložkové spojení určení místa) + sloveso (ve významu „mít, být, existovat...“)* + *předmět (podstatné jméno / substantivní spojení)*.⁷³

⁷¹ LIU, Yue Chua. *实用现代汉语语法 (Mluvnice současné čínštiny)*. Peking: The Commercial Press, 2003, s. 270.

⁷² BISKUP, Petr. Modální existenciální věta. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (ed.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/MOD%C3%81LN%C3%8D%20EXISTENCI%C3%81LN%C3%8D%20V%C4%9ATA>. [citováno 2. 12. 2023]

⁷³ LIU, Yue Chua. *实用现代汉语语法 (Mluvnice současné čínštiny)*. Peking: The Commercial Press, 2003, s. 695.

(56) 在布拉格 (v Praze) / 布拉格 (Praha) 有 (mít/být) 查理大桥 (Karlův most).

(56a) V Praze je Karlův most.

V tomto případě 在 je předložka, 在布拉格 předložkové spojení a 布拉格 je samotné označení místa, jimž v češtině odpovídají varianty *v Praze* nebo *Praha*. Předložkové spojení zde plní funkci příslovečného určení místa a samostatné jméno místa je podmětem. Takový způsob vyjádření se vyskytuje nejenom s *proprii*, ale také s *apelativy*, jako např.

(57) 在车站 (na nádraží) / 车站 (nádraží) 有 (mít/být) 很多 (hodně) 人 (člověk).

(57a) Na nádraží je hodně lidí.

Předložková spojení se statickým místním významem mohou také plnit funkci přívlastku. V současné čínštině se přívlastky ve formě předložkových spojení nachází před podstatným jménem, tj. v opačné pozici oproti přívlastku neshodnému v češtině. Předložkové spojení a substantivum jsou spojeny pomocí strukturní částice 的,⁷⁴ např. předložkové spojení 在花园 – na zahradě, podstatné jméno 女孩 – dívka, 在花园的女孩 – dívka na zahradě.

Předložková spojení ve všech výše uvedených případech však nezdůrazňují konkrétní umístění prostoru, v němž se cílové objekty označené podstatným jménem nacházejí.

V čínštině je velké množství předložek určení místa, ve většině případů se však užívá pouze nejfrekventovanější předložka 在 (nacházet se). K předložkám s podobným významem se řadí ještě 于 (yu), 位于 (wei yu) – nacházet se,⁷⁵ ale v porovnání s předložkou 在 (nacházet se) jsou méně frekventované. Taková spojení vyjadřují statický prostorový vztah, nemohou však vyjádřit konkrétní polohu. Ve spojení 在 (nacházet se) + substantivum se objevuje většina *proprií* a část *apelativ* s výrazným místním významem,⁷⁶ která obvykle označují konkrétní budovy, např.:

(58) 在学校 (在 + škola) – ve škole

(59) 在机场 (在 + letiště) – na letišti

(60) 在布拉格 (在 + Praha) – v Praze

---

⁷⁴ Viz podkapitola 2.2.

⁷⁵ LIANG, Žzhen. *Comparisons and Researches on the Location and Time Prepositions in Recent Chinese*. Sužzhou: Soochow University, 2008, s. 13.

⁷⁶ Viz oddíl 2.4.2.

(61) 在老城广场 (在 + Staroměstské náměstí) – na Staroměstském náměstí

Uvedená předložková spojení vyjadřují základní význam, že něco se nachází nebo něco se děje v rámci školy, letiště a Prahy. Na základě charakteristik těchto míst již známe jejich prostorový vztah a není třeba ho znovu zdůrazňovat. Avšak když se předložka 在 (nacházet se) spojí s apelatívy označujícími konkrétní budovy, může být nahrazena spojením 在 (nacházet se) + substantivum + lokativ 里 (uvnitř), což v případě proprií označujících města, státy (příp. proprií neoznačujících konkrétní budovy) není možné. Pokud místní význam, který chceme vyjádřit, není totožný se základním významem, pak za označením místa následují ještě sufixy – lokativy, čímž se zabýváme v oddíle 2.5.2.

2.5.2 Předložkové konstrukce: předložka + substantivum + lokativ

Termíny pro výraz *předložka + substantivum + lokativ* nejsou jednotné. Čínská lingvistka D. Q. Liu ho označuje jako *circumposition*,⁷⁷ tj. výraz skládající se z prefixu a sufixu.⁷⁸ Zde se přikláníme k názoru Pavlíka, jenž takový výraz považuje za *předložkovou konstrukci*.⁷⁹

Čínské předložky mohou označovat pouze typy prostorových vztahů, tj. statický nebo dynamický, avšak specifické polohy se musí označit pomocí lokativů. V takovém případě se předložky podle Pavlíka považují za prefixy a lokativy za sufixy. Česká předložková spojení jako *na tabuli*, *na stole*, *před domem*, *pod stolem* do čínštiny nelze překládat stejným způsobem, tj. jako čínská předložková spojení (předložka + substantivum), např. **na** tabuli – *在 (nacházet se) 黑板 (tabule), **na** stole / **pod** stolem – *在 (nacházet se) 桌子 (stůl), **před** domem – *在 (nacházet se) 房子 (dům).

Takové překlady v čínštině vlastně nedávají žádný smysl, neboť základní předložky v čínštině se nepodobají českým předložkám. Čínská předložka 在 (nacházet se) označuje pouze statický místní vztah a správné překlady by byly následující:

(62) **na** tabuli – 在 (nacházet se) 黑板 (tabule) 上 (面)⁸⁰ (nahore)

(63) **na** stole – 在 (nacházet se) 桌子 (stůl) 上 (面) (nahore)

(64) **pod** stolem – 在 (nacházet se) 桌子 (stůl) 下 (面) (dole)

⁷⁷ LIU, Dan Qing. Circumposition in Modern Chinese. *Contemporary Linguistics*, 4, 2002, s. 241–243.

⁷⁸ Podle ní je předložka 在 v čínštině *prepozice*, lokativy *postpozice* a oba patří mezi *adpozice*. Termínu *circumposition* odpovídá český ekvivalent *circumpozice*. Zde budeme používat termín *předložková konstrukce* podle českého sinologa Pavlíka.

⁷⁹ PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNSTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018, s. 13.

⁸⁰ Viz oddíl 2.4.3.

(65) **před** domem – 在 (**nacházet se**) 房子 **前(面)** (**vpředu**)

Je tedy vidět, že předložka 在 při vyjadřování konkrétní polohy nehraje roli a opravdu smysluplné jsou sufixy, tj. lokativy. Předložka je zde spíše ekvivalentem odpovídajících gramatických pádů, kterými se v češtině vyjadřuje statický prostorový vztah.

V čínštině jsou různé předložkové konstrukce a jejich významy a použití závislé na významech lokativů, se kterými se spojují. Téměř všechna lokální spojení se mohou spojit s předložkou a společně vytvořit předložkové konstrukce, přičemž význam těchto dvou výrazů (lokální spojení a předložkové spojení, které obsahuje lokativy ve stejném významu) zůstává vždy stejný.

Mezi předložkové konstrukce se řadí výrazy 在.....上 – nahoře, na povrchu, nad, 在.....里 – uvnitř, v rámci něčeho, 在.....下 – pod, 在.....前(面) – před, 在.....后(面) – za, vzadu, 在.....旁 / 边 / 旁边 – u, vedle.

3. Srovnání jazykových prostředků pro vyjádření statické lokalizace v češtině a čínštině

V předchozích dvou kapitolách jsme představili česká předložková spojení, která vyjadřují statický prostorový význam, a všechny způsoby vyjádření statického prostorového významu v čínštině.

Vzhledem k odlišnosti jazykových prostředků pro vyjadřování statické lokalizace v obou jazycích a srovnání různých způsobů vyjádření statické lokalizace v češtině a čínštině bez ohledu na konkrétní překlad je obtížné najít úplné ekvivalenty jak ve významové, tak v syntaktické rovině.⁸¹ Při jejich vzájemném srovnání vyjdeme od českých předložkových spojení a na základě významu určíme jejich čínské ekvivalenty. Vznikne tak komplexní popis, neboť čínské ekvivalenty jednotlivých českých spojení závisí nejen na specifčnosti významu těchto spojení, ale také na povaze připojených substantiv. To vede k situaci, kdy jedna gramatická forma předložkového spojení v češtině bude mít několik ekvivalentů, které odpovídají různým způsobům vyjádření v čínštině. Jak jsme uvedli v oddíle 2.5.2, lokální spojení a předložková konstrukce

---

⁸¹ Touto problematikou se z hlediska kognitivní lingvistiky a osvojování druhého jazyka zabývala lingvistka Melissa Lin, srov.: LIN, Melissa Shih-hui. Spatial prepositions of Chinese and Czech – a SLA study of Chinese learners learning Czech. *Slavica Formosana II*, National Chengchi University, 2018, s. 323–335.
LIN Melissa Shih-hui. Some Discussions on Static and Dynamic Spatial Expressions in Czech and Chinese. *Studie z aplikované lingvistiky*, 11, 2020, s. 71–87.

obsahující tytéž lokativy jsou významově shodné a lze je vzájemně nahrazovat. V důsledku toho může být každé české předložkové spojení vyjádřeno dvěma způsoby, tj. předložkovým způsobem a bezpředložkovým způsobem. V následujícím textu se budeme jednotlivými předložkovými spojeními zabývat podrobněji.

- **na + 6. pád**

Nejsložitější situace je u předložkového spojení *na + 6. pád*, které vyjadřuje význam *na povrchu něčeho* a v čínštině mu odpovídají **lokální spojení** nebo **předložkové konstrukce**. Předložkové spojení *na + 6. pád* může lokalizovat i bez specifikace povrchu místa, tj. vyjadřovat pouze to, že děj probíhá v rámci udaného místa,⁸² což odpovídá v čínštině také **předložkovému spojení**. Existují i další specifitější případy, jako je spojení s některými substantivy: a) předložka *na* ve spojení se jmény označujícími aktivity se vyjadřuje **předložkovou konstrukcí** nebo **lokálním spojením**; b) předložka *na* ve spojení se jmény označujícími instituce se vyjadřuje v čínštině **předložkovým spojením, lokálním spojením** nebo **předložkovou konstrukcí** se stejným lokativem.

U českého předložkového spojení *na + 6. pád* jsou popsány ještě další zvláštní případy, tj. připojená substantiva nesou rysy jako otevřenost, nezakrytost, okrajovost, které nejsou v čínských teoriích podrobněji popsány. Na základě výše uvedeného lze shrnout, že v čínštině můžeme najít více odpovídajících způsobů vyjádření tohoto statického prostorového významu – **předložkové způsoby (předložková spojení, předložkové konstrukce) a bezpředložkové způsoby (lokální spojení)**, konkrétně:

- ve významu *nahoře, na povrchu něčeho*: předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore), lokální spojení .....上 (nahore);
- bez specifikace povrchu místa, předložkové spojení pouze označuje to, kde děj probíhá v rámci udaného místa: předložkové spojení 在 (nacházet se).....;
- ve spojení se jmény označujícími aktivity: 在 (nacházet se).....上 (nahore), lokální spojení.....上 (nahore);
- ve spojení se jmény označujícími instituce: 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), ...里 (uvnitř), předložkové spojení 在 (nacházet se).....

- **v + 6. pád**

---

⁸² Viz podkapitola 1.4.

U předložkového spojení *v + 6. pád* je situace jasnější než u spojení *na + 6. pád*. Spojení *v + 6. pád* vyjadřuje význam *vnitřek, v rámci něčeho*, který odpovídá v čínštině **předložkové konstrukci a lokálnímu spojení**. U tohoto předložkového spojení se nevyskytuje mnoho specifických případů, avšak v čínštině je důležité rozlišovat mezi použitím lokativů 上 (nahore) a 里 (uvnitř). Proto vyjmenujeme také specifičtější případy jako např. spojení se jmény označujícími dopravní prostředky, nositele informace nebo média. I zde se v čínštině objevují stejné ekvivalenty jako v jiných případech, tj. **předložková konstrukce a lokální spojení**. Zvláštní je spojení s vlastními jmény pro označení místa, které se v čínštině vyjadřuje **předložkovým spojením** nebo pouze **izolovaným jménem označujícím místo**.⁸³ U předložkového spojení *v + 6. pád* také můžeme najít více odpovídajících způsobů vyjádření statického prostorového významu v čínštině – **předložkové způsoby (předložková spojení, předložkové konstrukce) a bezpředložkové způsoby (lokální spojení, jména označující místa)**, konkrétně:

- a. ve spojení s vlastními jmény označujícími místa: 在 (nacházet se)..... nebo vlastní jméno označující místa;
- b. ve významu *vnitřek, v rámci udaného místa*: 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), ...里 (uvnitř);
- c. ve spojení se jmény označujícími dopravní prostředky: 在 (nacházet se).....上 (nahore) nebo 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), ...上 (nahore) nebo .....里 (uvnitř). Varianty s lokativem 上 jsou však mnohem frekventovanější.
- d. ve spojení se jmény označujícími nositele informace nebo média: 在 (nacházet se).....上 (nahore), 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), ...上 (nahore) nebo .....里 (uvnitř). Varianty s lokativem 上 jsou i zde mnohem frekventovanější než ostatní.

I když je doslovný význam lokativů 上 (nahore) a 里 (uvnitř) v čínštině zcela jasný, ve skutečnosti existuje mnoho výjimek. Nemůžeme tedy jednoduše ztotožnit lokativy 上 (nahore) a 里 (uvnitř) s českými předložkami *na* nebo *v*. Vždy existují neparalelní případy i případy, v nichž lze lokativy 上 (nahore) a 里 (uvnitř) vzájemně nahradit. Stručně si tyto situace shrneme:

---

⁸³ Viz oddíl 2.4.2.

1. V případě, že se česká předložka *v* pojí se jmény označujícími dopravní prostředky nebo nositele informace a média, čínskými ekvivalenty jsou varianty 在 (nacházet se).....上 (nahore), 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) nebo lokální spojení .....上 (nahore), ...里 (uvnitř).
2. V případě, že se česká předložka *na* pojí se jmény označujícími instituce, čínskými ekvivalenty mohou být varianty 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) a .....里 (uvnitř), které korelují s českou předložkou *v*.

Předložky *nad*, *pod*, *před*, *za*, *u* jsou významově specifičtější a jim odpovídající čínské způsoby vyjádření jsou mnohem jasnější a jednodušší.

- **nad + 7. pád**

Předložkové spojení *nad* + 7. pád vyjadřuje význam *nahore*, *ve vyšší pozici*, přičemž dva objekty mezi sebou nemají přímý kontakt. Toto spojení může být v čínštině vyjádřeno **předložkovou konstrukcí** i **lokálním spojením**, které obsahují lokativy ve stejném významu.

Proto se i v tomto případě v čínštině vyskytují dva způsoby vyjádření – **předložkové způsoby (předložkové konstrukce)** a **bezpředložkové způsoby (lokální spojení)**, konkrétně: 在 (nacházet se).....上 (nahore) a .....上 (nahore).

- **pod + 7. pád**

Předložkové spojení *pod* + 7. pád vyjadřuje význam *dole*, *v nižší pozici* a v čínštině mu odpovídají dva způsoby vyjádření jako u spojení *nad* + 7. pád – **předložkové způsoby (předložkové konstrukce)** a **bezpředložkové způsoby (lokální spojení)**, konkrétně: 在 (nacházet se).....下 (dole) a .....下 (dole).

- **před + 7. pád**

Předložkové spojení *před* + 7. pád vyjadřuje význam *vpředu* a v čínštině mu odpovídají také dva způsoby vyjádření – **předložkové způsoby (předložkové konstrukce)** a **bezpředložkové způsoby (lokální spojení)**, konkrétně: 在 (nacházet se).....前 / 前面 (vpředu) a .....前 / 前面 (vpředu).

- **za + 7. pád**

Předložkové spojení *za* + 7. *pád* vyjadřuje význam *vzadu* a v čínštině mu odpovídají dva způsoby vyjádření – **předložkové způsoby (předložkové konstrukce)** a **bezpředložkové způsoby (lokální spojení)**, konkrétně: 在 (nacházet se).....后 / 后面 (vzadu) a .....后 / 后面 (vzadu).

- **u + 2. pád**

Předložkové spojení *u* + 2. *pád* vyjadřuje význam *blízko, vedle* a v čínštině mu odpovídají dva způsoby vyjádření – **předložkové způsoby (předložková konstrukce)** a **bezpředložkové způsoby (lokální spojení)**, konkrétně: 在 (nacházet se).....旁 / 边 / 旁边 (u, vedle) a .....旁 / 边 / 旁边 (u, vedle).

Jak je vidět, všechna česká předložková spojení mají v čínštině dva odpovídající způsoby vyjádření. V případě předložkových spojení *na* + 6. *pád* a *v* + 6. *pád* je složitost jejich vztahů s čínskými ekvivalenty dána šíří jejich významů a různou povahou připojených substantiv. U ostatních, explicitnějších předložkových spojení (*nad* + 7. *pád*, *pod* + 7. *pád*, *před* + 7. *pád*, *za* + 7. *pád*, *u* + 2. *pád*) je variantnost čínských způsobů vyjádření způsobena především tím, že předložkové konstrukce a lokální spojení obsahující lokativy ve stejném významu jsou vzájemně zaměnitelné. V čínštině existuje několik stejnovýznamových předložek i lokativů⁸⁴ (předložky: 在 = 于 = 位于, lokativy: 上 = 上面 = 上方; 下 = 下面 = 下方 atd.), které lze vzájemně nahrazovat. Takže i když vyjmenujeme pouze jednu předložkovou konstrukci nebo lokální spojení jako u předložkového spojení *nad* + 7. *pád* nebo *pod* + 7. *pád*, existuje v čínštině vždy více předložkových ekvivalentů. Stejná situace je i u předložkových spojení *před* + 7. *pád*, *za* + 7. *pád*, *u* + 2. *pád*, *na* + 6. *pád* a *v* + 6. *pád*.

Na základě výše uvedených zjištění lze stanovit následující hypotézy:

- a) Českým předložkovým spojením se statickým lokálním významem v čínštině odpovídají předložkové nebo jiné způsoby vyjádření.
- b) V případě, že českému předložkovému spojení v čínštině odpovídá také předložkový způsob vyjádření, nabízí čínština více ekvivalentů, mezi kterými lze volit.

---

⁸⁴ Viz oddíl 2.4.3.

Na základě srovnání významově ekvivalentních jazykových prostředků pro vyjádření statické lokalizace v češtině a čínštině budeme tyto korespondence dále specifikovat v následující kapitole.

III Praktická část

4. Metoda

Předmětem této diplomové práce je srovnání českých předložkových spojení s významem statické lokalizace a jejich ekvivalentů v čínštině. Cílem výzkumu je ověřit hypotézy uvedené v závěru 3. kapitoly a blíže specifikovat typy korespondencí mezi různými způsoby vyjadřování statické lokalizace v češtině a čínštině. Výzkum bude založen na jazykovém materiálu excerpovaném ze dvou literárních děl, a to *Povídky*⁸⁵ a *Nové povídky*⁸⁶ od Zdeňka Svěráka a jejich překladů⁸⁷ do čínštiny. Tyto soubory povídek byly zvoleny z toho důvodu, že se jedná o nejnovější překlady z češtiny do čínštiny, a jak autor, tak překladatelka užívají současný český a čínský jazyk.⁸⁸

Excerpce materiálu probíhala podle následujících kritérií:

1. Česká předložková spojení musí být ve formě *předložka (na, v, nad, pod, před, za, u) + substantivum*; zájmena byla vynechána.
2. Předložková spojení, která jsou aktanty slovesa,⁸⁹ nebyla vypisována. Vypsána byla pouze volná doplnění se statickým místním významem.
3. Ze sémantického hlediska musí excerpovaná spojení vyjadřovat statický místní význam. Spojení s abstraktním, metaforickým nebo časovým významem byla vynechána.

Získaný materiál byl zpracován následujícím způsobem:

---

⁸⁵ SVĚRÁK, Zdeněk. *Nové povídky*. Praha: Fragment, 2011.

⁸⁶ SVĚRÁK, Zdeněk. *Povídky*. Praha: Fragment, 2008.

⁸⁷ Jedná se o následující čínské překlady:

SVĚRÁK, Zdeněk. *女观众 (Povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Ťiang: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019.

SVĚRÁK, Zdeněk. *错失之爱 (Nové povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Ťiang: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019.

⁸⁸ Předložkám *na* a *v* ve statickém místním významu se ve svém příspěvku *Spatial expressions in Too Loud a Solitude of Bohumil Hrabal in Czech and Chinese* podobným způsobem věnuje Melissa Lin, srov. LIN, Melissa Shih-hui. *Spatial expressions in Too Loud a Solitude of Bohumil Hrabal in Czech and Chinese*. The 9th International Conference on Slavic Languages, Literatures and Cultures., 11–12. 11. 2023, Taipei, National Chengchi University, příspěvek na mezinárodní slavistické konferenci.

V její práci jsou na základě srovnání originálního Hrabalova textu a jeho čínského překladu diskutovány různé způsoby vyjadřování lokalizace v čínštině, které odpovídají českým předložkám. Východiskem jejího zkoumání jsou samostatné předložky, proto se zde v případě vyjádření lokace pomocí bezpředložkového jména hovoří o tzv. „omission”, vypuštění předložky. Naproti tomu předmětem našeho zkoumání jsou *předložková spojení*, tj. předložka + substantivum. Na základě analýzy různých způsobů jejich vyjádření v čínštině postupně nacházíme čínské ekvivalenty jednotlivých českých předložek.

⁸⁹ Aktanty v pojetí Panevové a kol. Viz podkapitola 1.3.

1. Nejprve jsme z výše uvedených Svěrákových děl excerpovali všechna předložková spojení splňující výše uvedené požadavky a z přeložených textů jejich čínské ekvivalenty.
2. Všechny výskyty obsahující stejnou předložku byly následně uspořádány do excelové tabulky podle významu a ke každému českému předložkovému spojení byl přiřazen ekvivalentní výraz v čínštině.
3. Následně jsme rozdělili předložková spojení v jednotlivých tabulkách do různých skupin podle významu připojeného substantiva a provedli jsme analýzu ekvivalentních čínských výrazů, tj. určili jsme, kolik způsobů vyjádření v čínštině odpovídá určitému typu předložkového spojení v češtině.
4. Výsledky našich analýz jsme statisticky vyhodnotili a zpracovali do tabulek a grafů.

Klasifikace všech spojení byla provedena z lexikologického hlediska. Připojená substantiva byla rozdělena na propria a apelativa. Apelativa byla dále klasifikována do různých skupin podle počtu výskytů a povahy připojených substantiv, což vedlo k odlišné klasifikaci v každé tabulce.

5. Analýzy a výsledky

Všechny údaje byly excerpovány do excelové tabulky pro účely analýzy. Tabulka pro každou předložku obsahuje šest sloupců v pořadí zleva doprava, tj.:

1. klasifikace slov;
2. česká předložková spojení;
3. čínský ekvivalent;
4. způsoby vyjadřování v čínštině⁹⁰ – předložkové, bezpředložkové a ostatní;
5. konkrétní výrazy – předložková konstrukce, předložková spojení atd.;
6. ekvivalent české předložky – různé lokativy a předložky.

Výsledky budou prezentovány pomocí třídění, filtrování a tvorby grafů na základě excelové tabulky.

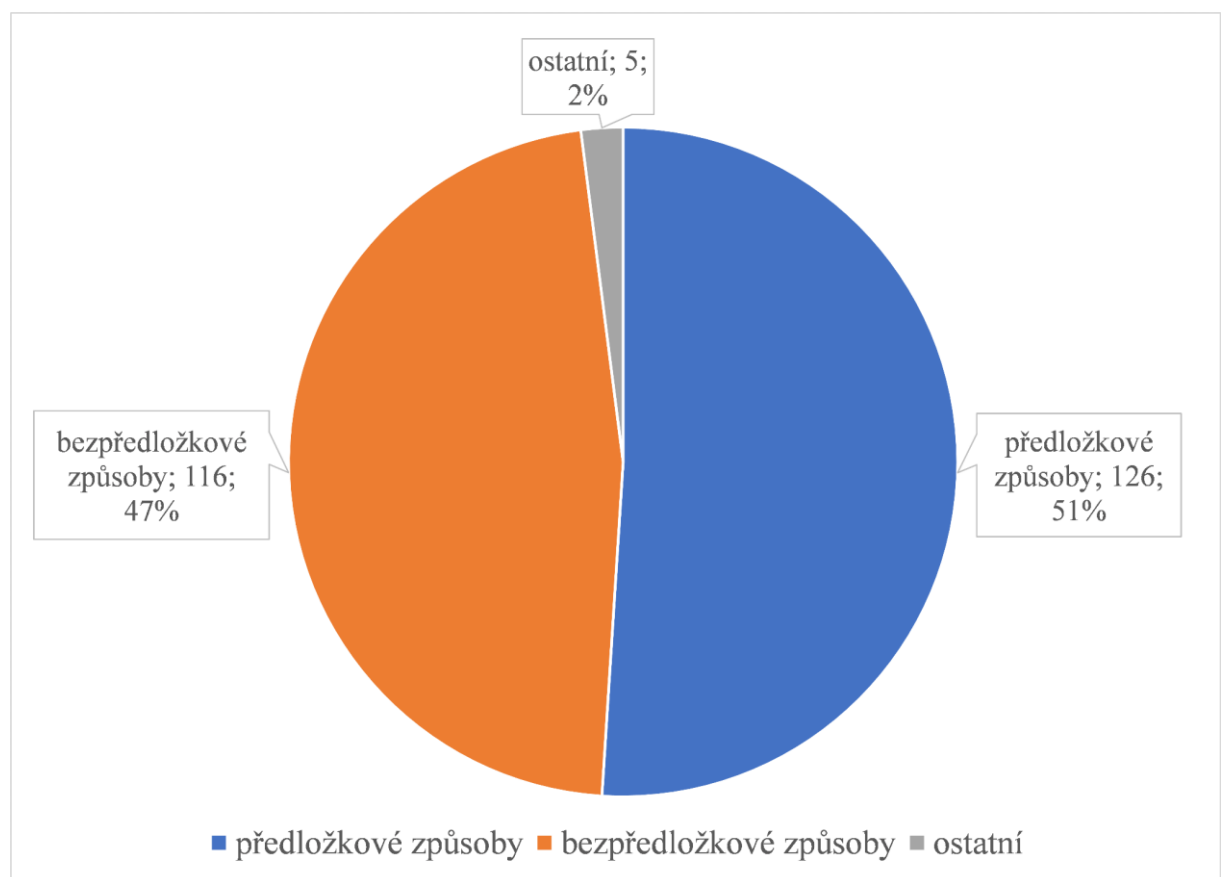
⁹⁰ Viz podkapitola 2.3.

5.1 Na + 6. pád

U předložky *na* jsme vyexcerpovali celkem 247 příkladů,⁹¹ které splňují podmínky uvedené v kapitole 4. Tyto výskyty lze na základě způsobu vyjádření prostorové orientace v čínštině rozdělit do tří různých skupin:

1. **předložkové způsoby:** 126 výskytů;
2. **bezpředložkové způsoby:** 116 výskytů;
3. **ostatní:** 5 výskytů.

Jednotlivé způsoby vyjádření v čínštině jsou znázorněny v grafu 1:

Graf 1: Čínské způsoby vyjádření odpovídající českému předložkovému spojení "na + 6. pád".

Podrobnější rozbor předložkových způsobů zahrnuje sedm variant odpovídajících českému předložkovému spojení *na + 6. pád*. Konkrétně se jedná o:

a) předložky:

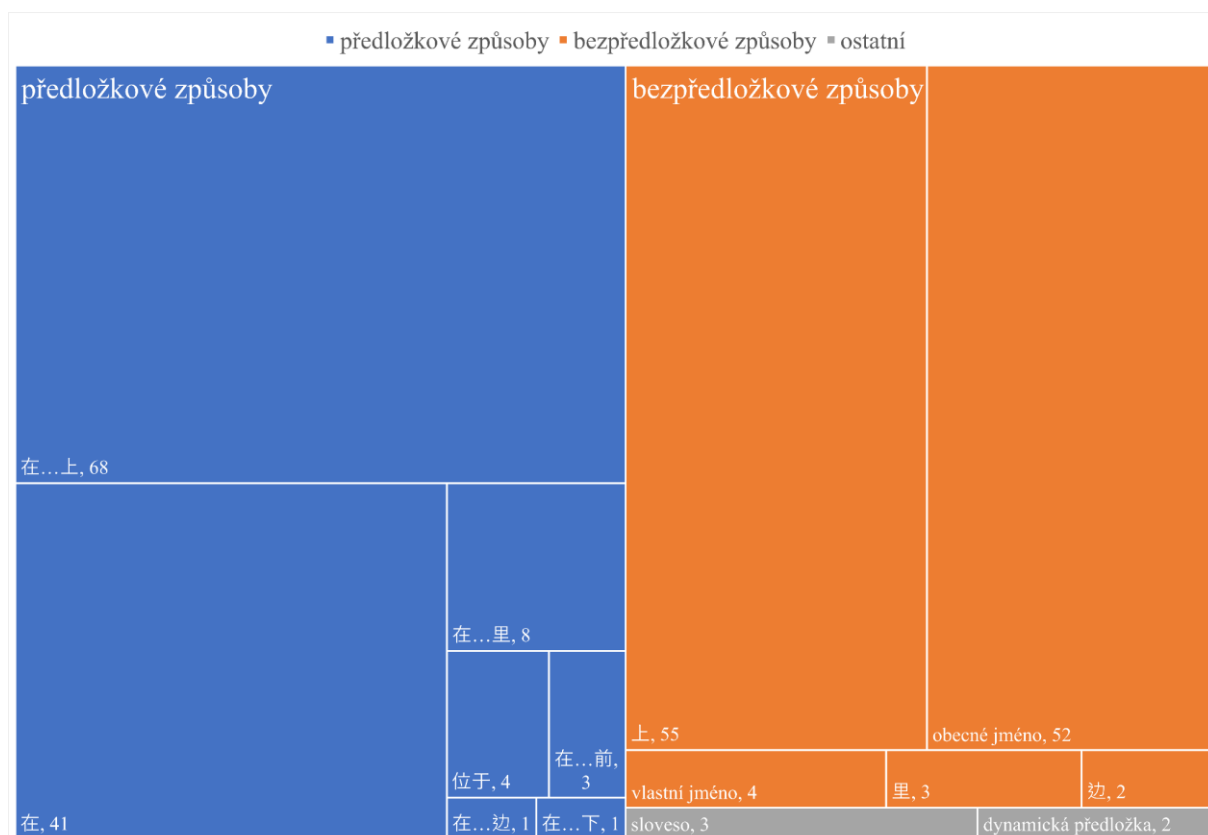
- 在 (nacházet se): 42 výskytů;
- 位于 (nacházet se): 4 výskyty;

b) předložkové konstrukce:

⁹¹ Viz příloha 1.

- 在 (nacházet se).....上 (nahore): 67 výskytů;
- 在 (nacházet se).....里 (uvnitř): 8 výskytů;
- 在 (nacházet se).....前 (vpředu): 3 výskyty;
- 在 (nacházet se).....下 (dole): 1 výskyt;
- 在 (nacházet se).....边 (u, vedle): 1 výskyt.

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytují hlavně dva ekvivalentní výrazy – lokální spojení a jména označující místa. V lokálních spojeních se vyskytují tři různé lokativy, a to 上 (nahore) – 55 výskytů, 里 (uvnitř) – 3 výskyty a 边 (u, vedle) – 2 výskyty. Jména označující místa, která mají celkem 56 dokladů, se vyskytují různě v závislosti na kontextu, např. vlastní jména označující místa a obecná jména označující místa, což bude dále podrobně analyzováno. Mezi ostatní výrazy se řadí dynamické předložky (2 výskyty) a slovesa (3 výskyty). Uvedené údaje jsou přehledně znázorněny v grafu 2.

Graf 2: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "na + 6. pád" v čínštině.

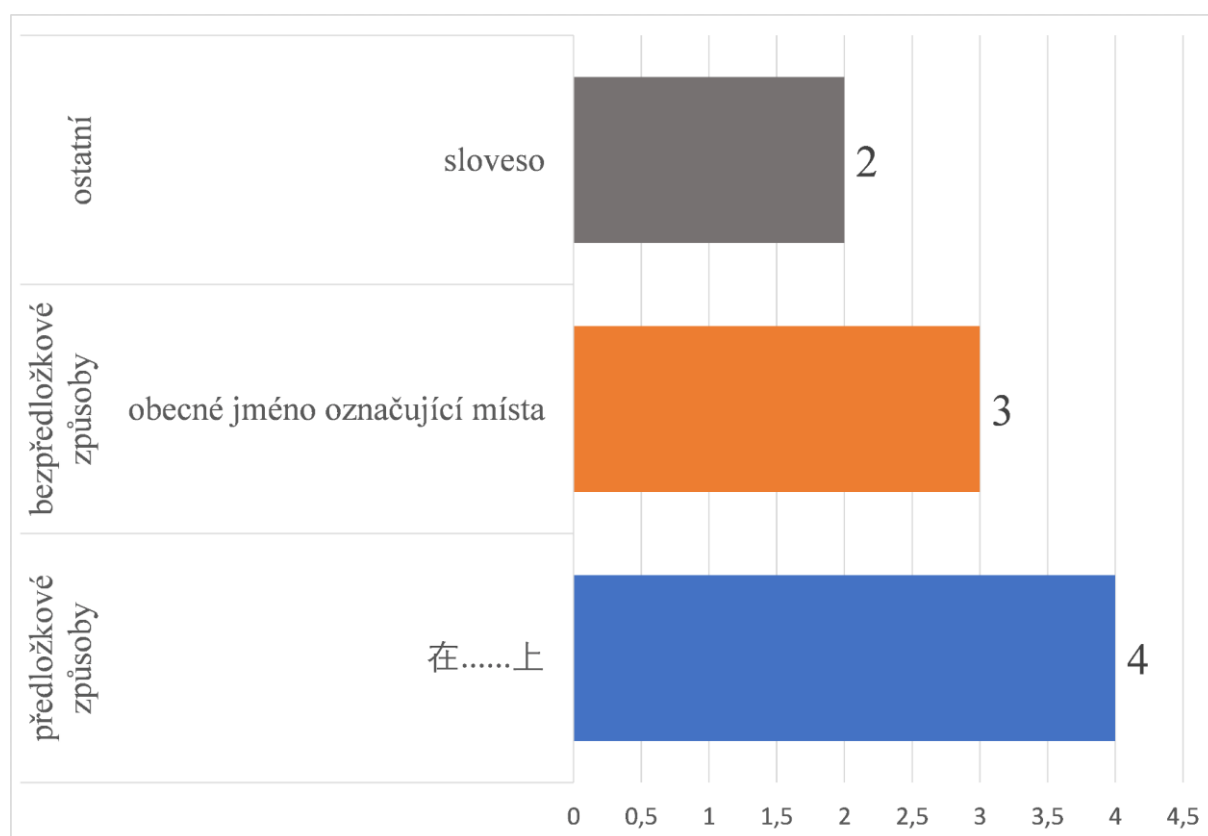
Z grafu vyplývá, že českým předložkovým spojením *na + 6. pád* s místním statickým významem odpovídají v čínštině různé způsoby vyjádření – předložkové, bezpředložkové i ostatní. V rámci předložkových způsobů jsou dominantní dva

ekvivalenty, tj. 在 (nacházet se) a 在 (nacházet se).....上 (nahore), ale objevuje se zde i řada dalších možností.

Na základě počtu výskytů připojených podstatných jmen lze všechny výpisky rozdělit do pěti skupin: a) jména označující aktivity, b) jména označující instituce, c) jména označující části těla, d) propria, e) apelativa označující místa. Uvedené významové typy jsou podrobněji popsány v následujících oddílech.

5.1.1 Jména označující aktivity

Celkem se jedná o 9 případů substantiv označujících aktivity a činnosti, což je nejméně ze všech pěti skupin. Jak je zřejmé z grafu 3, vyskytují se zde tři různé způsoby vyjádření. Vzhledem k malému množství výpisků je obtížné říct, který z nich dominuje.

Graf 3: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "jména označující aktivity".

V tomto případě se vyskytuje pouze jedna předložková konstrukce, tj. 在.....上

(nahore), jak ukazují následující příklady z českého a čínského textu:

(66) na oslavě – 在 (nacházet se) 庆祝会 (oslava) 上 (lokativ – nahore)

(67) **na** školní oslavě – 在 (nacházet se) 学校(škola) 庆祝会 (oslava) 上 (lokativ – nahoře)

(68) **na** té oslavě – 在 (nacházet se) 庆祝会 (oslava) 上 (lokativ – nahoře)

(69) **na** koncertě – 在 (nacházet se) 音乐会 (koncert) 上 (lokativ – nahoře)

Pokud se zaměříme pouze na podstatné jméno v předložkových spojení, jsou příklady (66), (67) a (68) naprosto stejné. Českému předložkovému spojení ve všech případech odpovídá stejný čínský ekvivalent a přídavná jména nebo zájmena zde do překladu nijak nezasahují. V příkladu (69) sice jde o jiné substantivum, avšak i zde se jedná o nějakou aktivitu nebo určitou situaci, kdy je třeba doplnit lokativ 上 (nahoře),⁹² jenž určuje specifický význam předložkové konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahoře), která je v tomto kontextu běžná.

K bezpředložkovým způsobům vyjádření se řadí tři výskyty spojení *na srazu*, které je do čínštiny přeloženo bezpředložkovým apelatívem, tj. 聚会 (sraz).

K zvláštním případům patří příklady (70) a (71).

(70) **na** recitační soutěži – 参加 (zúčastnit se) 诗歌 (báseň)朗诵 (recitace)大赛 (soutěž)

(71) **na** vojně – 服 (zúčastnit se) 兵役(vojna)

V obou případech je v čínštině užito sloveso zúčastnit se. V příkladu (70) je to do značné míry dáno kontextem a volbou překladatelky, v příkladu (71) se jedná o ustálené spojení v čínštině.

U tohoto významového typu má česká předložka *na* pouze jeden předložkový ekvivalent v čínštině – předložkovou konstrukci 在 (nacházet se).....上 (nahoře).

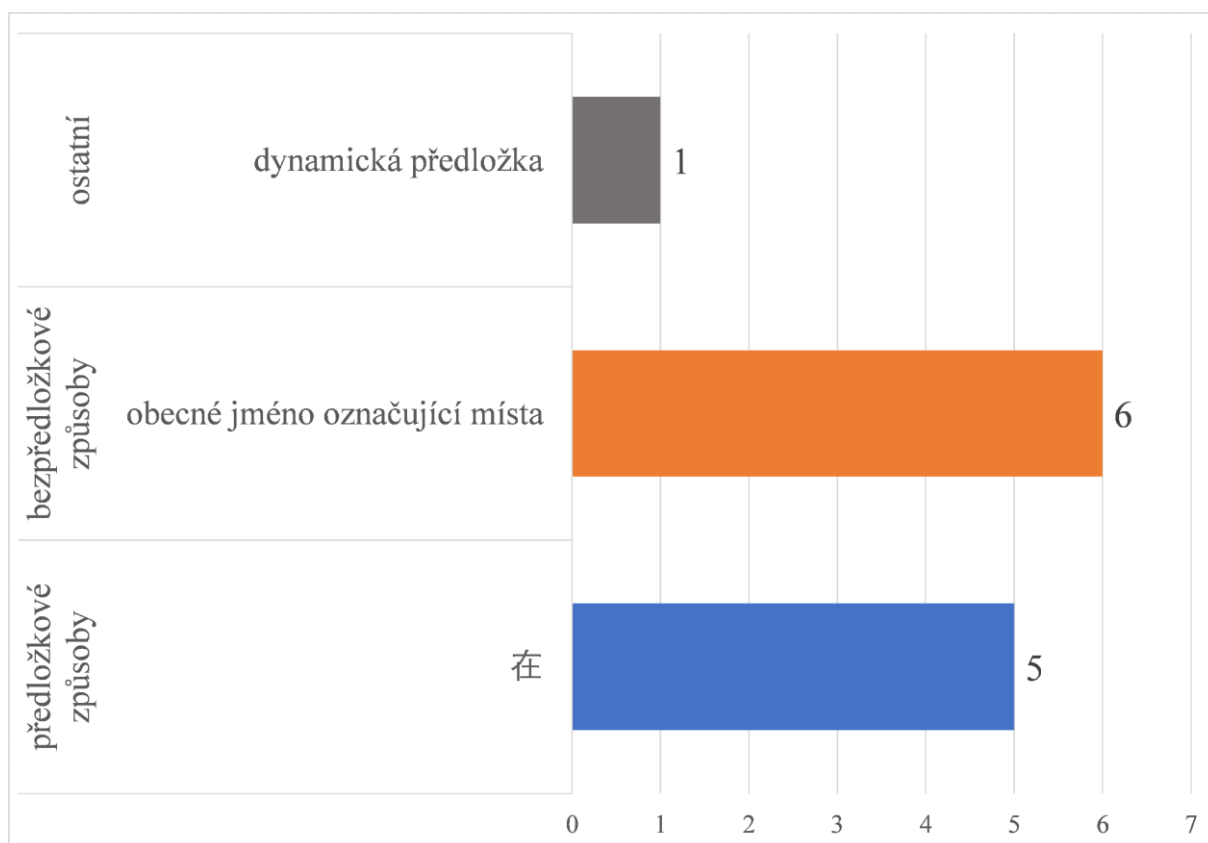
5.1.2 Jména označující instituce

Celkem se jedná o 12 případů substantiv označujících instituce. V čínštině jsou zde doloženy tři různé způsoby vyjádření.

---

⁹² Viz oddíl 2.4.3.

Graf 4: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "jména označující instituce".

Jak je vidět z grafu 4, dominantní jsou předložkový a bezpředložkový způsob vyjádření. U proprií a části apelativ označujících konkrétní budovy (zde jména označující instituce), lze užít buď samostatné jméno označující místo, které postačí k označení jeho statického prostorového významu, nebo před něj můžeme umístit předložku 在 (nacházet se), přičemž mezi oběma výrazy není významový rozdíl,⁹³ jak je vidět na následujících konkrétních příkladech:

(72) **na poště** – 邮局 (pošta)

(73) **na poště** – 在(nacházet se) 邮局 (pošta)

(74) (dělali) **na radnici** – 市政厅 (radnice)

(75) **na radnici** (byl plakát) – 在 (nacházet se) 市政厅 (radnice)

Jak ukazují příklady (72)–(75), českému předložkovému spojení zde odpovídají dva různé ekvivalentní výrazy v čínštině, jeden bezpředložkový a druhý předložkový.

Další příklady jsou:

(76) **na průmyslovce** – 技能学校 (průmyslovka)

⁹³ Viz oddíl 2.5.1.

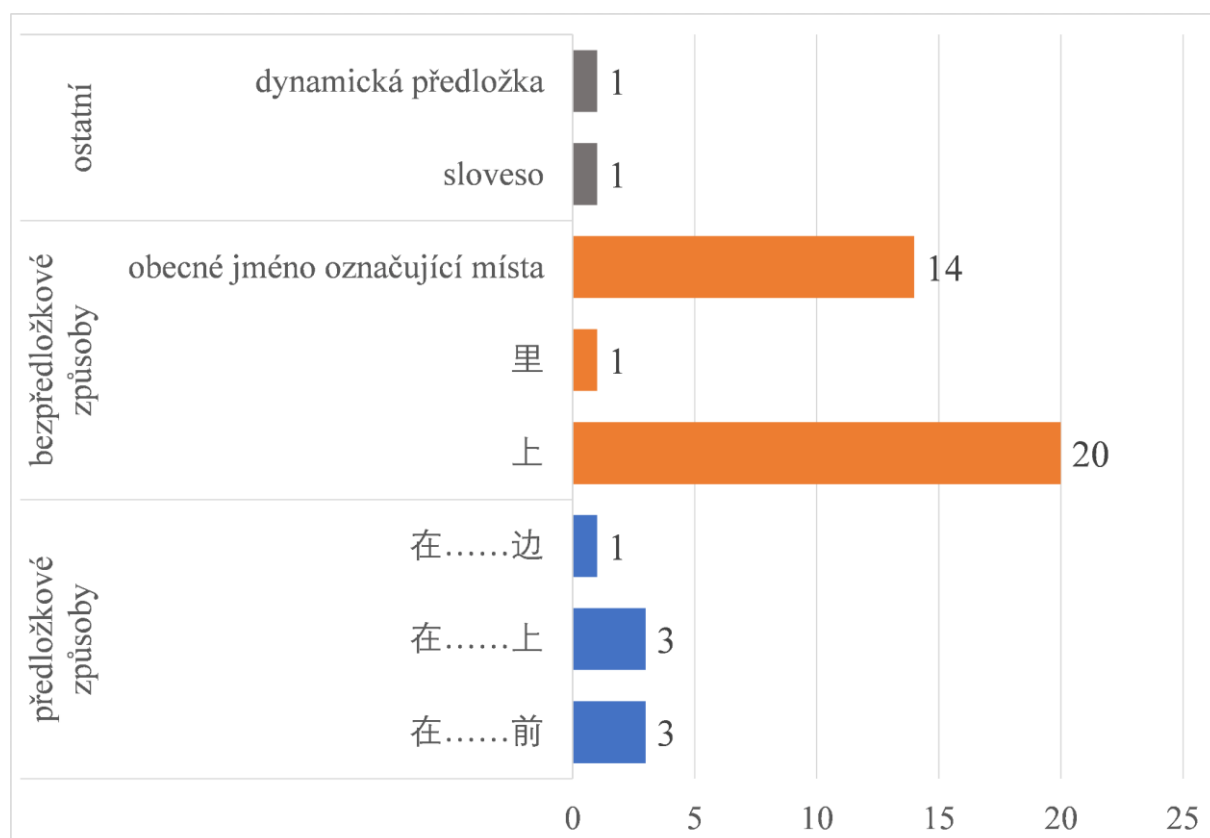
(77) **na** průmyslové škole – **到 (dynamická předložka – do, na)** 电气工程 (průmysl) 学校 (škola)

Je zřejmé, že ačkoli lexikální a gramatický význam je v češtině stejný, v čínštině je vyjádřen odlišně. Předložkové spojení v příkladu (76) je vyjádřeno obecným jménem označujícím místo jako v příkladech (72) a (74). Příklad (77) je na základě kontextu přeložen jako dynamický prostorový význam. Pokud bychom chtěli užít statické vyjádření, bylo by to předložkové spojení **在 (nacházet se)** 学校 (průmyslovka), lokativní spojení 学校 (průmyslovka) **里 (uvnitř)** nebo předložková konstrukce **在 (nacházet se)** 学校 (průmyslovka) **里 (uvnitř)**, avšak vzhledem k omezenému vzorku excerpt bohužel takový příklad nemáme.

U tohoto významového typu je tedy u české předložky *na* v našem materiálu doložen pouze jeden předložkový ekvivalent v čínštině – předložka 在 (nacházet se).

5.1.3 Jména označující části těla

Tato skupina zahrnuje celkem 44 výpisků a tři odpovídající způsoby vyjádření v čínštině. Objevuje se zde však více možných ekvivalentů, jak je vidět z grafu 5.

Graf 5: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "jména označující části těla".

Jak je vidět z grafu 5, u tohoto významového typu v čínštině převažují způsoby nepředložkové. Nejvíce byly zaznamenány případy lokativu 上 (nahore), protože se zde vyjadřuje význam *na povrchu* nebo *horní část něčeho*, jako v příkladech (78) a (79). K dalším podobným spojení patří např. *na mých zádech, na prsou, na hlavě, na špičce nosu, na čele, na nohách* apod.

(78) **na** čele – 额头 (čelo) 上 (nahore)

(79) **na** široké hrudi – 宽阔的 (široký) 胸膛 (hrud') 上 (nahore)

Objevil se zde však také zvláštní případ předložkového spojení *na očích*, které je do čínštiny přeloženo jako *v očích*, jak to také chápe překladatelka v příkladu (80).

(80) **na očích** – 眼睛 (oko) 里 (uvnitř)

Dalším způsobem vyjádření v rámci bezpředložkových způsobů je obecné jméno označující místo (část těla), tedy příklad (81). Oba způsoby, tj. lokální spojení i obecné jméno označující místo, mají naprosto stejný význam, jak je vidět ve srovnání s příkladem (79).

(81) **na hrudníku** – 胸口 (hrudník)

V příkladech (82)–(84) jsou slova označující části těla v čínštině překládána jako samostatné entity, které se v čínštině stávají konatelem děje nebo příjemcem, aniž by bylo třeba zdůrazňovat jejich místní atributy.

(82) **na jazyku** (jsem ucítila krev) – 舌头 (jazyk) [尝到了 (ucítit) 血腥味 (chut' krve)]

(83) (s aparátem Canon) **na břicho** – 胸 (břicho) [挎 (zavěsit se) 佳能 (Canon) 相机 (aparát)]

(84) (vítr si mě příjemně osahává) **na krku** – [软风 (vítr) 肆意地 (příjemně) 轻抚 (osahávat se)] 我的 (můj) 脖子 (krk)

V rámci předložkových způsobů se vyskytují tři různé předložkové konstrukce.

Typická předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) je významově totožná s lokálním spojení s lokativem 上 (nahore),⁹⁴ které má u tohoto typu význam *na povrchu*, jak je vidět v příkladech (85) a (86) a ve srovnání s příklady (78) a (79).

---

⁹⁴ Viz oddíl 2.5.2

(85) na svezích nohách – 在 (nacházet se) 自己 (svý) 腿 (noha) 上 (nahore)

(86) na koleně – 在 (nacházet se) 膝盖 (kolena) 上 (nahore)

Předložková konstrukce 在 (nacházet se).....前 (vpředu) má také tři výskyty, které reprezentuje příklad (87). Použití lokativu 前 (vpředu) zde vychází především ze skutečné polohy prsou v těle, srov. příklady (88) a (89):

(87) na prsou – 在 (nacházet) 胸 (prsa) 前 (vpředu).

(88) na prsou – 胸口 (prsa) 上 (nahore)

(89) na zádech – 后 (vzadu) 背 (záda)

Z příkladů je vidět, že u jmen označujících části těla lze v čínštině užít buď lokativ 上 (nahore), nebo 前 (vpředu) či 后 (vzadu), protože prsa jsou v přední části těla, naopak záda v zadní části těla. V příkladu (89) na zádech lze proto také užít lokalitní spojení 背 (záda) 后 (vzadu)/上 (nahore) nebo předložkovou konstrukci 在 (nacházet se)背 (záda) 后 (vzadu)/上 (nahore).

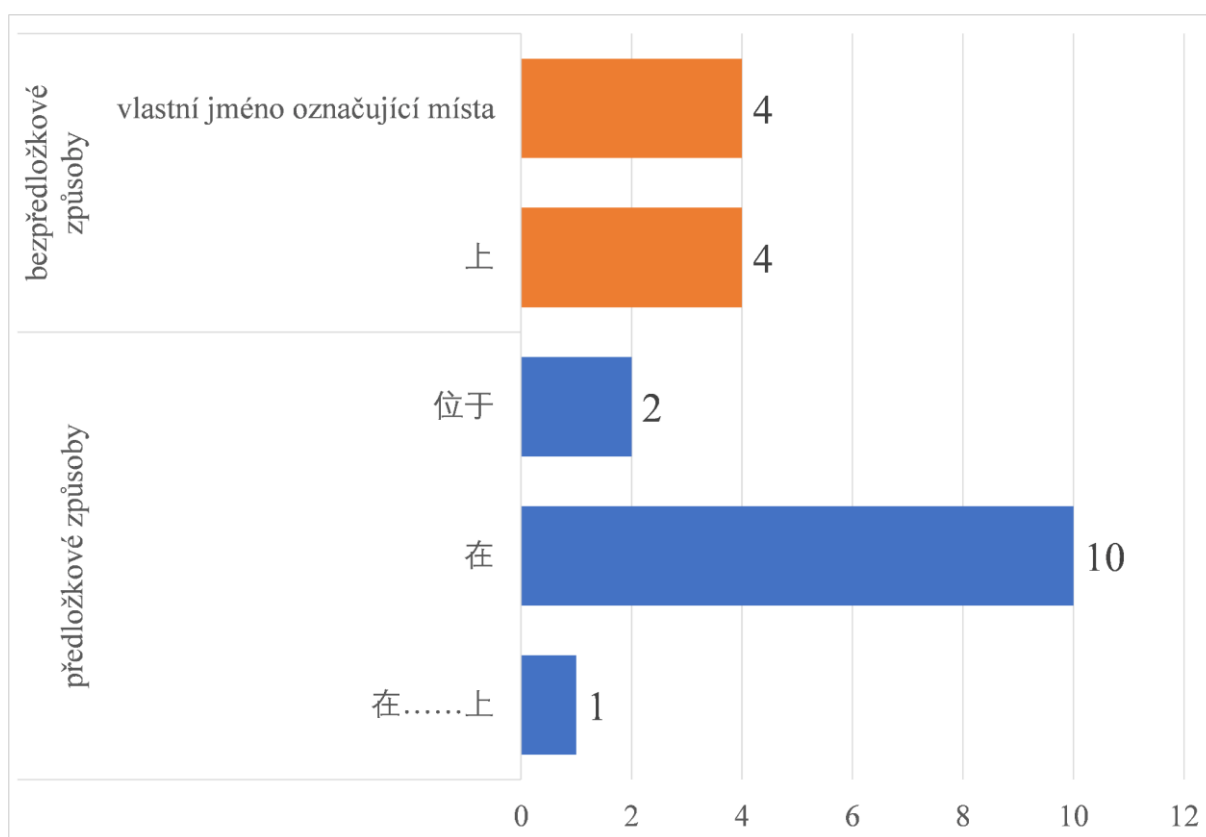
Zvláštním případem je příklad (90), v němž je konstrukce užitá v čínštině významově stejná jako konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore), a pokud je něco kolem úst nebo na rtech, lze v čínštině použít kteroukoliv z nich.

(90) na ústech – 在 (nacházet se) 嘴 (ústa) 边 (u, vedle)

Jak je vidět z uvedených příkladů, předložka *na* se u významového typu “jména označující části těla” v čínštině vyjadřuje různě. Zatímco v češtině obvykle vyjadřuje význam *na povrchu*, v čínštině se zdá zaměřovat více na konkrétní umístění těchto částí těla. Proto předložkovým spojením tohoto typu odpovídají v čínštině různé místní vztahy, přičemž dominujícím významem je stále *na povrchu*, takže dominantním čínským předložkovým ekvivalentem předložky *na* je předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore). Mohou se však vyskytnout i další, méně frekventované konstrukce jako 在 (nacházet se).....前 (vpředu) či 在 (nacházet se).....边 (u, vedle) v závislosti na konkrétním umístění těchto částí těla.

5.1.4 Propria

V této skupině je doloženo celkem 21 výskytů a situace je zde mnohem jasnější. Vyskytují se zde pouze dva způsoby vyjádření – předložkové a bezpředložkové.

Graf 6: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "propria".

V rámci bezpředložkových způsobů jsou čínskými ekvivalenty předložkových spojení s *propria* buď vlastní jméno označující místo, nebo lokální spojení s lokativem 上 (nahore), které reprezentují příklady (91) a (92) vyjadřující význam *v rámci udaného místa*.⁹⁵

(91) **na** Rudém náměstí – 红场 (Rudé náměstí) 上 (nahore)

(92) **na** Karlově mostě – 查理大桥 (Karlův most) 上 (nahore)

V rámci předložkových způsobů většinou stačí vyjádřit pouze statický prostorový význam předložkou 在 (nacházet se),⁹⁶ protože *propria* mají výrazný význam místní a mohou ho vyjádřit izolovaně⁹⁷ (tedy pouze pomocí vlastního jméno označujícího místo) jako v příkladu (93).

(93) **na** Slovensku – 在 (nacházet se) 斯洛伐克 (Slovensko)

⁹⁵ Viz kapitola 3.

⁹⁶ Viz oddíl 2.5.2.

⁹⁷ Viz oddíl 2.4.2.

Méně frekventovaná je významově shodná předložka 位于 (nacházet se), jako v příkladu (94).

(94) **na** Nymburku – 位于 (nacházet se) 宁布尔克 (Nymburk)

Jedinou doloženou předložkovou konstrukcí je 在 (nacházet se).....上 (nahore) v příkladu (95), která zde vyjadřuje význam *v rámci udaného místa* jako v příkladech (91) a (92).

(95) **na** náměstí (Cyrila a Metoděje) – 在 (nacházet se) 广场 (náměstí) 上 (nahore)

Lze poznamenat, že předložka *na* u tohoto typu odpovídá nejen izolované předložce 在 (nacházet se) nebo jejímu synonymu 位于 (nacházet se), ale také předložkové konstrukci 在 (nacházet se).....上 (nahore). Stejnovýznamový ekvivalent, tj. lokativ 上 (nahore) se vyskytuje kromě příkladů (91), (92) a (95) také např. ve spojeních *na Mostě legii*, *na Palatě (název ulice)*, která představují místa s vlastností *otevřenost, nezakrytost*.⁹⁸ V tomto případě předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) koreluje s českou předložkou *na*.

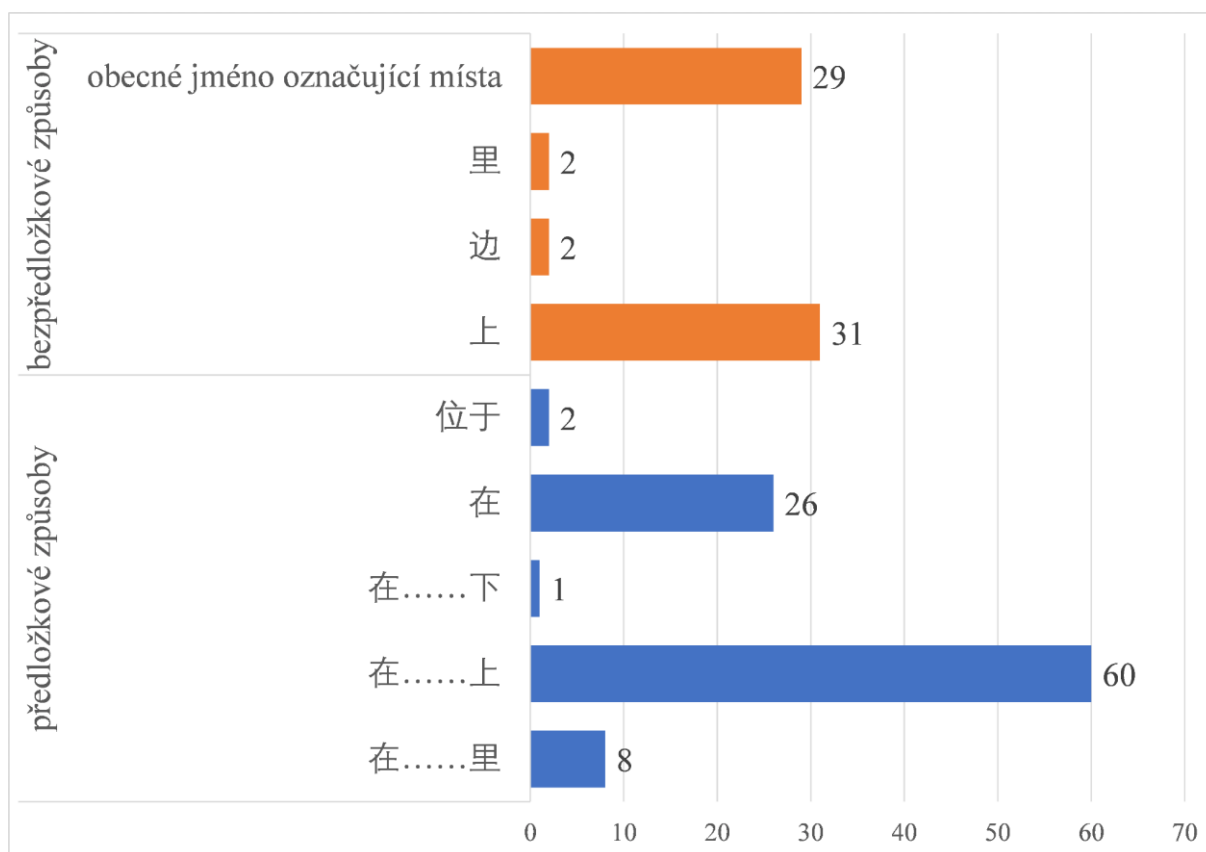
U proprií jsou tedy doloženými čínskými ekvivalenty předložka 在 (nacházet se), předložka 位于 (nacházet se) a předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore).

5.1.5 Apelativa

V této skupině je celkem 161 výskytů a vyskytují se zde způsoby předložkové i bezpředložkové. Distribuce jednotlivých způsobů vyjádření v čínštině je podrobněji znázorněna v grafu 7.

---

⁹⁸ Viz podkapitola 1.4.

Graf 7: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "apelativa".

Z grafu vyplývá, že hlavním způsobem vyjádření statického prostorového významu je zde způsob předložkový, v jehož rámci existuje řada různých ekvivalentů.

Nejfrekventovanější je předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore), která vyjadřuje význam *na povrchu* nebo *v horní části* jako v příkladech (96)–(98), nebo ve spojení se substantivem označujícím místo, které má vlastnost otevřenost, jako v příkladu (99).

(96) **na** zdi – 在 (**nacházet se**) 墙 (zed') 上 (nahore)

(97) **na** střeše – 在 (**nacházet se**) 屋顶 (střecha) 上 (nahore)

(98) (ty jsou) **na** horní polici – 在 (**nacházet se**) 高处架子 (horní police) 上 (nahore)

(99) **na** pláži – 在 (**nacházet se**) 沙滩 (pláž) 上 (nahore)

Asi dvakrát méně frekventovaná je předložka 在 (nacházet se), která vyjadřuje pouze statický místní význam bez specifikace konkrétního umístění jako v příkladu (100).

Podobný význam, ale předložku ve spojení se substantivem označujícím budovy reprezentuje příklad (101).

(100) **na** předměstí – 在 (**nacházet se**) 郊区 (předměstí)

(101) **na** očních klinikách – **在 (nacházet se)** 眼科(oční) 诊所 (klinika)

Předložková konstrukce 在.....里 (uvnitř) má v této skupině málo výskytů a ve všech případech ji lze nahradit lokativem 上 (nahore), srov. např. případy (102) a (103). O pevnou kolokaci jde v příkladu (104). Dalším zvláštním případem je příklad (105), v němž překladelka chápe *divadlo* jako vnitřní prostor budovy, což koreluje s českou předložkou *v* ve významu *uvnitř*.

(102) **na** chodbě – **在 (nacházet se)** 走廊 (chodba) **里 (uvnitř)**

(103) **na** valníku – **在 (nacházet se)** 车斗 (valník) **里 (uvnitř)**

(104) **na** vsi – **在 (nacházet se)** 这个村子 (ves) **里 (uvnitř)**

(105) **na** divadle – **在 (nacházet se)** 剧院 (divadlo) **里 (uvnitř)**

Jediný případ konstrukce 在.....下 (dole) se vyskytuje hlavně kvůli substantivu *úpatí*, které už samo o sobě má význam *dolní část kopce*, a proto jej nelze nahradit jiným lokativem. V překladu lokativ zdůrazňuje polohu, což není nutné.

(106) (zastavil) **na** úpatí (zalesněného kopce) – **在 (nacházet se)** 山脚 (úpatí) **下 (dole)**

Dvakrát stejný případ (107) označuje význam *okolo, vedle* podle kontextu:

(107) (pochmurná rána) **na** věžeňských pryčnách – 木板床 (pryčna) **边 (u, vedle)**

Výskytů se samostatným obecným jménem označujícím místo je celkem 29. V těchto případech se vyjadřuje čistě statický vztah bez zdůraznění konkrétního umístění, jako např. *na půdách, na venkově, na balkoně, na plavečáku, na jiné stavbě, třikrát na trojce (místnosti v nemocnici)* atd. Pozoruhodný je příklad (108), podobný příkladu (106).

(108) (postavení) **na úpatí** (vrchu Bouřňáku) – **山脚 (úpatí)**

5.1.6 Shrnutí

Na základě pozorování, třídění a analýzy výpisků můžeme potvrdit údaje uvedené v teoretické části. To znamená, že **českému předložkovému spojení *na* + 6. pád ve statickém lokálním významu odpovídají v čínštině dva způsoby vyjádření – předložkové a bezpředložkové.**

Pokud jde o předložkový způsob, vyskytují se hlavně dva dominantní výrazy, tj. 在 (nacházet se) a 在.....上 (nahore). Nemůžeme však jednoduše zobecnit, že čínskými ekvivalenty předložky *na* jsou tyto dva výrazy, neboť musíme vzít v úvahu nejen

konkrétní význam, ale také podstatné jméno, ke kterému se předložka připojuje. Pokud tedy chceme zjistit čínské ekvivalenty předložky *na*, musíme různé případy co nejvíce zpřesnit kvůli tomu, že na jedné straně je čínština silně kontextově závislá a má podrobnější zastoupení různých stupňů prostorového významu, na druhé straně je rozmanitost a expanze významů vyjadřovaných předložkou *na* v češtině a v obou jazycích existují různé těsné kolokace. Dalším důvodem je to, že výpisky pocházejí z českých literárních textů a jejich překladů do čínštiny, v nichž se objevují také gramatické nesprávnosti a překladatelské adaptace původního textu, které mohou být syntaktické nebo obsahové. Na základě údajů z teoretické i praktické části však můžeme z hlediska srovnávání vyvodit následující obecná pravidla:

a. předložka *na* odpovídá předložce 在 (nacházet se) nebo 位于 (nacházet se):

Předložka *na* ve spojení s **vlastními jmény, jmény označujícími instituce nebo obecnými jmény označujícími konkrétní budovy** označuje statický lokální význam v rámci prostorového orientátoru. Předložka *na* ve spojení se jménem instituce může být vyjádřena také předložkovou konstrukcí 位于 / 在 (nacházet se).....里 (uvnitř).⁹⁹

b. předložka *na* odpovídá předložkové konstrukci 在 (nacházet se).....上 (nahore):

Předložka *na* ve spojení se **jmény označujícími aktivity, obecnými jmény označujícími místa s vlastností otevřenost¹⁰⁰** a obecnými jmény vyjadřujícími význam ***na povrchu objektu nebo horní část***.

c. předložka *na* odpovídá jiným předložkám, např. 在 (nacházet se).....前

(vpředu), 在 (nacházet se).....下 (dole), 在 (nacházet se).....边 (u, vedle):

Předložka *na* ve spojení s obecnými jmény, které mají samy o sobě konkrétní místní význam anebo podle kontextu.

5.2 V + 6. pád

U předložky *v* bylo vyexcerpováno celkem 357 výpisků.¹⁰¹ V tomto případě se vyskytují také tři různé způsoby vyjadřování prostorové orientace, a to konkrétně:

1. **předložkové způsoby:** 216 výskytů;
2. **bezpředložkové způsoby:** 119 výskytů;
3. **ostatní:** 22 výskytů.

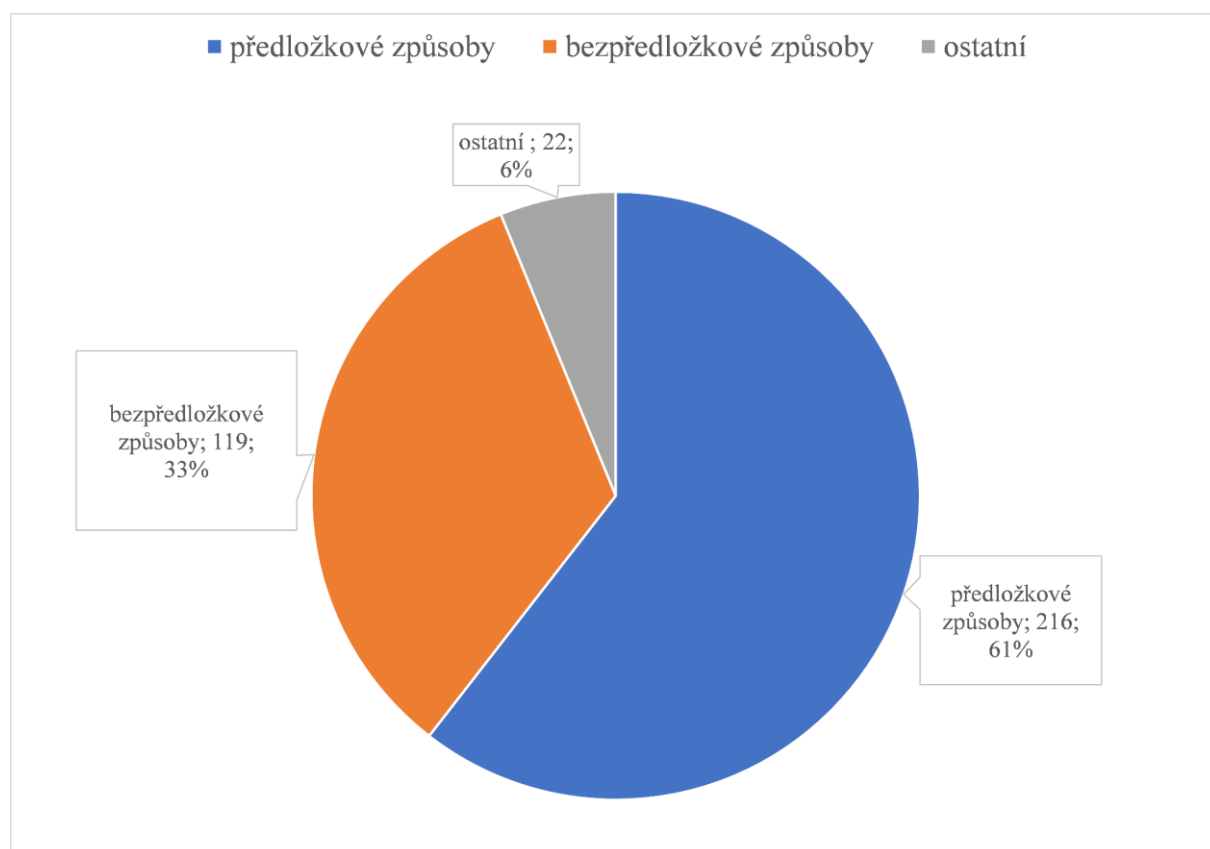
---

⁹⁹ Viz podkapitola 5.1.

¹⁰⁰ Viz podkapitola 5.1.

¹⁰¹ Viz příloha 2.

Jednotlivé způsoby vyjádření v čínštině jsou znázorněny v grafu 8.

Graf 8: Čínské způsoby vyjádření odpovídající českému předložkovému spojení "v + 6. pád".

V rámci předložkových způsobů bylo nalezeno celkem 11 variant odpovídajících české předložce *v*, tj.

a) předložky:

- 在 (nacházet se): 102 výskytů;
- 位于 (nacházet se): 2 výskyty;
- 于 (nacházet se): 1 výskyt;
- 身处 (nacházet se): 1 výskyt;

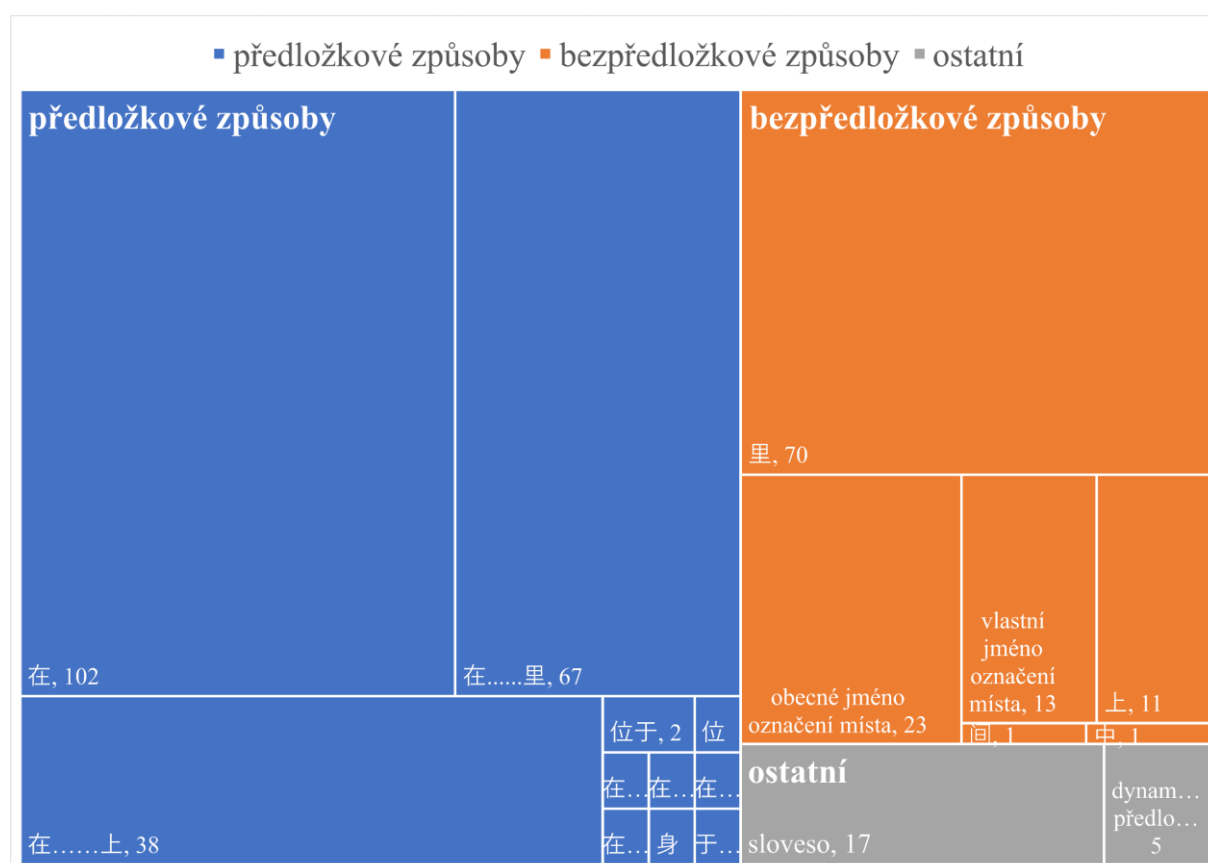
b) předložkové konstrukce:

- 在 (nacházet se).....里 (uvnitř): 67 výskytů;
- 在 (nacházet se).....上 (nahore): 38 výskytů;
- 位于 (nacházet se).....上 (nahore): 1 výskyt;
- 在 (nacházet se).....前 (vpředu): 1 výskyt;
- 在 (nacházet se).....旁 (u, vedle): 1 výskyt;
- 在 (nacházet se).....间 (mezi): 1 výskyt;

- 在 (nacházet se).....中 (uprostřed): 1 výskyt.

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytují hlavně dva ekvivalentní výrazy – lokální spojení a jména označující místa. V lokálních spojeních se vyskytují tři různé lokativy, a to 上 (nahore) – 11 výskytů, 里 (uvnitř) – 70 výskytů, 中 (u, vedle) – 1 výskyt, 间 (mezi) – 1 výskyt. Mezi jmény označujícími místa, která mají celkem 36 výskytů, se podle kontextu vyskytují jednak vlastní jména označující místa (13 výskytů), jednak obecná jména označující místa (23 výskytů). K ostatním výrazům se řadí ještě dynamické předložky (5 výskytů) a slovesa (17 výskytů).

Celkový přehled nabízí graf 9.

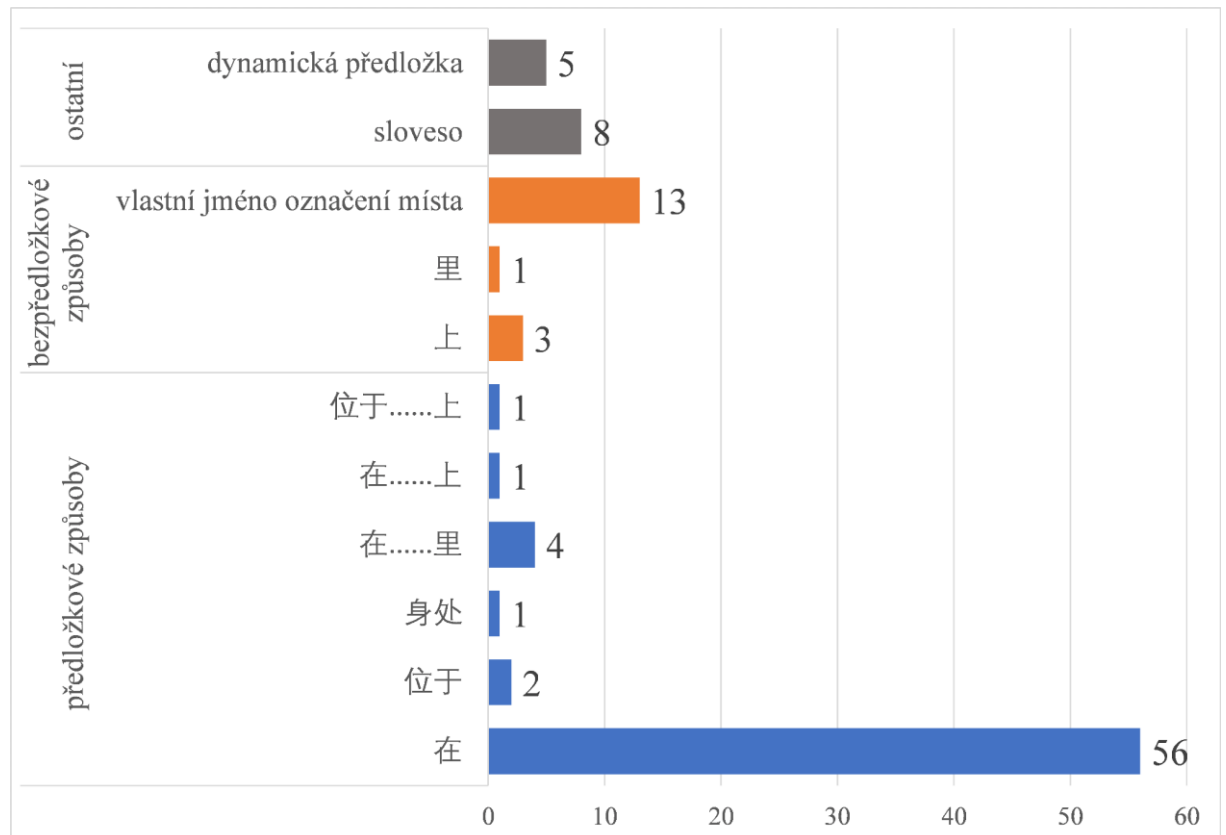

Graf 9: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "v + 6. pád" v čínštině.

Na základě významu připojených substantiv se všechny výpisky dělí také do pěti skupin: a) jména označující dopravní prostředky, b) jména označující nositele informace, c) jména označující části těla, d) propria, e) apelativa označující místa.

5.2.1 Propria

V této skupině je celkem 95 dokladů ze všech případů s předložkou *v* a v čínštině jim odpovídá řada různých způsobů vyjádření. Mají však docela podobný význam a naprosto převažuje předložka 在 (nacházet se), jak je vidět z grafu 10.

Graf 10: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "propria".

Z výše uvedeného grafu 10 je vidět, že naprosto dominantní je způsob předložkový, který zahrnuje šest různých předložek. Nejčastěji se vyskytuje místní předložka 在 (nacházet se), která se pojí buď s vlastními jmény s výrazným místním významem¹⁰² jako v příkladu (109), jiné varianty jsou třeba *v Polsku*, *v Čechách*, *v Německu*, *v Africe*, *ve Frankfurtu* atd., nebo s vlastními jmény označujícími nějaké konkrétní budovy, přičemž vyjadřuje význam *vnitřek budovy*. To je vidět v příkladech (110) a (111).

(109) y Praze – 在 (nacházet se) 布拉格 (Prahaha)

(110) y Mokřadech – 在 (nacházet se) 疗养院 (lázně Mokřady)

(111) ye Slávii – 在 (nacházet se) 斯拉维亚咖啡馆 (kavárna Slávie)

¹⁰² Viz oddíl 2.4.2.

Jiné předložky 位于 (nacházet se), 身处 (nacházet se) jsou významově totožné s nejfrekventovanější předložkou 在 (nacházet se), jak ukazují příklady (112) a (113).

(112) y Uppsale – 位于 (nacházet se) 乌普萨拉 (Uppsala)

(113) y Rudolfinu – 身处 (nacházet se) 鲁道夫音乐厅 (Rudolfinum)

Kromě předložek se vyskytují také různé předložkové konstrukce, z nichž u konstrukce 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) jsou zaznamenány 4 doklady. Tato předložková konstrukce vyjadřuje také význam *uvnitř* jako v příkladech (114) a (115).

(114) ve Slávii – 在 (nacházet se) 斯拉维亚咖啡馆 (kavárna Slávie) 里 (uvnitř)

(115) y Ruzyňské věznici – 在 (nacházet se) 鲁津监狱 (Ruzyňská věznice) 里 (uvnitř)

Z porovnání příkladů (111) a (114) je vidět, že v případě připojení substantiva označujícího konkrétní budovy¹⁰³ vyjadřuje izolovaná předložka 在 (nacházet se) i předložková konstrukce 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) stejný význam *vnitřek budovy*.

Další předložkové konstrukce jsou 在 (nacházet se).....上 (nahore) a 位于 (nacházet se).....上 (nahore), které jsou synonymní, jako v příkladech (116) a (117). Obě vyjadřují stejný význam *v rámci udaného místa*, a tak korelují s předložkou *na* v případě spojení s místem otevřeným.¹⁰⁴

(116) ve Spálené ulici – 在 (nacházet se) 斯巴莱纳大街 (Spálená ulice) 上 (nahore)

(117) y Opelatově ulici – 位于 (nacházet se) 欧布莱达洛大街 (Opelatova ulice) 上 (nahore)

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytuje nejvíce dokladů vlastního jména pro označení místa, jež reprezentují příklady (118) a (119), které mají také statický význam, podobně jako příklady (109) a (110).

(118) y Švédsku – 瑞典 (Švédsko)

(119) y Mokřadech – 疗养院 (lázně Mokřady)

Vyskytují se také lokální spojení s lokativy 里 (uvnitř) a 上 (nahore). Příklad (120) s lokativem 里 (uvnitř) se významově shoduje s příklady (110) a (119). Příklad (121) s lokativem 上 (nahore) vyjadřuje stejný význam jako příklady (116) a (117).

(120) y lázních Mokřadech – 湿地疗养院 (lázně Mokřady) 里 (uvnitř)

---

¹⁰³ Viz oddíl 2.5.1.

¹⁰⁴ Viz oddíl 5.1.4.

(121) v Žitný ulici – 日特纳大道 (Žitná ulice) 上 (nahore)

V rámci ostatních způsobů se vyskytuje dynamická předložka 到 (do) a sloveso 去 (jít) jako v příkladech (122) a (123). Jejich užití je ovlivněno kontextem textu, takže předložka *v* zde nemá žádný ekvivalent.

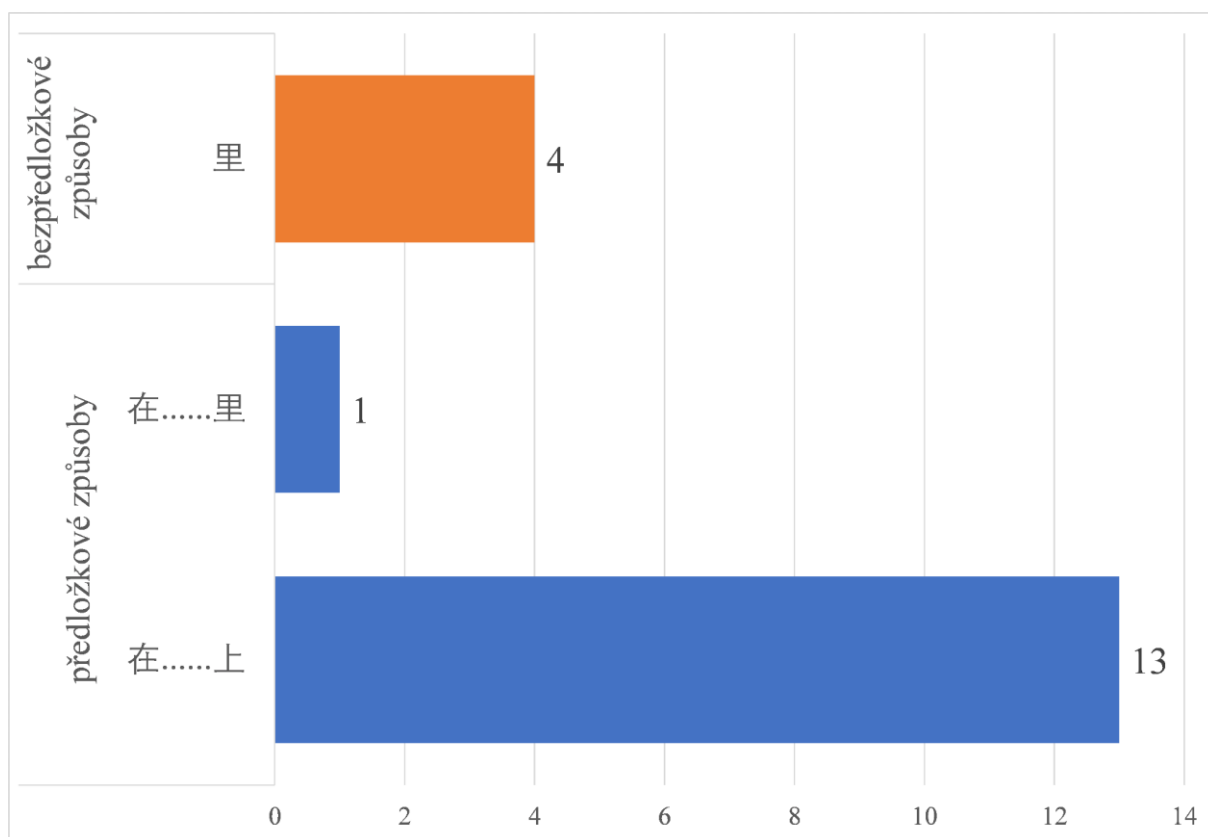
(122) *v* Praze – 到 (do) 布拉格 (Praha)

(123) *v* Praze – 去 (jít) 布拉格 (Praha)

U tohoto typu má předložka *v* několik čínských předložkových ekvivalentů, z nichž nejčastější je předložka 在 (nacházet se). V případě, že se předložka *v* pojí s vlastními jmény označujícími konkrétní objekty, čínským ekvivalentem je 在 (nacházet se).....里 (uvnitř). V případě, že se předložka *v* pojí s názvy ulice, čínským ekvivalentem je 在 (nacházet se).....上 (nahore). V každém ekvivalentu lze předložku 在 (nacházet se) nahradit synonymem 位于 (nacházet se).

5.2.2 Jména označující dopravní prostředky

Ve skupině slov označujících dopravní prostředky bylo zaznamenáno celkem 18 výskytů. V čínštině jsou doloženy dva různé způsoby vyjádření, které jsou konkretizovány v grafu 11.

Graf 11: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "jména označující dopravní prostředky".

V rámci předložkových způsobů se vyskytují dva ekvivalenty, tj. předložkové konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) a 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), přičemž konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) je jak teoreticky,¹⁰⁵ tak prakticky mnohem častější. Obě konstrukce zde vyjadřují význam *uvnitř* a lze je vzájemně nahradit, jak ukazují příklady (124) a (125).

(124) v sanitce – 在 (nacházet se) 救护车 (sanitka) 里 (uvnitř)

(125) v letadle/tramvaji/autobusu – 在 (nacházet se) 飞机 (letadlo)/电车 (tramvaj)/公交车 (autobus) 上 (nahore)

V rámci bezpředložkového způsobu vyjádření je doložena pouze jedna varianta, tj. lokativ 里 (uvnitř), který vyjadřuje stejný význam jako příklady (124) a (125)..

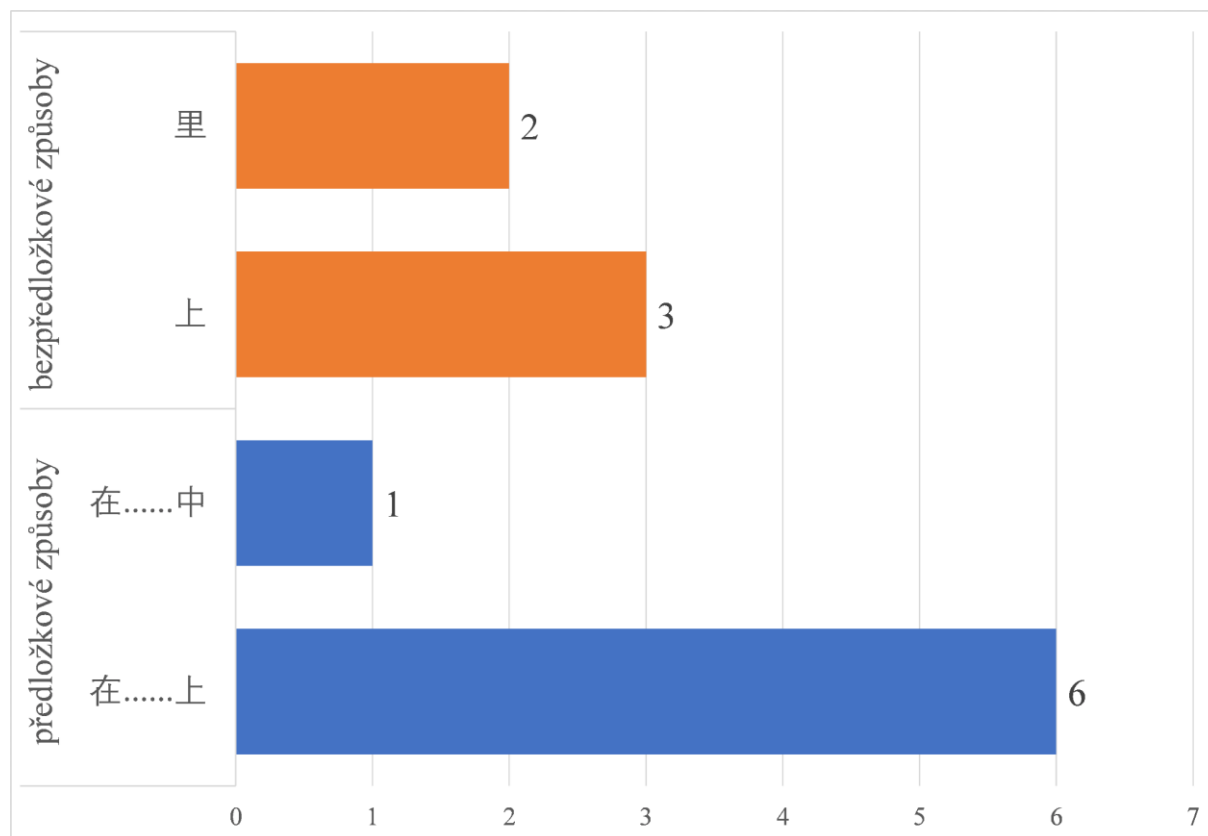
(126) v autě – 车 (auto) 里 (uvnitř)

U tohoto typu jsou čínskými ekvivalenty předložky *v* dvě předložkové konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) a 在 (nacházet se).....里 (uvnitř).

¹⁰⁵ Viz oddíl 2.4.3.

5.2.3 Jména označující nositele informace

Ve skupině slov označujících nositele informace bylo zaznamenáno celkem 12 výskytů a v čínštině se vyskytují způsoby předložkové i bezpředložkové.

Graf 12: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "jména označující nositele informace".

V rámci předložkových způsobů se nejčastěji vyskytuje předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore), jak ukazují příklady (127) a (128).

(127) y novinách – 在 (nacházet se) 报纸 (noviny) 上 (nahore)

(128) y televizi – 在 (nacházet se) 电视 (televize) 上 (nahore)

U slov označujících nositele informace jsou konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) a 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) významově totožné.¹⁰⁶ Objevuje se zde ještě další synonymní předložková konstrukce 在 (nacházet se).....中 (uprostřed), jak ukazují příklady (129) a (130).

(129) ve filmu – 在 (nacházet se) 电影 (film) 里 (uvnitř)

(130) ve filmu – 在 (nacházet se) 电影 (film) 中 (uprostřed)

¹⁰⁶ Viz oddíl 2.4.3 a oddíl 2.5.2.

V rámci bezpředložkových způsobů se vykytují lokativy 上 (nahore) a 里 (uvnitř), které jsou také významově shodné s konstrukcemi obsahujícími stejné lokativy, jak ukazují příklady (128) a (131), resp. (129) a (132).

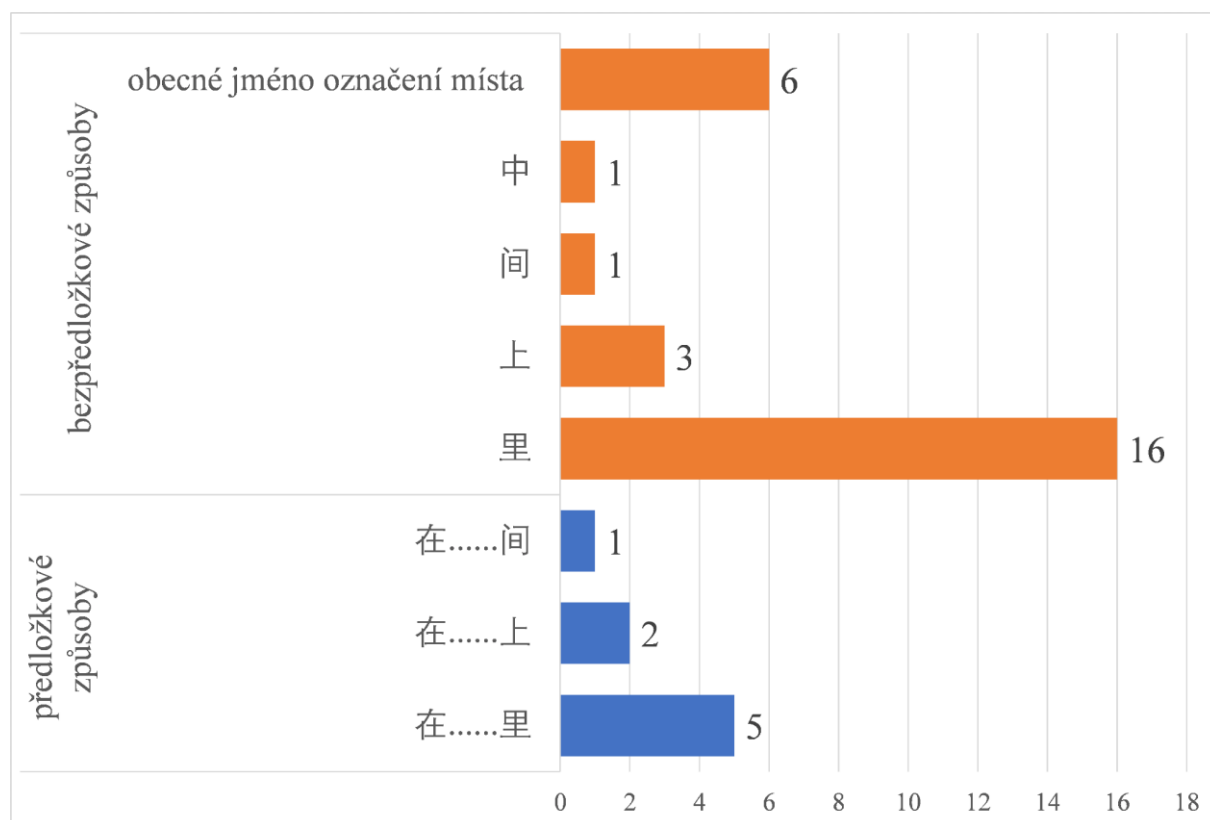
(131) y televizi – 电视 (televize) 上 (nahore)

(132) ve filmu – 电影 (film) 里 (uvnitř)

U tohoto typu má předložka *v* tři ekvivalenty v čínštině, které jsou významově shodné, tj. nejčastěji předložkovou konstrukcí 在 (nacházet se).....上 (nahore) a dále pak konstrukce 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) a 在 (nacházet se).....中 (uprostřed).

5.2.4 Jména označující části těla

Jedná se celkem o 35 výskytů a v čínštině se vyskytují způsoby předložkové i bezpředložkové. V rámci obou způsobů převažuje naprosto význam *uvnitř* vyjádřený pomocí lokativu 里 (uvnitř), jak je vidět v grafu 13.

Graf 13: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "jména označující části těla".

Vyskytují se zde tři předložkové konstrukce, přičemž nejčastější je konstrukce 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), která vyjadřuje význam *uvnitř* jako v příkladech (133)–(135).

(133) v mozku – 在 (**nacházet se**) 脑子 (mozek) 里 (uvnitř)

(134) v puse – 在 (**nacházet se**) 嘴 (pusa) 里 (uvnitř)

(135) ve vlasech – 在 (**nacházet se**) 头发 (vlasy) 里 (uvnitř)

Další konstrukce, tj. 在 (nacházet se).....上 (nahore) vyjadřuje význam *na povrchu*, jak ukazují příklady (136) a (137).

(136) v obličej – 在 (**nacházet se**) 脸 (obličej) 上 (nahore)

(137) v černých vlasech – 在 (**nacházet se**) 黑色 (černý) 头发 (vlasy) 上 (nahore)

Ze srovnání příkladů (135) a (137) je vidět, že ačkoliv jsou připojená substantiva stejná, významy předložkových spojení se liší. Předložka *v* ve významové rovině plně neodpovídá čínskému lokativu 里 (uvnitř) a volba čínského ekvivalentu závisí na kontextu. To může vést i k tomu, že čínský ekvivalent se zcela odchyluje od významu, který má předložka *v* vyjadřovat v původním textu, jak ukazuje příklad (138) s předložkovou konstrukcí 在.....间 (mezi).

(138) v klíně – 在 (**nacházet se**) 大腿 (stehno) 间 (mezi)

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytují čtyři různé lokativy, z nichž nejčastější je lokativ 里 (uvnitř), jenž vyjadřuje význam *uvnitř*, jak ukazují příklady (139) a (140).

(139) v hlavě – 头脑 (hlava) 里 (uvnitř)

(140) v ústech – 嘴 (ústa) 里 (uvnitř)

Lokativ 上 (*nahore*) vyjadřuje význam *na povrchu*, srov. příklady (136) a (141).

(141) ve tváři – 脸 (tvář) 上 (nahore)

Lokativ 中 (uprostřed) v příkladu (142) je synonymem lokativu 里 (uvnitř). Jedná se o různé způsoby vyjádření v čínštině, srov. příklady (140) a (142).

(142) v ústech – 口 (ústa) 中 (uvnitř)

Lokativ 间 (mezi) v příkladu (143) vyjadřuje význam *na povrchu*, takže jej lze nahradit lokativem 上 (*nahore*).

(143) v pase – 腰 (pás) 间 (mezi)

Vyskytují se také obecná jména označující části těla, která zde označují pouze statický místní význam bez zdůraznění významu *uvnitř*, jako např:

(144) v ramenou – 胳膊 (ramena)

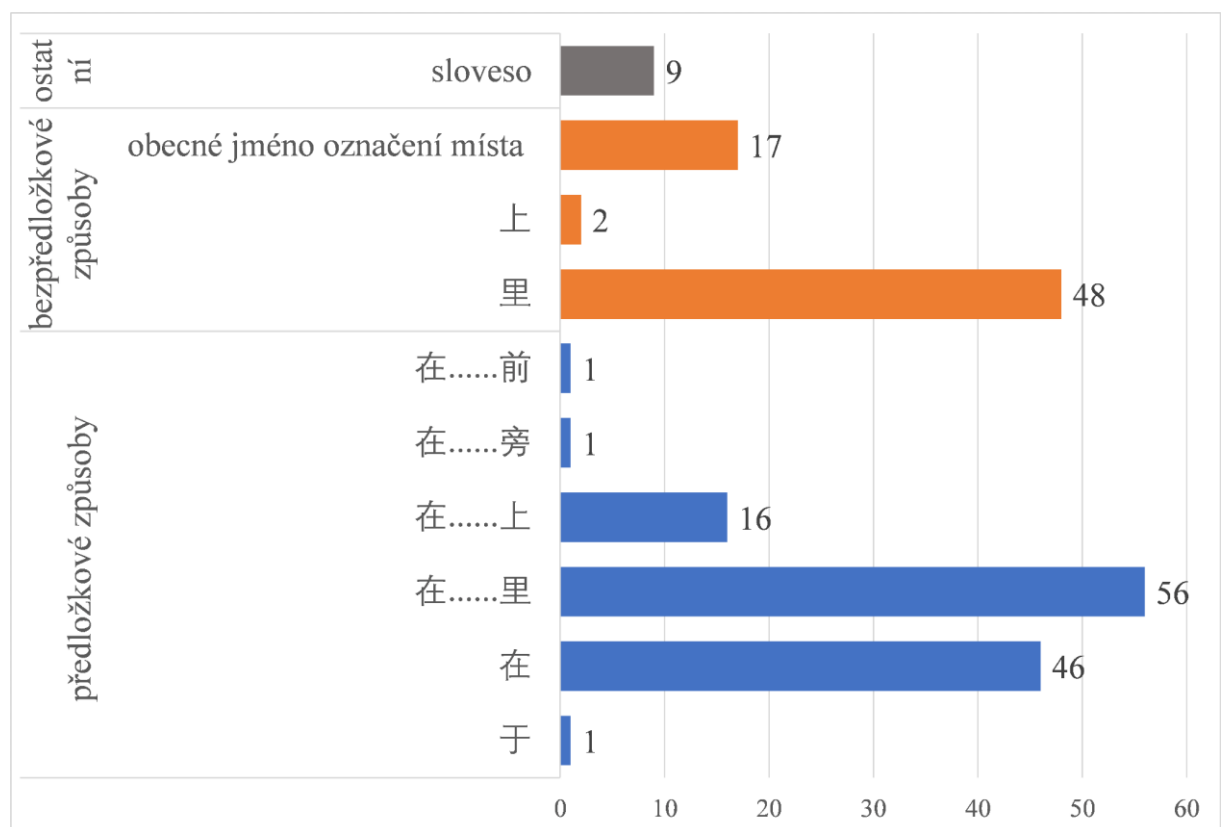
(145) v plicích – 肺 (plíce)

(146) v mozku – 大脑 (mozek)

U tohoto typu odpovídá české předložce v čínský předložkový ekvivalent 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) a v tomto případě se vyjadřuje význam *uvnitř* jak v češtině, tak v čínštině. V případě, že se předložka v pojí se slovy jako *obličej, tvář*, tak jí v čínštině odpovídá konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) ve významu *na povrchu*.

5.2.5 Apelativa

Tato skupina obsahuje celkem 196 výskytů a tři různé způsoby vyjádření v čínštině. Význam *uvnitř* je nejčastěji vyjadřován pomocí lokativu 里 (uvnitř), jak je konkrétně znázorněno v grafu 14.

Graf 14: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "apelativa".

Mezi různými způsoby vyjádření jsou dominantní způsoby předložkové, kterých je celkem 120.

Předložka 在 (nacházet se) zde vyjadřuje především význam *vnitřek objektu/budovy*, jak ukazují příklady (147) a (148), a méně výrazně zde představuje pouze statický prostorový vztah, přičemž konkrétní umístění může být vyjádřeno substantivem, jak ukazuje příklad (149).

(147) y hotelu – 在 (**nacházet se**) 酒店 (hotel)

(148) y jídelně – 在 (**nacházet se**) 餐厅 (jídelna)

(149) ve dveřích hospody – 在 (**nacházet se**) 酒馆 (hospoda) 门口 (dveře)

Předložka 于 (nacházet se) se významově shoduje s předložkou 在 (nacházet se). V čínštině se používá zřídka a má do jisté míry archaický i literární charakter jako v jediném doloženém příkladu (150).

(150) y liduprázdné noční ulici – 于 (**nacházet se**) 夜晚 (noc) 清冷的 (liduprázdný) **街道 (ulice)**

V rámci předložkových způsobů se nejvíce vyskytuje konstrukce 在 (nacházet se).....

里 (uvnitř), která vyjadřuje také význam *uvnitř*, neomezuje se zde však jen na konkrétní budovy, ale funguje u všech obecných jmen, jak ukazují příklady (151)–(154).

(151) y restauraci – 在 (**nacházet se**) 餐厅 (restaurace) **里 (uvnitř)**

(152) y trojrozměrném prostoru – 在 (**nacházet se**) 三维空间 (trojrozměrný prostor) **里 (uvnitř)**

(153) y lese – 在 (**nacházet se**) 树林 (les) **里 (uvnitř)**

(154) y kapsách – 在 (**nacházet se**) 口袋 (kapsy) **里 (uvnitř)**

Předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) se užívá hlavně ve významu *na povrchu*, např. v příkladech (155) a (156) nebo se pojí s tzv. otevřenými místy, jako např. v příkladech (157) a (158).

(155) y posteli – 在 (**nacházet se**) 床 (postel) **上 (nahore)**

(156) y křesle – 在 (**nacházet se**) 沙发 (křeslo) **上 (nahore)**

(157) ve stanici – 在 (**nacházet se**) 站台 (stanice) **上 (nahore)**

(158) y ulici – 在 (**nacházet se**) 大街 (ulice) **上 (nahore)**

Další dvě konstrukce 在 (nacházet se).....旁 (u, vedle) a 在 (nacházet se).....前 (vpředu) se zde objevují v důsledku odchylky od původního českého textu, jak ukazují příklady (159) a (160).

(159) y prodejně – 在 (**nacházet se**) 服务柜台 (stolek prodejny) **旁 (u, vedle)**

(160) y koupelně – 在 (**nacházet se**) 浴镜 (zrcadlo) **前 (vpředu)**

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytuje nejčastěji lokativ 里 (uvnitř) ve významu *uvnitř*, který může být nahrazen předložkovou konstrukcí 在 (nacházet se)..... 里 (uvnitř),¹⁰⁷ jako v příkladech (161)–(163).

(161) v jídelně/restauraci – 餐厅 (restaurace/jídelna) 里 (uvnitř)

(162) v parku – 公园 (park) 里 (uvnitř)

(163) v tašce – 袋子 (taška) 里 (uvnitř)

Lokativ 上 (nahore) je doložen pouze ve dvou výskytech, jeden z nich vyjadřuje význam *na povrchu* jako v příkladu (164), další z nich koreluje s předložkou *na* v případě spojení s otevřenými místy jako v příkladu (165), srov. příklad (158).

(164) v regálu – 货架 (regál) 上 (nahore)

(165) v ulici – 街 (ulice) 上 (nahore)

V rámci bezpředložkových způsobů se vykytuje jako možnost ještě užití bezpředložkového apelativa, které vyjadřuje pouze statický lokální význam, protože ve všech těchto případech se jedná o jména označující konkrétní budovy nebo místnosti, jak ukazují příklady (166) a (167).

(166) v šatně – 更衣室 (šatna)

(167) v divadle – 剧院 (divadlo)

U ostatních způsobů byla zaznamenána pouze slovesa ve významu *jít do*, která statický význam vůbec nevyjadřují, jako v příkladech (168) a (169).

(168) v naší jídelně – 去 (jít do) 食堂 (jídelna)

(169) v továrně – 进入 (jít do) 工厂 (továrna)

U tohoto typu odpovídají české předložce *v* čínské předložkové ekvivalenty 在 (nacházet se) i 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) ve významu *uvnitř*. V případě, že se předložka *v* pojí se jmény označujícími otevřené místo, čínským ekvivalentem je předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore).

---

¹⁰⁷ Viz oddíl 2.5.2.

5.2.6 Shrnutí

Je dobře vidět, že vztah českých předložkových spojení *v* + 6. *pád* a jejich čínských ekvivalentů je mnohem přehlednější než u spojení *na* + 6. *pád*, ačkoli i v tomto případě se v čínštině vyskytuje řada různých způsobů vyjádření.

V rámci předložky *v* není doložen velký počet zvláštních případů či výjimek, což je dáno především tím, že sama česká předložka *v* má ve srovnání s předložkou *na* mnohem větší významovou určitost, a v celkovém přehledu tak v čínštině můžeme vidět jasně dominantní výrazy. V tomto případě však zároveň není možné určit čínskou předložku, která by přesně odpovídala české předložce *v*. Jak jsme zmínili výše, výběr čínských předložek závisí na vlastnostech podstatného jména, a proto zde na základě srovnání češtiny a čínštiny shrneme základní pravidla.

Předložkovému spojení *v* + 6.*pád* odpovídají v čínštině dva způsoby vyjádření – předložkový a bezpředložkový. Převažujícími výrazy předložkových způsobů jsou předložkové konstrukce 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), 在 (nacházet se) a další výrazy podle konkrétních substantiv. Hlavní tendence můžeme shrnout takto:

- a. předložka *v* odpovídá předložce 在 (nacházet se) nebo 位于 (nacházet se):

Spojení předložky *v* s **vlastními jmény**, které představuje statické místní určení v rámci prostorového orientátoru. Se **jmény označujícími konkrétní budovy** vyjadřuje význam *v rámci udaného místa* a lze ji nahradit i konstrukcí 在 (nacházet se).....里 (uvnitř).

- b. předložka *v* odpovídá předložkové konstrukci 在 (nacházet se).....里 (uvnitř):

Předložka *v* ve spojení s **obecnými jmény**, kde se vyjadřuje význam *uvnitř*.

- c. předložka *v* odpovídá předložkovým konstrukcím 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), 在 (nacházet se).....上 (nahore):

Předložka *v* ve spojení se **jmény označujícími dopravní prostředky** a **jmény označujícími nositele informace**, přičemž výraz 在 (nacházet se).....上 (nahore) se používá mnohem častěji.

5.3 Nad + 7. pád

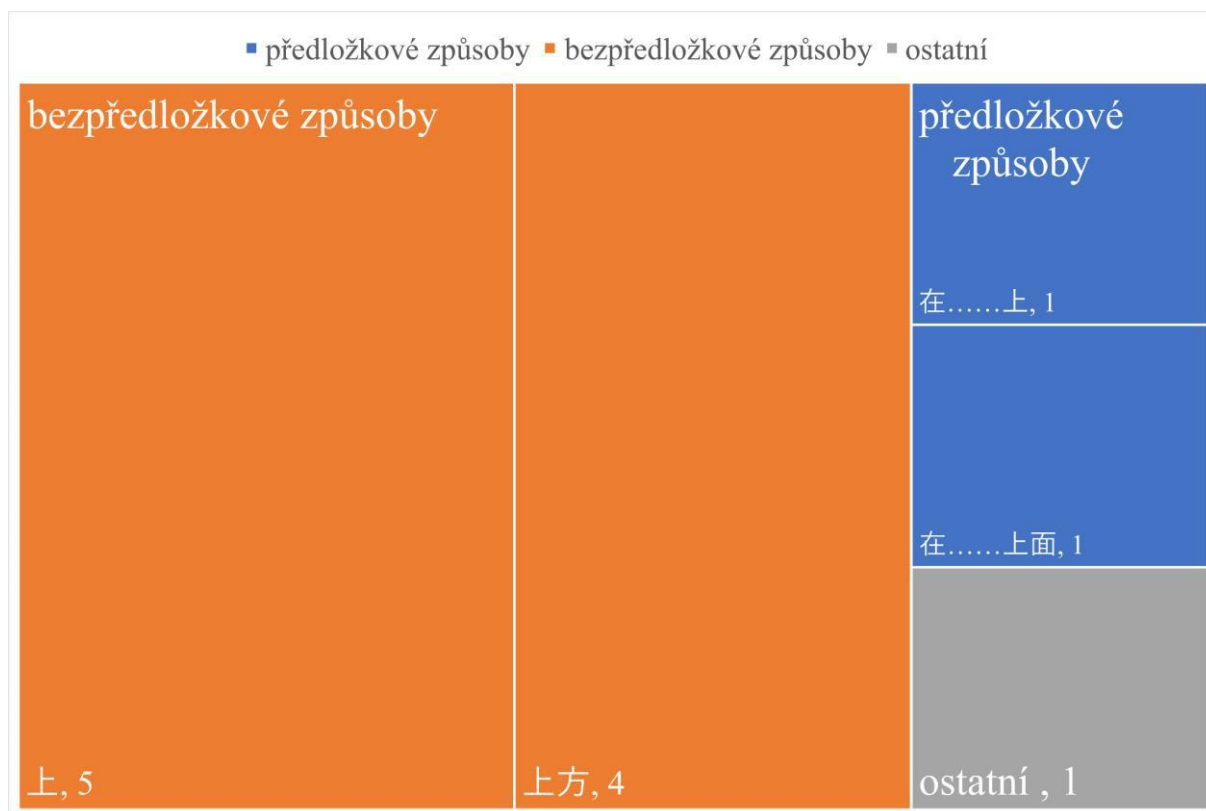
Vzhledem k malému množství údajů spojených s předložkou *nad* jednotlivé výskyty neklasifikujeme do různých skupin. Celkový počet výpisků¹⁰⁸ týkajících se předložky *nad* je 12 a v čínštině se vyskytují tři různé způsoby vyjádření, konkrétně:

---

¹⁰⁸ Viz příloha 3.

1. **bezpředložkové způsoby:** 9 výskytů;
2. **předložkové způsoby:** 2 výskyty;
3. **ostatní:** 1 výskyt.

Celkový přehled nabízí graf 15.

Graf 15: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "nad + 7. pád" v čínštině.

Ať už jsou způsoby vyjádření v čínštině předložkové nebo bezpředložkové, mají vždy význam *v horní části*.

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytují dva synonymní lokativy, tj. 上

(nahore) a 上方 (nahore),¹⁰⁹ které reprezentují příklady (170)–(172).

(170) **nad** střechou domku – 屋顶 (střecha domku) **上 (nahore)**

(171) **nad** hlavou – 在 (nacházet se) 脑袋 (hlava) **上 (nahore)**

(172) **nade** dveřmi – 门 (dveře) **上方 (nahore)**

V rámci předložkových způsobů se vyskytují také různé předložkové konstrukce, tj. 在 (nacházet se).....上 (nahore) a 在 (nacházet se).....上面 (nahore). Jedná se o synonyma, která jsou významově totožná s lokalitním spojením, srov. příklady (173) a (170)–(172).

¹⁰⁹ Viz oddíl 2.4.3.

(173) **nad** tím lustrem – 在 (**nacházet se**) 枝形吊灯 (lustr) 上面 (**nahoře**)

(174) **nad** hospodou – 在 (**nacházet se**) 啤酒馆 (hospoda) 楼 (patro) 上 (**nahoře**)

V příkladu (174) můžeme vidět, že se v čínském překladu objevuje ještě význam patro, který vyplývá z kontextu. Spojení 楼 (patro) 上 (nahore) zde má význam *ve vyšším patře*.

Ostatní způsoby vyjádření jsou zcela výjimečné. V příkladu (175) předložka *nad* odpovídá znaku 畔 a má význam *u, vedle*, který je podobný příkladům (33) a (33a).¹¹⁰ Avšak takové spojení v čínštině představuje spíše frázi. Když se popisuje poloha zámku ve vztahu k jezeru nebo řece, raději se používá nějaký specifický znak s určitým literárním rysem než konkrétní lokativ, což je v překladu z literárního textu pochopitelné.

(175) zámek **nad** jezerem – 湖 (jezero) 畔 (**u, vedle**) 城堡 (zámek)

Z výše uvedeného vyplývá, že předložce *nad* v čínštině odpovídají také dva způsoby vyjádření – předložkový a bezpředložkový. Avšak jádro jejich významu vždy spočívá v lokativu 上 (nahore) nebo jeho synonymech. Pokud jde o předložkový způsob, byly zachyceny možnosti 在 (nacházet se).....上 (nahore) nebo 在 (nacházet se).....上面 (nahore) či 在 (nacházet se).....上方 (nahore).

5.4 Pod + 7. pád

U předložky *pod* bylo excerpováno celkem 26 údajů.¹¹¹ Z důvodu poměrně malého počtu je také nebudeme klasifikovat do různých skupin. V čínštině se zde vyskytují dva způsoby vyjádření:

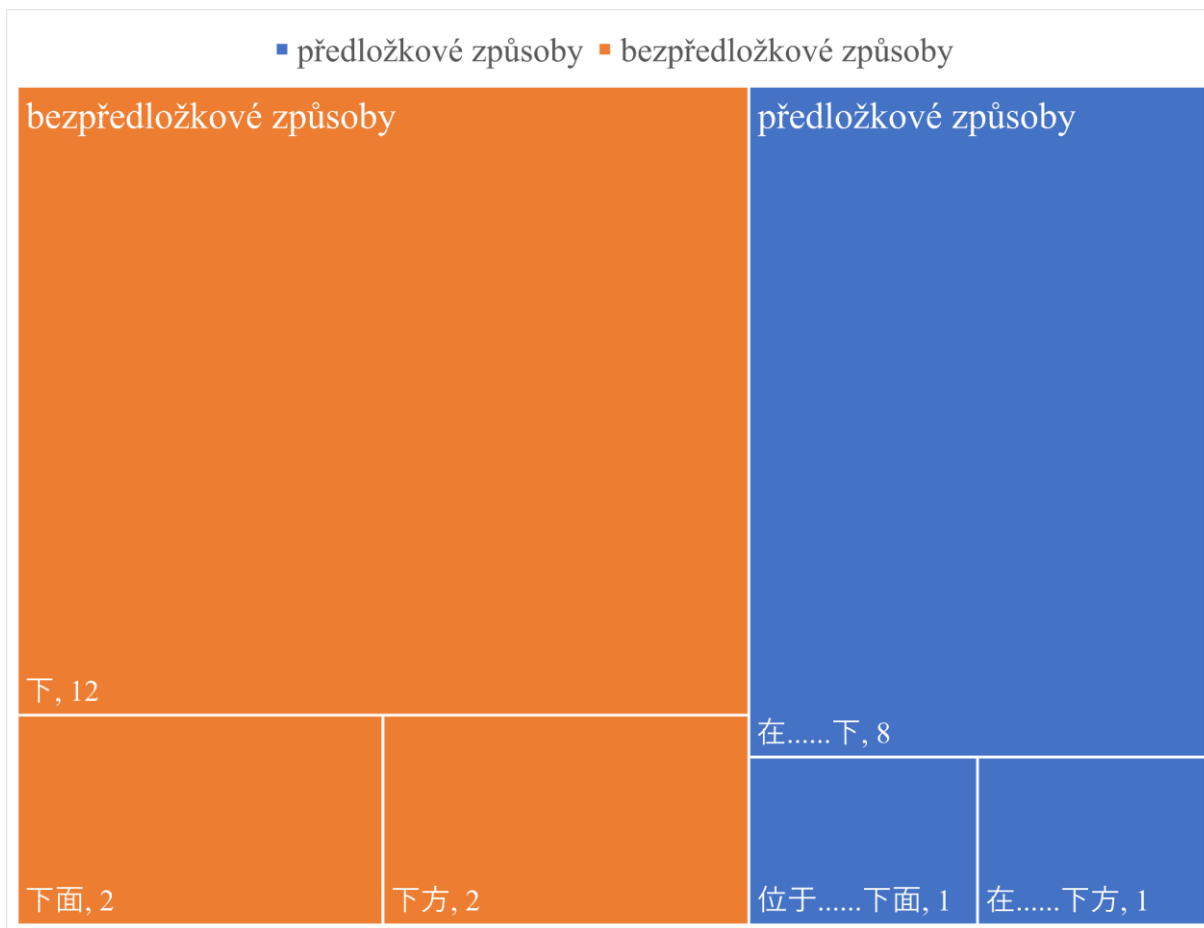
1. **bezpředložkové způsoby:** 16 výskytů;
2. **předložkové způsoby:** 10 výskytů.

---

¹¹⁰ Viz oddíl 2.4.3.

¹¹¹ Viz příloha 4.

Graf 16: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "pod + 7. pád" v čínštině.

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytuje lokativ 下 (dole) a jeho synonyma 下面 (dole) a 下方 (dole), která jsou významově shodná, např. (176)–(178).

(176) **pod** oknem – 车窗 (okno) 下 (dole)

(177) **pod** očima – 眼睛 (oči) 下方 (dole)

(178) **pod** jeho modrýma očima – 蓝眼睛 (modré oči) 下面 (dole)

V rámci předložkových způsobů se vyskytuje nejvíce předložková konstrukce 在 (nacházet se)..... 下 (dole) jako v příkladu (179).

(179) **pod** stolem – 在 (nacházet se) 餐桌 (stůl) 下 (dole)

Synonymní jsou konstrukce 在 (nacházet se)..... 下方 (dole) a 位于 (nacházet se)..... 下面 (dole), jak ukazují příklady (180) a (181). Teoreticky by se zde mohla objevit ještě varianta 在 (nacházet se)..... 下面 (dole), ale ta se v překladu nevyskytuje.

(180) **pod** mým oknem – 在 (nacházet se) 窗户 (okno) 下方 (dole)

(181) **pod** vzletovým koridorem (ruzyňského letiště) – 位于 (nacházet se) 起飞跑道 (vzletový koridor) 下面 (dole)

Podobně jako u předložky *nad* odpovídají předložce *pod* v čínštině také dva způsoby vyjádření – předložkový a bezpředložkový. Jejich významové jádro vždy spočívá v lokativu 下 (*dole*) a řadě jeho synonym, která se vyskytují i v zachycených předložkových konstrukcích, tj. 在 (nacházet se).....下 (*dole*), 在 (nacházet se).....下方 (*dole*) a 在 (nacházet se).....下面 (*dole*).

5.5 Před + 7. pád

U předložky *před* bylo zaznamenáno celkem 16 výskytů,¹¹² v nichž se v čínštině vyskytují také dva způsoby vyjádření:

1. **bezpředložkové způsoby:** 4 výskyty;
2. **předložkové způsoby:** 12 výskytů.

Konkrétně jsou různé způsoby vyjádření zachyceny v grafu 17.

Graf 17: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "před + 7. pád" v čínštině.

¹¹² Viz příloha 5.

Významovým jádrem je nepochybně lokativ 前 (vpředu) a celkově dominuje předložková konstrukce 在 (nacházet se).....前 (vpředu) jako např. v příkladech (182)–(184).

(182) **před** školou – 在 (nacházet se) 学校 (škola) 门 (dveře) **前 (vpředu)**

(183) **před** obchodním domem – 在 (nacházet se) 商场 (obchodní dům) 门 (dveře) **前 (vpředu)**

(184) **před** kostelem Svatýho Václava – 在 (nacházet se) 圣瓦茨拉夫 (Svatý Václav) 教堂 (kostel) **前 (vpředu)**

U předložky *před* se objevuje jako možný čínský ekvivalent ještě samostatná předložka 在 (nacházet se), která by se u předložky *před* neměla používat, protože předložka 在 (nacházet se) může vyjádřit pouze statický prostorový vztah a konkrétní poloha se musí vyjádřit pomocí určitého lokativu, zde 前 (vpředu). Dva výskyty předložky 在 (nacházet se) jsou umožněny užitím slova 门口 v čínském překladu. Slovo 门口 se skládá ze dvou morfémů, tj. 门 (dveře) a 口 (ústa) a znamená zde *vchod (dveří), před dveřmi*. Když v čínštině chceme vyjádřit, že někdo je před nějakou budovou, obvykle se to chápe jako u vchodu do budovy, což v češtině není explicitně vyjádřeno, na rozdíl od čínské konvence, jak je vidět v příkladech (185) a (186).

(185) **před** hlavním vchodem – 在 (nacházet se) 正 (hlavní) 门口 (vchod)

(186) **před** poštou – 在 (nacházet se) 邮局 (pošta) 门口 (vchod)

V rámci bezpředložkových způsobů je doložen výskyt lokativu 前 (vpředu) jako v příkladech (187) a (188).

(187) **před** školu – 学校 (škola) 门 (dveře) **前 (vpředu)**

(188) **před** bílými dveřmi – 白色 (bílý) 房门 (dveře) **前 (vpředu)**

Vzhledem k tomu, že výraz 前 (vpředu) je naprosto jednoznačný lokativ a v případě slova 口 (ústa) nejde o žádný lokativ, lze zde slovo 门口 (vchod) považovat za samostatné substantivum, jako v příkladě (189). Z tohoto důvodu nejsou tyto případy zařazeny mezi lokativy, ale jsou chápány jako ostatní způsoby vyjádření.

(189) **před** naším domkem – 我们 (my) 家 (domek) **门口 (vchod)**

Teoreticky by jako čínské ekvivalenty české předložky *před* přicházely v úvahu ještě různé kombinace synonymních výrazů¹¹³ jako např. 前面 (vpředu), 前方 (vpředu), 在 (nacházet se).....前面 (vpředu), 在 (nacházet se).....前方 (vpředu), které však při excerpci zaznamenány nebyly.

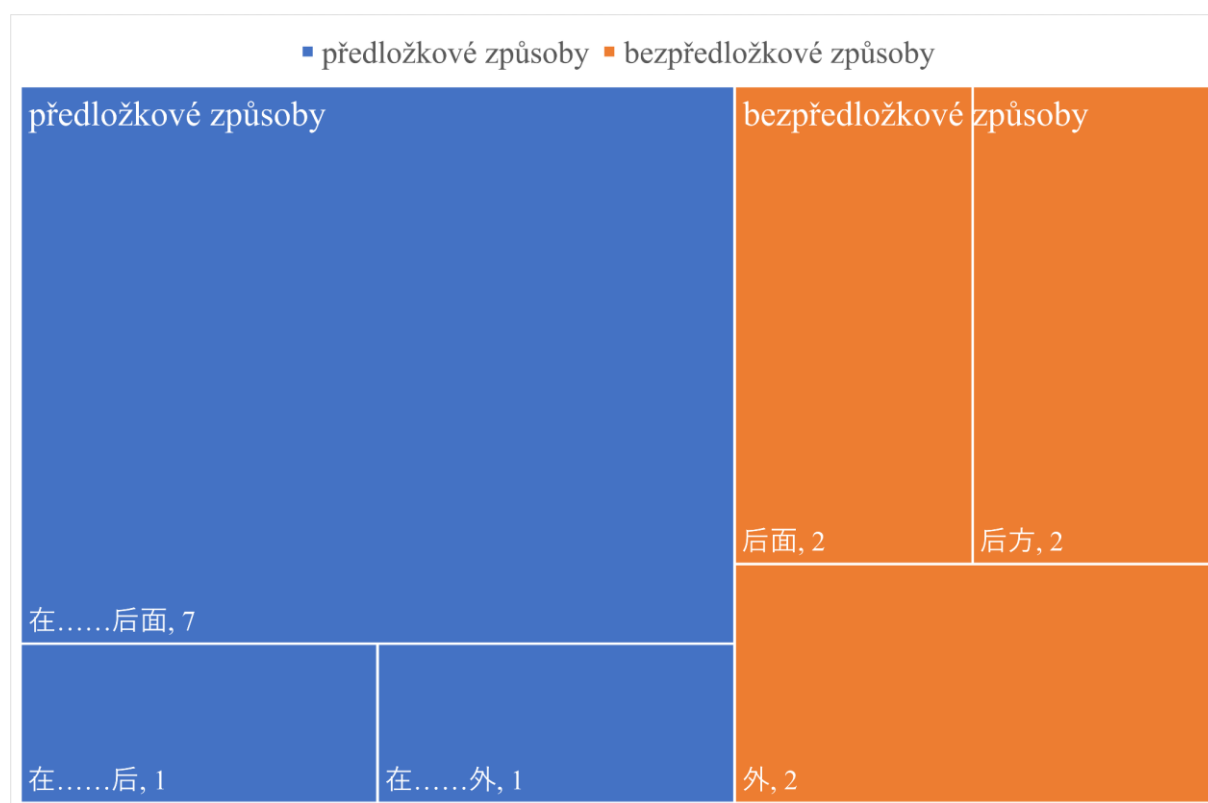
Závěrem lze shrnout, že předložce *před* odpovídají v čínštině také dva způsoby vyjádření – předložkový a bezpředložkový. Pokud jde o předložkový způsob, byly zaznamenány následující možnosti: 在 (nacházet se).....前 (vpředu) a 在 (nacházet se) (.....门口 vchod).

5.6 Za + 7. pád

U předložky *za* je doloženo celkem 15 výskytů¹¹⁴ a v čínštině se zde vyskytují také dva způsoby vyjádření:

1. **bezpředložkový způsob:** 6 výskytů;
2. **předložkový způsob:** 9 výskytů.

Konkrétně je to uvedeno v následujícím grafu:

Graf 18: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "za + 7. pád" v čínštině.

¹¹³ Viz oddíl 2.4.3.

¹¹⁴ Viz příloha 6.

Stejně jako v případě předložek *nad*, *pod* a *před* je i předložka *za* významově specifitější, a pokud jí v čínštině odpovídá předložkový způsob, musí být vyjádřena pomocí lokativů, které označují konkrétní umístění.

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytují tři různé lokativy, z nichž výrazy 后面 (vzadu) a 后方 (vzadu) jsou synonyma jako v příkladech (190) a (191).

(190) **za** pultem – 柜台 (pult) **后方(vzadu)**

(191) **za** volantem – 方向盘 (volant) **后面 (vzadu)**

Další zvláštní lokativ 外 (vně) je zachycen v příkladech (192) a (193).

(192) **za** sklem – 玻璃 (skolo) 窗 (okno) **外 (vně)**

(193) **za** oknem – 窗 (okno) **外 (vně)**

Kromě uvedených spojení patří k frekventovaným variantám, například spojení *za zdi* – 墙 (*zed'*) 外 (*vně*).¹¹⁵ Objekty jako dveře, okno aj. jsou zde totiž považovány za hranici¹¹⁶ a místo, v němž se mluvčí nachází, je vnitřní prostor, tedy koreluje s předložkou *v*, a proto místo naproti pozici mluvčího je vnější prostor. Kvůli tomu se v těchto případech u předložky *za* v čínské podobě používá lokativ 外 (*vně*) a konstrukce s ním, jak ukazuje jediný doložený příklad (194).

(194) **za** skleněnými dveřmi – **在 (nacházet se)** 玻璃 (sklo) 门 (dveře) **外 (vně)**

Další dvě konstrukce v rámci předložkových způsobů jsou 在 (nacházet se).....后面 (vzadu) a 在 (nacházet se).....后 (vzadu), jak ukazují příklady (195)–(197).

(195) **za** volantem – **在 (nacházet se)** 方向盘 (volant) **后面 (vzadu)**

(196) **za** jejím stolem – **在 (nacházet se)** 她的 (její) 办公桌 (stůl) **后面 (vzadu)**

(197) **za** katedrou – **在 (nacházet se)** 讲台 (katedra) **后 (vzadu)**

Předložce *za* tedy v čínštině odpovídají také dva způsoby vyjádření – předložkový a bezpředložkový. Pokud jde o předložkový způsob, jako možnosti se nabízejí konstrukce 在 (nacházet se).....后面 (vzadu), 在 (nacházet se).....后 (vzadu) a 在 (nacházet se).....外 (vně).

---

¹¹⁵ Viz oddíl 2.4.3.

¹¹⁶ ŠSHAN, Bao Šshun. 论现代汉语空间方位概念的表达与单纯方位词 (K vyjadřování pojmů prostorové orientace a slov pro orientaci v současné čínštině). Peking: Capital Normal University, 2006, s. 48.

5.7 U + 2. pád

U předložky *u* je zaznamenáno celkem 39 výskytů¹¹⁷ a v čínštině se zde vyskytují tři způsoby vyjádření:

1. **bezpředložkové způsoby:** 7 výskytů;
2. **předložkové způsoby:** 25 výskytů;
3. **ostatní způsoby:** 7 výskytů.

V rámci předložkových způsobů existuje v čínštině řada různých způsobů vyjádření, konkrétně:

a) předložka:

- 在 (nacházet se): 12 výskytů;

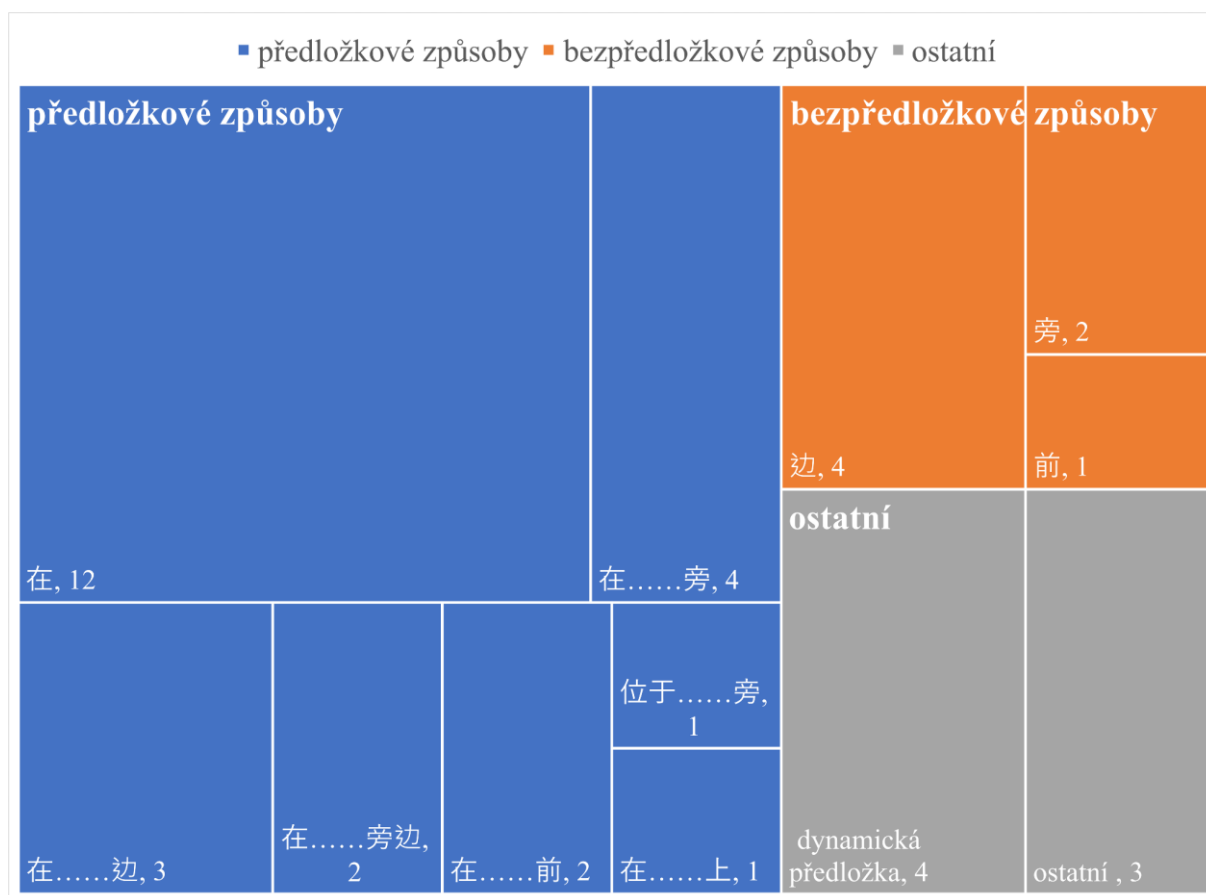
b) předložkové konstrukce:

- 在 (nacházet se).....旁 (u, vedle): 4 výskyty;
- 在 (nacházet se).....边 (u, vedle): 3 výskyty;
- 在 (nacházet se).....旁边 (u, vedle): 2 výskyty;
- 在 (nacházet se).....前 (vpředu): 2 výskyty;
- 在 (nacházet se).....上 (nahore): 1 výskyt;
- 位于 (nacházet se).....旁 (u, vedle): 1 výskyt.

Celkový přehled nabízí graf 19.

---

¹¹⁷ Viz příloha 7.

Graf 19: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "u + 2. pád" v čínštině.

V rámci předložkových způsobů se vyskytuje celkem sedm různých výrazů, z nichž je nejvíce výskytů předložky 在 (nacházet se) jako v příkladech (198)–(201), kde se vyjadřuje pouze statický prostorový vztah.

(198) u pramenů Vltavy – 在 (nacházet se) 伏尔塔瓦河 (Vltava) 源头 (pramen)

(199) u Národního divadla – 在 (nacházet se) 民族剧院 (Národní divadlo) 路口 (křižovatka)

(200) u obce Líšná – 在 (nacházet se) 利什纳 (Líšná) 村 (obec)

(201) u každého motorestu – 在 (nacházet se) 每一个 (každý) 汽车旅馆 (motorest)

V příkladu (199) se objevuje v čínštině slovo 路口 (křižovatka), které v češtině není vyjádřeno. Tento doklad je podobný příkladům (185) a (186)¹¹⁸ v tom, že význam *oblast kolem Národního divadla* je v čínštině přeložena jako *na křižovatce silnice, kde se nachází Národní divadlo*.

¹¹⁸ Viz podkapitola 5.5.

Další předložkové konstrukce 在 .....旁 (u, vedle), 在 (nacházet se).....旁边 (u, vedle), 在 (nacházet se).....边 (u, vedle) a 位于 (nacházet se).....旁 (u, vedle) jsou synonyma a odpovídají předložce *u* ve významové rovině, jak ukazují příklady (202)–(205).

(202) u mé lavice – 在 (**nacházet se**) 我的 (má) 课桌 (lavice) **旁 (u, vedle)**

(203) u kostela – 在 (**nacházet se**) 教堂 (kostel) **旁边 (u, vedle)**

(204) u kamen – 在 (**nacházet se**) 炉 (kamna) **边 (u, vedle)**

(205) u stanice Měchenice – 位于 (**nacházet se**) 莫尼赫尼采 (Měchenice) 火车站 (stanice) **旁 (u, vedle)**

Zvláštní konstrukce 在 (nacházet se).....前 (vpředu) a 在 (nacházet se).....上 (nahore) jsou uvedeny v příkladech (206)–(208).

(206) u rohového stolku – 在 (**nacházet se**) 拐角的 (rohový) 餐桌 (stolek) **前 (vpředu)**

(207) u oranžové schránky – 在 (**nacházet se**) 橘黄色的 (oranžový) 信箱 (schránky) **前 (vpředu)**

(208) u hlavního stolu – 在 (**nacházet se**) 主桌 (hlavní stůl) **上 (nahore)**

Ačkoli význam předložky *u* je v češtině zcela jasný a určitý, vyjádření tohoto prostorového vztahu v čínštině je jednoznačnější, protože všechna místa (např. vpředu, vzadu, vpravo, vlevo atd.) od cílového objektu lze považovat za okolí objektu. Proto v průběhu překladu, pokud předložkové spojení *u* + 2. *pád* vyjadřuje statický místní význam, je třeba konkrétní umístění dále upřesnit. Ve většině případů stačí uvést jen význam *vedle, u*, ale existují i specifitější situace, v nichž se příslušné předložky při pohledu z čínské perspektivy mění, jako v příkladech (206) a (207). V těchto případech se prostorový vztah v čínštině překládá jako *vpředu*. Ačkoliv v příkladu (208) se používá v čínštině lokativ 上 (nahore), stále se zde vyjadřuje význam *kolem, u, okolo* jako v příkladech (34) a (34a), které jsou uvedeny v teoretické části.¹¹⁹

V rámci bezpředložkových způsobů se vyskytují také tři různé lokativy, tj. 旁 (u, vedle), 边 (u, vedle), které zachovávají význam původního českého textu jako v příkladech (209) a (210), a dále lokativ 前 (vpředu) v příkladu (211), který je užit ze stejného důvodu jako v příkladech (206) a (207).

(209) u počítače – 电脑 (počítač) **旁 (u, vedle)**

(210) u postele – 床 (postel) **边 (u, vedle)**

---

¹¹⁹ Viz oddíl 2.4.3.

(211) u barového pultu – 吧台 (barový pult) 前 (vpředu)

V rámci ostatních způsobů vyjádření se vyskytuje dynamická předložka ve významu *do/na*, kde se už nejedná o statický význam, jak ukazují příklady (212) a (213).

Nepřesnost předložkového spojení *u + 2. pád* opět vede k použití lokativu 前 (vpředu) v příkladu (213).

(212) u okna – 到 (do) 窗户 (okno) 边 (u,vedle)

(213) u tabule – 到 (do) 黑板 (tabule) 前 (vpředu)

Příklad (214) je stejný jako příklad (189),¹²⁰ v němž je lokalizace v čínštině vyjádřena explicitněji. Výraz 门口 je zde považován za substantivum ve významu *vchod dveří*.

(214) u dveří – 门口 (vchod dveří)

Velmi zvláštním příkladem je (215), z něhož je vidět, že čínský překlad nemá s původním českým spojením *u Hada* nic společného.

(215) lékárna u Hada – 金钟 (zlaté hodiny) 药房 (lékárna)

V rovině významové se možná jedná o chybu překladatelky, ale to není klíčové, nejdůležitější je výrazný rozdíl mezi češtinou a čínštinou, pokud jde o pojmenování obchodních prostorů. Můžeme pozorovat, že názvy restaurací, kaváren, hotelů apod. v češtině zpravidla obsahují určitý symbol, který určuje jejich umístění, např. *Restaurace u Zlatého slona*, *Kavárna u Červené židle*, *Restaurace u Dvou velbloudů* apod. V čínštině však mají podstatná jména s významem určitého symbolu tendenci vyjadřovat např. popis majitele toho obchodu, rozsahu podnikání apod., ale formálně jde vždy o podstatná jména, téměř nikdy se nezdůrazňuje umístění jako v českém příkladu (215). Kdyby se české spojení překládalo doslovně, pak by znělo jako 蛇 (Had) 之 (částice) 药房 (lékárna), což zní v čínštině velmi zvláště. Jiné spojení, jako například *Restaurace u Zlatého slona*, by se překládalo jako 金象 (zlatý slon) 餐厅 (restaurace), což je tvarově totožné s čínským překladem v příkladu (215). Proto je takový způsob vyjádření zařazen mezi ostatní způsoby.

Předložce *u* odpovídají v čínštině tři způsoby vyjádření. Mezi předložkovými způsoby se vyskytuje mnoho různých ekvivalentů. Pokud se jedná o místo mimo rámeček prostorové orientace, čínským ekvivalentem bude předložka 在 (nacházet se) nebo

---

¹²⁰ Viz podkapitola 5.3.

předložková konstrukce 在 (nacházet se).....旁 (u, vedle) a řada jejích synonym jako 在 (nacházet se).....边 (u, vedle) či 在 (nacházet se).....旁边 (u, vedle). V určitých případech se bude v čínštině umístění označovat explicitněji, a kvůli tomu sem pronikají jiné předložky, jako např. 在 (nacházet se).....前 (vpředu), 在 (nacházet se).....上 (nahore), což souvisí s konkrétním kontextem.

6. Shrnutí

V praktické části této práce jsme shromáždili údaje o českých předložkových spojeních se statickým místním významem a jejich čínských překladových ekvivalentech, provedli jejich srovnání a analýzu výsledků, na jejímž základě jsme ověřovali své hypotézy z teoretické části práce: a) Česká předložková spojení mohou být v čínštině vyjádřena předložkou nebo jiným způsobem. b) V případě, že české předložce odpovídá v čínštině také předložka, nabízí čínština více ekvivalentů, mezi kterými můžeme volit.

Obecně českým předložkovým spojením v čínštině odpovídá předložkový či bezpředložkový výraz, případně jiný způsob vyjádření. Konkrétní možnosti závisí na jednotlivých předložkových spojeních.

Pokud se jedná o předložkové způsoby vyjádření, čínské ekvivalenty záleží nejen na konkrétních předložkách, ale také na podstatném jménu, které se s nimi spojuje, zejména u předložek *na* a *v*. V obou případech se objevuje více různých způsobů vyjádření v čínštině, které se u předložek *na* a *v* zčásti překrývají.

Nejdůležitějšími a nejfrekventovanějšími ekvivalenty předložky *na* jsou výrazy 在 (nacházet se), 在 (nacházet se).....上 (nahore) a 在 (nacházet se).....里 (uvnitř).

V případě, že se předložka *na* pojí se jmény označujícími aktivitu, obecnými jmény označujícími místa s vlastností otevřenost a obecnými jmény vyjadřujícími význam *na povrchu objektu* nebo *horní část*, čínským ekvivalentem je předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore). V případě, že se předložka *na* pojí s vlastními jmény, jmény označujícími instituce nebo označuje statický lokální význam v rámci prostorového orientátoru, čínským ekvivalentem je předložka 在 (nacházet se). V případě spojení s obecnými jmény označujícími konkrétní budovy lze použít i předložkovou konstrukci 在 (nacházet se).....里 (uvnitř).

V závislosti na kontextu nebo významových charakteristikách připojených substantiv existují další ekvivalenty, tj. 在 (nacházet se).....前 (vpředu), 在 (nacházet se).....下 (dole) či 在 (nacházet se).....边 (u, vedle), které však mají jen málo výskytů.

Oproti předložce *na* jsou čínské ekvivalenty české předložky *v* jasnější a určitější, protože tato předložková spojení pro vyjádření statického prostorového významu jsou významově mnohem jasnější než předložková spojení s předložkou *na*. Jejich ekvivalenty v čínštině jsou výrazy 在 (nacházet se), 在 (nacházet se).....里 (uvnitř) a 在 (nacházet se).....上 (nahore).

V případě, že se předložka *v* pojí s obecnými jmény a vyjadřuje význam *uvnitř*, čínským ekvivalentem je předložková konstrukce 在 (nacházet se).....里 (uvnitř). V případě, že se předložka *v* pojí s vlastními jmény, která představují statické místní určení v rámci prostorového orientátoru, a obecnými jmény označujícími konkrétní budovy s významem *uvnitř*, čínským ekvivalentem je předložka 在 (nacházet se), již lze nahradit i konstrukcí 在 (nacházet se).....里 (uvnitř). V případě, že se předložka *v* pojí se jmény označujícími dopravní prostředky či nositele informace, čínským ekvivalentem je předložková konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore), již lze nahradit i konstrukcí 在 (nacházet se).....里 (uvnitř).

Naopak spojení předložky *u* se substantivem ve statickém místním významu jsou docela vágní. Proto jim v čínštině odpovídá největší množství ekvivalentů: 在 (nacházet se), 在.....旁 / 边 / 旁边 (u, vedle). V závislosti na kontextu jim mohou odpovídat ještě jiné výrazy, které jsou významově explicitnější než původní česká spojení, tj. 在 (nacházet se).....前 (vpředu) a 在 (nacházet se).....上 (nahore).

Zbývající české předložky *nad*, *pod*, *před*, *za*, *mezi*, které se při vyjadřování statického místního významu pojí se substantivem v 7. pádě, mají jednodušší čínské ekvivalenty.

Čínskými ekvivalenty předložky *nad* jsou konstrukce 在 (nacházet se).....上 (nahore) nebo 在 (nacházet se).....上面 (nahore) či 在 (nacházet se).....上方 (nahore).

Ekvivalenty předložky *pod* jsou předložkové konstrukce 在 (nacházet se)..... 下 (dole), 在 (nacházet se)..... 下方 (dole) a 在 (nacházet se)..... 下面 (dole).

Ekvivalenty předložky *před* jsou výrazy 在 (nacházet se)..... 前 (vpředu), 在 (nacházet se) (..... 门口 vchod).

Ekvivalenty předložky *za* jsou kromě předložkových konstrukcí 在 (nacházet se)..... 后面 (vzadu) a 在 (nacházet se)..... 后 (vzadu) také konstrukce 在 (nacházet se)..... 外 (vně), která se uplatňuje ve spojení se slovy jako *zeď, okno, dveře*, jež se chápou jako hranice prostoru.

U všech předložek lze samostatnou předložku 在 (nacházet se) nahradit jejím synonymem 位于 (nacházet se).

IV Závěr

Cílem diplomové práce bylo prozkoumat způsoby vyjádření statické lokalizace na základě porovnání českých předložkových spojení s jejich překladovými ekvivalenty v čínštině.

V teoretické části práce byly popsány různé způsoby vyjádření statické lokalizace v češtině a čínštině z hlediska jejich formy a významu. V první kapitole jsme se věnovali rozboru gramatických a syntaktických rysů českých předložek. Dále jsme vymezili pojem předložkového spojení (tj. předložka + substantivum s určitým pádem) a zkoumali jeho roli ve větě. Na tomto základě jsme stanovili předmět našeho výzkumu, tj. předložkové spojení v adverbiální funkci PROS–V a adnominální funkci S–S.¹²¹ V závěru kapitoly jsme v návaznosti na studii M. Hrdličky uvedli odpovídající česká předložková spojení pro vyjádření významu statického prostoru a jejich specifické významy, tj. **na + 6. pád, v + 6. pád, nad + 7. pád, pod + 7. pád, za + 7. pád, před + 7. pád, u + 2. pád.**

V druhé kapitole jsme nejprve stručně představili základní charakteristiky čínštiny. Dále jsme popsali nejpoužívanější prostorovou předložku 在 (**nacházet se**) a uvedli všechny způsoby vyjádření statického prostoru v čínštině, tj. **předložkové způsoby** a **bezpředložkové způsoby**. Zaměřili jsme se především na význam a užití různých lokativů a jejich kombinace s předložkou, tzv. **předložkové konstrukce**.

V třetí kapitole jsme provedli srovnání způsobů vyjádření statické lokalizace v češtině a čínštině. Na základě předložkových spojení vyjadřujících statický prostorový význam v češtině jsme určili jejich čínské ekvivalenty, tj.

- 1. lokální spojení:** substantivum + lokativ (上 – nahoře, 里 – uvnitř, 下 – dole, 前 – vpředu, 后 – vzadu, 旁 – u, vedle);
- 2. předložková spojení:** předložka (hlavně 在 – nacházet se) + substantivum;
- 3. předložkové konstrukce:** předložka + substantivum + lokativ.

Nejsložitější vztahy mezi českými předložkovými spojeními a jejich čínskými ekvivalenty jsou u českých předložek *na* a *v*. V čínštině musíme určit čínské ekvivalenty nejen na základě významu, ale také charakteristik připojených podstatných

---

¹²¹ Adverbiální funkce PROP–S není valenční, jedná se o vyjádření vztahu adverbiale k větě, např. *v létě*. U adnominální funkce S–S jde o vyjádření relace mezi dvěma substantivy, např. *prázdniny u moře*. Viz pokračování kapitola 1.3.

jmen. Naproti tomu předložky *nad*, *pod*, *za*, *před* a *u* mají poměrně specifitější význam, a proto jejich čínské ekvivalenty můžeme určit především z hlediska významu. Na základě poznatků z teoretické části práce jsme stanovili dvě hypotézy: a) Českým předložkovým spojením se statickým lokálním významem odpovídají v čínštině předložkové nebo jiné způsoby vyjádření. b) V případě, že českému předložkovému spojení v čínštině odpovídá také předložkový způsob vyjádření, nabízí čínština více ekvivalentů, mezi kterými lze volit.

Cílem praktické části diplomové práce bylo ověřit hypotézy z teoretické části na základě excerpce českých předložkových spojení se statickým prostorovým významem a jejich čínských ekvivalentů z beletristických textů Z. Svěráka a jejich čínských překladů.¹²² V první kapitole praktické části byl představen zdroj výzkumných dat, metody a postupy jejich zpracování a kritéria jejich filtrování. Všechny údaje byly roztříděny a zaneseny do excelových tabulek, které tvoří přílohu této práce.

Ve druhé kapitole jsme provedli analýzu na základě srovnání různých českých předložek a jejich čínských ekvivalentů. Nejprve jsme analyzovali excerpované údaje vcelku podle různých způsobů vyjádření v čínštině (předložkový způsob, bezpředložkový způsob a ostatní). Vzhledem k významové komplexnosti předložek *na* a *v* jsme při jejich analýze popis dále zpřesňovali na základě charakteristik připojených podstatných jmen. V rámci každé skupiny substantiv jsme pak provedli další analýzu. Zbývající předložky, tj. *nad*, *pod*, *za*, *před* a *u* dále neklasifikujeme, protože pro ně ve výchozích textech bylo nalezeno malé množství údajů. Analýzu jazykového materiálu doprovází řada grafů, konkrétních příkladů a podrobný rozbor a vysvětlení typických a reprezentativních, nebo naopak odlišných případů ve srovnání s teoretickou částí. Kromě předložky *u* jsou zbývající předložky v souladu s tím, co jsme vysvětlili v teoretické části. V praktické části jsme však zjistili řadu zvláštních případů u předložky *u*, a to především kvůli nejasnosti významu spojení *u* + 2. *pád* v češtině a specifickým vyjadřovacím způsobům v čínštině.

---

¹²² Jedná se o následující dvě sbírky povídek a jejich překlady do čínštiny:

SVĚRÁK, Zdeněk. *Nové povídky*. Praha: Fragment, 2011.

SVĚRÁK, Zdeněk. *Povídky*. Praha: Fragment, 2008.

SVĚRÁK Zdeněk. *女观众 (Povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Ťiang: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019.

SVĚRÁK, Zdeněk. *错失之爱 (Nové povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Ťiang: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019.

Obecně lze konstatovat, že každé předložkové spojení se statickým místním významem v češtině má v čínštině alespoň dva odpovídající způsoby vyjádření, tedy předložkový a bezpředložkový způsob. V rámci předložkových způsobů existuje pro každou českou předložku více čínských ekvivalentů.

Poslední kapitola praktické části slouží k shrnutí naší analýzy a ověření hypotéz. Lze jednoznačně konstatovat, že naše hypotézy byly v praktické části plně potvrzeny. Prostřednictvím analýzy a interpretace excerpovaných údajů jsme zjistili nejpoužívanější čínské předložky odpovídající českým předložkám se statickým místním významem:

- **na + 6. pád:** 在 (nacházet se), 在 (nacházet se).....上 (nahore), 在.....里 (uvnitř);
- **v + 6. pád:** 在 (nacházet se), 在 (nacházet se).....里 (uvnitř), 在 (nacházet se) .....上 (nahore);
- **u + 2. pád:** 在 (nacházet se), 在 (nacházet se).....旁 / 边 / 旁边 (u, vedle), 在 (nacházet se).....前 (vpředu), 在 (nacházet se).....上 (nahore);
- **nad + 7. pád:** 在 (nacházet se).....上 (nahore), 在 (nacházet se).....上面 (nahore), 在 (nacházet se).....上方 (nahore);
- **pod + 7. pád:** 在 (nacházet se).....下 (dole), 在 (nacházet se).....下方 (dole), 在 (nacházet se).....下面 (dole);
- **před + 7. pád:** 在 (nacházet se).....前 (vpředu), 在 (nacházet se) (.....门口 vchod);
- **za + 7. pád:** 在 (nacházet se).....后面 (vzadu), 在 (nacházet se).....后 (vzadu), 在 (nacházet se).....外 (vně).

Z našeho výzkumu vyplývá, že vyjádření statického lokálního významu v češtině spočívá v určitých předložkách a gramatických pádech. Naproti tomu v čínštině se toho dosahuje pomocí dvou postupů – nejprve určením statického prostorového vztahu pomocí předložky a následně pomocí lokativů podle potřeby vyjádření konkrétní prostorové polohy. Avšak tyto dvě části nejsou obligatorní, u slov s výrazným místním významem (vlastní jména a obecná jména označující konkrétní budovy) nejsou nutné, jinde se zase uplatňují pouze předložky či jen lokativy.

Mezi způsoby vyjádření prostorového vztahu v češtině a čínštině proto na základě významu nelze stanovit jednoznačné paralely, a to zejména u předložek *na*, *v* a *u*, jejichž vztahy s možnými čínskými ekvivalenty jsou komplikované. Důvodem je, že význam a užití těchto předložek jsou do jisté míry neurčité a často záleží na povaze připojeného substantiva. Naproti tomu vztah českých předložek *nad*, *před*, *pod* a *za* a jejich čínských ekvivalentů je jednodušší, neboť významy, které vyjadřují, jsou výraznější a specifitější.

V Seznam použité literatury

České zdroje

- ČERMÁK, František. Systém, funkce, forma a sémantika českých předložek. *Slovo a slovesnost*, 57, 1996, s. 30–46.
- GREPL, Miroslav a KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-281-4.
- HRDLIČKA, Milan. *Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0031-5.
- HRDLIČKA, Milan. *Kapitoly o češtině jako cizím jazyku*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-867-1.
- KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek; RUSÍNOVÁ, Zdenka a GREPL, Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-980-5.
- KOMÁREK, Miroslav; KOŘENSKÝ, Jan; PETR, Jan a VESELKOVÁ, Jarmila. *Mluvnice češtiny. 2, Tvarosloví*. Praha: Academia, 1986.
- KONEČNÁ, Dana. O významech českých pravých předložek. *Slovo a slovesnost*, 30, 1974, s. 261–264.
- KROUPOVÁ, Libuše. K diskusi o slovnědruhové povaze předložek a jejich klasifikaci. *Slovo a slovesnost*, 35, 1974, s. 265–268.
- LIN, Melissa Shih-hui. Spatial prepositions of Chinese and Czech – a SLA study of Chinese learners learning Czech. *Slavica Formosana II*, National Chengchi University, 2018, s. 323–335.
- LIN, Melissa Shih-hui. Some Discussions on Static and Dynamic Spatial Expressions in Czech and Chinese. *Studie z aplikované lingvistiky*, 11, 2020, s.71–87.
- LIN, Melissa Shih-hui. *Spatial expressions in Too Loud a Solitude of Bohumil Hrabal in Czech and Chinese*. The 9th International Conference on Slavic Languages, Literatures and Cultures, 11.–12. 11. 2023, Taipei, National Chengchi University, příspěvek na mezinárodní slavistické konferenci.
- PANEVOVÁ, Jarmila. *Studie z české morfologie a syntaxe: vybrané stati*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4388-5.
- PANEVOVÁ, Jarmila. *Mluvnice současné češtiny. 2., Syntax češtiny na základě anotovaného korpusu*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2497-6.
- SVĚRÁK, Zdeněk. *Nové povídky*. Praha: Fragment, 2011. ISBN 978-80-253-1233-9.
- SVĚRÁK, Zdeněk. *Povídky*. Praha: Fragment, 2008. ISBN 978-80-253-0761-8.

PAVLÍK, Štěpán. *ČÍNŠTINA souhrn gramatiky*. Praha: Miloslav Holman, 2018. ISBN 978-80-7426-048-3.

ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2205-9.

Čínské zdroje

CHEN, Pei Qiu. The characteristics of Chinese existential sentences and teaching countermeasures. *Teaching Chinese as a Second Language*, 2015, s. 64–70.

CHUANG, Bo Rong, LIAO, Xu Dong. *现代汉语 (Současná čínština)*. Peking: Higher Education Press, 2017. ISBN 978-7-04-046593-8.

LI, Su Ning. *俄汉语空间关系表达形式和手段的对比研究 (Srovnávací studie forem a prostředků vyjadřování prostorových vztahů v ruštině a čínštině)*. Chei Long Āng: Heilongjiang University, 2001.

LIANG, Žhen. *Comparisons and Researches on the Location and Time Prepositions in Recent Chinese*. Sužzhou: Soochow University, 2008.

LIU, Dan Qing. Circumposition in Modern Chinese. *Contemporary Linguistics*, 4, 2002, s. 241–253.

LIU, Yue Chua. *实用现代汉语语法 (Mluvnice současné čínštiny)*. Peking: The Commercial Press, 2003. ISBN 7-100-03210-5.

MA, Āng Zhong. *马氏文通 (Ma's text)*. Peking: The Commercial Press, 2010. ISBN 978-7-100-07470-4.

SVĚRÁK, Zdeněk. *错失之爱 (Nové povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Āng: ZheJiang Literature & Art Publishing House, 2019. ISBN 978-75-3395-612-7.

SVĚRÁK, Zdeněk. *女观众 (Povídky)*. Z českého originálu přeložila XU, Wei Žzhu. Če Āng: Zhejiang Literature & Art Publishing House, 2019. ISBN 978-75-3395-611-0.

ŠSHAN, Bao Šshun. *论现代汉语空间方位概念的表达与单纯方位词 (K vyjadřování pojmů prostorové orientace a slov pro orientaci v současné čínštině)*. Peking: Capital Normal University, 2006, s. 26–83.

WANG, Li Āng a kol. *现代汉语 (Současná čínština)*. Peking: The Commercial Press, 2006. ISBN 7-100-00940-5.

WEN, Lian. 处所, 时间, 方位 (*Místo, čas, lokace*). Šanghaj: Šanghajske vzdělávací nakladatelství, 1984.

WU, Žzhi Han. 方位词使用情况的初步考查 (Předběžné zkoumání používání lokativů). *Studies of The Chinese Language*, 3, 2015, s. 206–210.

YANG, Mei Li. *Modern Chinese Verbs in the Expression of Spatial Location*. Čchong Qin: Southwest University, 2016.

Internetové zdroje

BISKUP, Petr. Předložka. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (ed.). *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PŘEDLOŽKA>. [citováno 2. 12. 2023]

BISKUP, Petr. Modální existenciální věta. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (ed.). *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/MOD%C3%81LN%C3%8D%20EXISTENCI%C3%81LN%C3%8D%20V%C4%9ATA>. [citováno 2. 12. 2023]

VI Seznam grafů

Graf 1: Čínské způsoby vyjádření odpovídající českému předložkovému spojení "na + 6.pád"	45
Graf 2: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "na + 6. pád" v čínštině.....	46
Graf 3: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "jména označující aktivity".....	47
Graf 4: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "jména označující instituce".....	49
Graf 5: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "jména označující části těla".....	50
Graf 6: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "propria".....	53
Graf 7: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "na + 6. pád" u významového typu "apelativa".....	55
Graf 8: Čínské způsoby vyjádření odpovídající českému předložkovému spojení "v + 6. pád"	58
Graf 9: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "v + 6. pád" v čínštině.....	59
Graf 10: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "propria".....	60
Graf 11: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "jména označující dopravní prostředky".....	63
Graf 12: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "jména označující nositele informace".....	64
Graf 13: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "jména označující části těla".....	65
Graf 14: Čínské ekvivalenty českého předložkového spojení "v + 6. pád" u významového typu "apelativa".....	67
Graf 15: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "nad + 7. pád" v čínštině.....	71
Graf 16: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "pod + 7. pád" v čínštině.....	73

Graf 17: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "před + 7. pád" v čínštině.....	74
Graf 18: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "za + 7. pád" v čínštině.....	76
Graf 19: Různé způsoby vyjádření českého předložkového spojení "u + 2. pád" v čínštině.....	79

VII Seznam tabulek

Příloha 1: Výsledky pro česká předložková spojení *na* + 6. *pád*

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1cdI2Ktu_PdXJE-wJgoO1YbbMm8WyPpDMiDbgmTOCl-A/edit#gid=0

Příloha 2: Výsledky pro česká předložková spojení *v* + 6. *pád*

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1HT88nuq5lPrU9DVR_mFR8MP1TjtWnmhgStYzV7Q7CnQ/edit#gid=0

Příloha 3: Výsledky pro česká předložková spojení *nad* + 7. *pád*

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1IApi3HaktDohrZE3uhsTOEdxT4MnZi0KDEmLbnwdWws/edit#gid=0>

Příloha 4: Výsledky pro česká předložková spojení *pod* + 7. *pád*

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1bt0gnHQp0LV3-Xv3IF_kg-g1fYLDllc9KNSk_jHYfyU/edit#gid=0

Příloha 5: Výsledky pro česká předložková spojení *před* + 7. *pád*

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1JaaD1-cDNmFNkXDkqDQr7ozS_GtCmftZJBABfeDYyEg/edit#gid=0

Příloha 6: Výsledky pro česká předložková spojení *za* + 7. *pád*

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1wkGQxjCI84cxRiuu3ObYq90YtUOv5Mn8MnyjcLBSH9I/edit#gid=0>

Příloha 7: Výsledky pro česká předložková spojení *u* + 2. *pád*

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1lmYoH31QupDWkM50bsW0AeVXdiLdg_ghpi-3qP1KU6M/edit#gid=0